

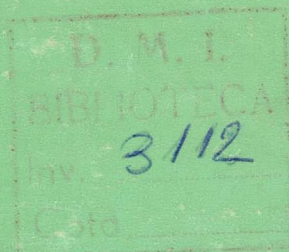
D.M.A.S.I.

II

74

INSTITUTUL
DE
GEOGRAFIE

JUDEȚELE PATRIEI

AURELIA BARCO * EUGEN NEDELCU

Județul **ARGEȘ**

Lucrarea prezintă, la un nivel de largă informare geografică, principalele trăsături fizico-geografice ale teritoriului JUDEȚULUI ARGEȘ, străjuit de falnicile înălțimi ale Făgărașului și desfășurat în lungul râului care i-a dat numele spre Cîmpia Română.

În prima parte a lucrării se analizează varietatea structurii petrografice și tectonice, pe baza cărora relieful apare dispus în trepte de la nord la sud; sînt prezentate, pe rînd, problemele privind resursele subsolului, clima, hidrografia, vegetația, fauna, atît de diverse în acest cadru natural.

Partea a doua a lucrării este consacrată problemelor privind geografia populației și așezărilor umane de pe aceste meleaguri, veche vatră de plămădire a poporului român.

O atenție deosebită s-a acordat dezvoltării industriale și agricole, județul Argeș fiind bine cunoscut pentru evoluția sa ascendentă din ultimul deceniu.

Se evidențiază de asemenea și potențialul turistic variat, ca o reflectare a peisajului natural și al creației umane.

Hărțile anexe vin în sprijinul tuturor celor care sînt dornici să cunoască geografia, servind în același timp ca ghid amatorilor de drumeție pe meleagurile argeșene.

II 74

ACADEMIA REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

INSTITUTUL DE GEOGRAFIE

AURELIA BARCO, EUGEN NEDELCU

Județul
ARGEȘ

inv. 3112

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA

București, 1974

D. M. I.
BIBLIOTECA
Inv. 3112
Cota _____

COMITETUL DE COORDONARE AL COLECȚIEI

dr. L. BADEA
dr. doc. P. GĂȘTESCU
GH. IACOB
dr. doc. V. TUFESCU
dr. I. VELCEA

EDITURA ACADEMIEI REPUBLICII SOCIALISTE ROMÂNIA
str. Gutenberg nr. 3 bis, sectorul 6, București

P R E F A Ț Ă

Nume de rezonanță milenară, a cărui origine coboară în graiul îndepărtat al strămoșilor noștri geto-daci, Argeșul înseamnă astăzi un județ angajat cu toate forțele și resursele sale într-o impetuoasă dezvoltare economică. Străjuit de înălțimile falnice ale Făgărașului și desfășurat, în lungul râului care i-a dat numele, pînă în Cîmpia Română, pămîntul bogat și roditor al Argeșului reprezintă un ținut de o rară frumusețe și diversitate a peisajului geografic. El se înscrie pe harta României socialiste ca o unitate armonios alcătuită, înzestrată cu toate darurile de preț favorabile unei dezvoltări complexe, de la întinsele păduri seculare ale munților pînă la renumitele podgorii și livezi, de la mănoasele ogoare ale cîmpiei pînă la avuțiile miniere și petroliere ale subsolului.

Așa cum atestă istoria, județul Argeș a constituit o vatră de plămădire a poporului român, locul de întemeiere a Țării Românești, el amintindu-ne de inegalabilele monumente istorice de artă feudală, de spiritul revoluționar al țăranilor din 1907, ca și de avîntul timpuriu al mișcării muncitorești, în care tînărul comunist Nicolae Ceaușescu, actualul secretar general al C.C. al P.C.R. și primul președinte al Republicii Socialiste România, a avut o contribuție deosebită, organizînd politic elementele progresiste din fabrici și ogoare. Urmele lăsate de istorie pe plaiurile argeșene, vechile ctitorii de la Curtea de Argeș și Cîmpulung, stau laolaltă cu mărețele edificii contemporane înscrise pe unda Argeșului de salba lacurilor și hidrocentralelor, de uzinele și fabricile construite în anii regimului socialist, care duc și peste hotare faima noii industrii argeșene, dezvăluind astfel forța creatoare a oamenilor acestor locuri, ca o încununare a niselor străbune.

Frumusețile și darurile solului și subsolului acestui pământ, cîntate cu măiestrie în scrierile lui Al. Vlahuță și I. Simionescu sau lăsate vesniciei prin pînzele lui N. Grigorescu și Th. Aman, s-au reflectat în firea voioasă, senină a argeșenilor, în portul cărora se oglindește întreaga sensibilitate și varietate a naturii și a firii, ca și în jocurile lor săltărețe, în ciopliturile cu care-și împodobesc gospodăria, în ospitalitatea lor, în tot ce fac, gîndesc și simt. Aceste locuri au dat țării intelectuali de mare prestigiu, printre care se cuvine să amintim la loc de frunte pe C. I. Parhon, savant de renume mondial, poetul C. D. Aricescu, pictorii I. Neculici, Th. Aman, G. Mirea, Dr. I. Nanu-Muscel, pe compozitorul Gheorghe Stephănescu, dramaturgul Al. Davila, actorul și dramaturgul Tudor Mușatescu și alții.

În ultimele două decenii, oamenii acestor locuri mănoase s-au angajat în lupta comună a țării pentru o dezvoltare complexă grație politicii partidului de edificare echilibrată și judicioasă a tuturor județelor patriei. Din acest leagăn al tradițiilor străbune au apărut generații noi de constructori ai socialismului, care au schimbat structural fața peisajului argeșean; au fost construite zeci de uzine și fabrici, s-au dat în exploatare importante resurse ale subsolului, s-au valorificat superior rezervele umane, s-au pus bazele științifice ale unei agriculturi socialiste, s-au extins atribuțiile de factură edilitară etc., ceea ce a determinat modificări importante în structura economică a județului. Argeșul, care înscrisa în trecut în paginile economiei sale o agricultură cu modeste realizări și din care forța de muncă emigra în alte ținuturi ale patriei, astăzi renăscut pe noi valențe, s-a transformat într-o puternică bază industrială a țării, în care precumpănesc ramurile industriei grele, energetică, construcții de mașini, chimică. Produsele industriale obținute pe aceste meleaguri au devenit competitive pe piața mondială, județul Argeș participînd la schimburile economice externe ale României cu o gamă largă de produse, printre care demne sînt de amintit autoturismele de teren, motoarele electrice, polietilena, acrilonitrilul, negrul de fum, mobila, piesele de schimb pentru autoturisme și tractoare ș.a. Industria, surprinsă într-un moment din procesul său de dezvoltare ascendentă, s-a împletit cu valorificarea complexă a fondului funciar, agricultura situîndu-se astăzi, prin cultura pomilor fructiferi și a viței de vie, pe unul din primele locuri pe țară. Dar, nu trebuie să uităm că Argeșul nu oferă numai produse

industriale și agricole, ci și un mănunchi de monumente de artă, vestigii ale trecutului, flori și animale rare, peisaje de neegalat, care, toate câte sînt zămislite de om sau de natură, conferă județului o binemeritată și unanim recunoscută valoare turistică.

Această complexitate de virtuți materiale, spirituale și naturale ale Argeșului a fost surprinsă de autorii lucrării, care scot în evidență particularitatea geografică a județului, cu cadrul său natural, resursele materiale și umane, cu înfăptuirile de prestigiu ale prezentului, a căror amploare prefigurează dezvoltarea viitoare a acestui ținut bogat și de un neasemuit pitoresc.

ION DINĂ

prim-secretar al Comitetului
județean Argeș al P.C.R.,
președintele Comitetului executiv
al Consiliului popular județean

CADRUL NATURAL ȘI ISTORIC

Județul Argeș, astfel denumit după riul care-l străbate, cuprinde istoria îndepărtată și puțin cunoscută a strămoșilor poporului român. Vatră a cărei vechime coboară în negura vremurilor, județul a strins în depresiunile și în văile largi și mănoase o populație numeroasă, a cărei organizare administrativ-politică s-a perfectat în timp, astfel că la 1247 pe aceste meleaguri se și constituie prima formațiune politică românească. Unele cronicile menționează, prin legenda descălecatului, că în anul 1290 un voievod din Făgăraș — Radu Negru „ridicându-s-a de acolo cu toată casa lui și cu mulțimea de noroadă” și „pogorîndu-se pre apa Dimboviței începu a face țară noao”. Inițial a construit în Cimpulung „biserică mare, frumoasă și înaltă”, iar apoi „au descălecat la Argeș și iar au făcut oraș mare și și-au pus scaunul de domnie făcînd curți de piatră și case domnești și o biserică mare și frumoasă”¹. Viața intensă politică și economico-socială este atestată de numeroasele documente istorice rămase despre aceste locuri sau emise de pe aceste meleaguri; în anul 1330 apare documentar topicul Argeș, iar la 1437 august 13 se vorbește despre teritoriul „județului” Argeș, cu ocazia dăruirii unei părți din satul Lăngești în Argeș, danie făcută de către Vlad Dracu unor boieri, iar la septembrie 11 1489 mănăstirea Govora poseda o vie a popii Alexie în Argeș. Curtea feudală de Argeș își extinde influențele mai ales spre vest, peste Țara Loviștei și dincolo de Olt. Cu timpul,

¹ *Istoria Țării Românești 1290 — 1690. Letopiseșul Cantacuzinesc*, ediție critică întocmită de C. C. Giurescu și D. Simionescu, Edit. Academiei R.P.R., 1960, p. 2.

limitele de influență se modifică, astfel că la sfârșitul secolului al XIX-lea județul Argeș era delimitat de Olt și de Rîul Doamnei, învecinându-se cu județele Vilcea și Olt la vest, Teleorman și Vlașca la sud și Dimbovița și Muscel la est. El era constituit dintr-un plai (Lovișteea) și șase plăși (Topologu, Oltu, Argeșu, Pitești, Cotmeana și Gălăsesci). La 1882 se unifică plășile Topologu și Oltu, iar Cotmeana cu Gălăsesci, județul Argeș cuprinzând teritoriul de sub creasta Făgărașului pînă spre ultimele tentacule nordice ale Cîmpiei Găvanu-Burdea. La începutul veacului nostru, județul Argeș cuprindea, aproximativ în aceleași limite, două plaiuri și opt plăși, iar în 1938 era împărțit numai în șase plăși (Argeș, Cuca, Dimbovnic, Olt, Pitești și Teleorman). Necesitățile de ordin economic impun reorganizarea administrativ-teritorială a județului Argeș, care în deceniul al șaselea al secolului nostru își are limitele extinse pînă dincolo de Dimbovița, în est, și de Olt, în vest, fiind împărțit în 10 raioane cu trei orașe regionale și opt raionale, intrat în literatura de specialitate ca „regiunea Argeș”, cu reședința în orașul Pitești.

Dezvoltarea multilaterală și echilibrată a tuturor teritoriilor țării, ca și repartiția judicioasă a forțelor de producție au impus o nouă regrupare teritorial-administrativă, în 1968, prin care fosta regiune Argeș își micșorează suprafața, prin dezarondarea raioanelor Slatina, Drăgășani, Drăgănești - Olt, Horezu, Rîmnicu Vilcea, Găești, și revine la denumirea de județul Argeș, iar orașul Pitești, reședința lui, se transformă în municipiu. Astfel constituit, el deține astăzi o suprafață de 6 801 km², o populație de 585 717 locuitori, un municipiu (Pitești), 4 orașe (Cîmpulung, Curtea de Argeș, Costești și Topoloveni) și 578 de sate, grupate în 94 de comune.

Județul Argeș are o formă geometrică dreptunghiulară, fiind alungit în direcția meridianului, din creasta Carpaților Meridionali pînă în Cîmpia Română.

Forma, întinderea și extensiunea sa către sud îl deosebesc de celelalte județe ce se desfășoară pe aceeași direcție, din munți pînă în cîmpie, ca Gorjul și Vilcea, Dimbovița și Prahova. Ca înfățișare geografică are însă și unele asemănări cu aceste județe.

Pe teritoriul județului Argeș se intersectează paralela de 45° latitudine nordică, care trece prin mijlocul său, pe la nord de Clucereasa și Merișani, cu meridianul de 25° longitudine estică, ce unește punctele extreme de nord și de sud ale continentului Europa, traversînd partea estică a județului pe la vest de Cimpulung și est de Pitești.

Limitele județului. Hotarul nordic al județului Argeș coincide cu linia cumpenei principale a apelor din lungul Carpaților Meridionali, care-l desparte de județele Sibiu și Brașov. Cea mai mare parte a laturii de nord o constituie creasta semeată a Munților Făgăraș, începînd din șaua Scării (la vest de vîrfurile Negoiu), de sub care pornește pîriul Scara, una din obîrșiile Topologului. În porțiunea dintre această șa și vîrfurile Vinătoarea lui Buteanu, creasta Făgărașului formează hotarul cu județul Sibiu, iar de aici către est, pînă în nordul Masivului Leaota, hotarul dinspre județul Brașov.

În continuarea crestei propriu-zise, la est de podurile largi ale Berivoaielor și Comisului, limita urmărește culmea mai scundă a Tămașului, care constituie un fel de punte de legătură cu Masivul Piatra Craiului. Limita urcă apoi abruptul vestic al Pietrei Craiului pînă în vîrfurile cu cota 2 216 m, iar de aici se continuă spre nord, pe linia crestei, pînă în vîrfurile La Om sau Piscul Baciului (2 239 m), punctul culminant al masivului, de unde coboară spre est în șaua din Muntele Vlădușca, la obîrșia râului Dîmbovicioara. De aici se arcuiește către sud, urmînd șirul măgurilor Branului și ale Giuvalei, iar la est de pasul Giuvalea (1 264 m), trecînd pe la sud de satul Fundățica (județul Brașov), urcă de-a lungul culmii Șleaul Mîndrului pînă în vîrfurile Jigărea, de unde începe hotarul estic, dinspre județul Dîmbovița.

Acesta trece prin vîrfurile Pietrele Albe și Secările de pe culmea principală a Masivului Leaota. Din vîrfurile Leaota (2 133 m), limita județului este trasată de culmea Marginea Domnească, continuată cu Piscul Cîrligele — Plaiul Găvanei și cu ramificația lui sud-vestică, ce coboară în valea Dîmboviței la sud de așezarea Lăicăi. În continuare, după ce descrie o buclă spre nord, hotarul estic străbate, cu o direcție sinuoasă, zona

înaltă a Podișului Cîndești, urmărind pe o porțiune cursul superior al râului Potopul și în continuare valea Glîmbocatei, pentru ca apoi să coboare în valea Argeșului, la est de comuna Glîmbocata. De aici, traversează, prin sudul Cîmpiei Pitestilor, văile Neajlovului și Dîmbovnicului.

Spre sud, județul se învecinează cu județul Teleorman, hotarul dintre acestea împărțind în proporție aproape egală Cîmpia Găvanu—Burdea.

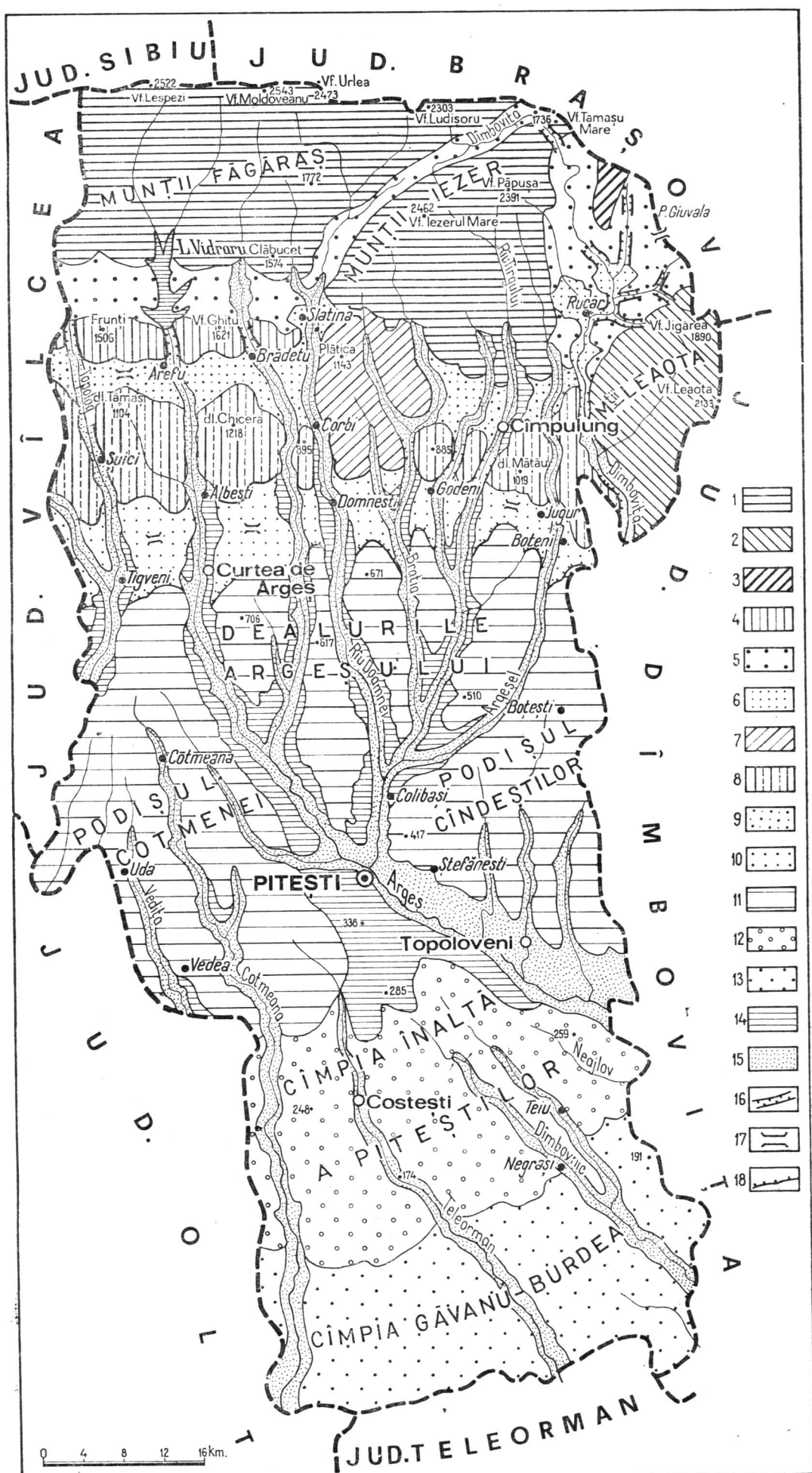
Din punctul de confluență al râurilor Cotmeana și Vedea se desfășoară spre nord hotarul vestic al județului, dispus mai întâi pe interfluviul dintre cele două riuri, iar mai la nord, de-a lungul râului Vedeța pînă la localitatea Vedea. De aici se îndreaptă spre nord-vest, în dealurile puternic fragmentate dinspre Topolog. În dreptul comunei Uda, după traversarea cursului superior al Vedei, hotarul se arcuiește brusc, formînd o buclă spre sud-vest. Pînă în acest punct Argeșul se învecinează cu județul Olt, iar de aici spre nord cu județul Vîlcea.

În continuare, limita este orientată spre nord și traversează Topologul, menținîndu-și această direcție pînă în extremitatea nordică a dealurilor (vîrfurile Cheanțului, 1 031 m). La nord de satul Sălătrucu, limita dinspre județul Vîlcea se abate spre est, coborînd în valea Topologului, al cărei fir îl urmează către obîrșie, de-a lungul pîriului Scara, pînă în creasta Făgărașului.

RELIEFUL

Diversitatea peisajului geografic din județul Argeș reflectă în primul rînd complexitatea formelor de relief, care sînt distribuite proporțional și armonios în cuprinsul teritoriului său (fig. 1). Astfel, variația reliefului în raport cu altitudinea

Cartogr. Simona Cantacuzino

Fig. 1. — Harta unităților de relief.

1, Munți înalți, alcătuiți din roci cristaline, cu suprafețe de netezire și relief glaciar bine dezvoltat; 2, munți înalți și mijlocii, alcătuiți din sisturi cristaline, cu suprafețe de netezire bine dezvoltate și cu relief glaciar slab reprezentat; 3, munți înalți, alcătuiți din calcare mezozoice, cu relief de creste; 4, munți mijlocii, alcătuiți din roci cristaline (gnaise), cu aspect de horst; 5, culoare depresionare intramontane, cu relief de munți joși; 6, depresiuni tectonice intramontane;

7, dealuri înalte (muncele), sculptate în conglomerate miocene (helveticene); 8, dealuri subcarpatice, alcătuite din formațiuni miocene; 9, depresiuni subcarpatice; 10, depresiuni intracolinare (de contact); 11, podișuri piemontane (piemont relief); 12, cîmpie piemontană înaltă; 13, cîmpie aluvionară; 14, terase fluviatile în zone cu dezvoltare tipică; 15, lunci; 16, chei; 17, înseuări; 18, abrupt (coastă) pe fruntea podișurilor piemontane.

scoate în evidență faptul că mai mult de jumătate din suprafața județului este ocupată de dealuri subcarpatice și podişuri piemontane, cuprinse în general între 300 și 800 m altitudine. Aproximativ 1/4 din suprafață o constituie treapta munților, începînd cu cei scunzi și mijlocii, cu altitudini cuprinse între 800 și 1 800 m, acoperiți cu păduri de fag și rășinoase, și culminînd cu munții înalți, de peste 2 000 m altitudine, acoperiți de pajiști alpine. Restul teritoriului este reprezentat de relieful plat de cîmpie din sudul județului. Această etajare a reliefului pe o diferență de nivel de peste 2 300 m, între vîrfurile Moldoveanu (2 543 m) și lunca Argeșului în avale de Glimbocata (circa 200 m), reflectă diversitatea lui accentuată.

Ca și în cadrul județelor învecinate, relieful este dispus în zone paralele, orientate pe direcția vest-est, coborînd în trepte bine conturate de la nord la sud. Unitățile de relief din cuprinsul treptelor respective au însă o dispunere diferită, determinată de modul de fragmentare a reliefului în raport cu condițiile morfostructurale și litologice. Orientarea dominantă a unităților de relief se remarcă mai întîi la relieful munților înalți și mijlocii, care, cu excepția munților Piatra Craiului și Leaota, se dispun în culmi și masive orientate de la vest la est. Dealurile înalte de la marginea munților și depresiunile subcarpatice și intracolinare sînt aliniate în general pe aceeași direcție.

În partea centrală a județului, unitățile de relief capătă o orientare de la nord la sud, datorită faptului că riurile care s-au adîncit în suprafața Podișului Getic l-au fragmentat, mai ales între Argeș și Argeșel, în culmile prelungi, paralele, ale dealurilor piemontane.

Varietatea formelor de relief și gradul diferit de fragmentare se datorește în special alcătuirii geologice deosebit de complexe atît din punctul de vedere al structurii, cît și al naturii și vîrstei rocilor componente. Totodată, configurația actuală a reliefului este rezultatul unei îndelungate evoluții, care a dus la individualizarea unităților morfostructurale din cadrul celor trei trepte principale de relief : treapta înaltă

a munților, cu o mare diversitate morfologică și cu o accentuată energie de relief, treapta dealurilor subcarpatice și a podișurilor piemontane, cu relief specific de eroziune, și treapta joasă, de cîmpie, cu relief de acumulare.

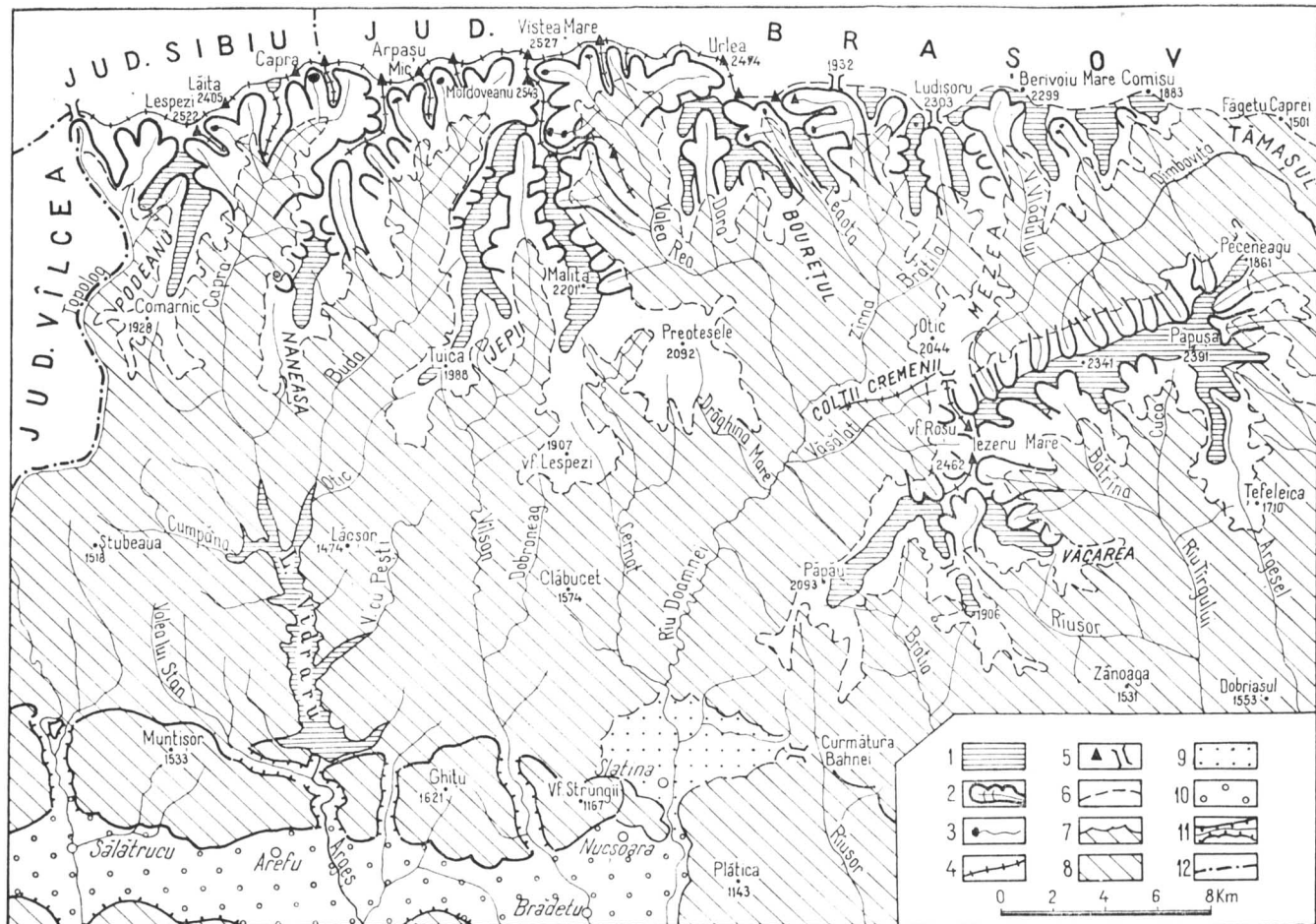
Munții

Desfășurați pe o mare întindere în nordul județului, munții Argeșului se remarcă printr-un impunător aspect alpin, datorită înălțimilor de peste 2 500 m, masivității accentuate și formelor de relief semețe. După aspectele morfologice și modul de grupare a culmilor, relieful muntos se diferențiază în câteva masive distincte, care se află parțial sau în întregime pe teritoriul județului, avînd o dezvoltare predominant liniară.

Culmile muntoase principale se desfășoară pe două direcții ce corespund axelor majore de cutare a formațiunilor geologice : o direcție vest-est, specifică în general munților de la vest de Dîmbovița, și o direcție perpendiculară, nord-sud, proprie masivelor din estul acestei văi.

În extremitatea nordică a județului Argeș se desfășoară, pe direcția vest-est, culmea principală a **Munților Făgăraș** (fig. 2), pe cea mai mare lungime a ei, între vîrfurile Puha (2 177 m) și Comisu (1 884 m). Pe o distanță de circa 40 km (în linie dreaptă), de la șaua Scara în vest și pînă la vîrfurile Luțele (2 179 m) în est, aceasta constituie o creastă ascuțită și semeță, a cărei înălțime nu scade sub 2 000 m decît în Curmătura Zîrnei (1 932 m).

Pe linia crestei se remarcă un șir neînterupt de vîrfuri piramidale și țancuri ascuțite, dintre care peste 140 de vîrfuri trec de 2 000 m, 29 trec de 2 400 m, iar 6 depășesc 2 500 m. Acestea din urmă sînt dispuse în partea centrală a crestei, începînd cu Negoiu (2 535 m) și Călțun—Lespezi (2 522 m) și continuînd cu Vinătoarea lui Buteanu (2 508 m), Moldoveanu (2 543 m) — cota maximă a Carpaților românești, aflat în întregime pe teritoriul județului Argeș —, imediat la sud de vîrfurile Viștea Mare (2 527 m) situat chiar pe linia de creastă, iar mai la est, vîrfurile Dara (2 501 m). Alternanța vîrfurilor semețe cu șeile adînci ce le despart (numite popular ferestre sau porțițe)

Cartogr. Simona Cantacuzino

Fig. 2. — Relieful zonei înalte din munții Făgăraș și Iezer.

1, Suprafețe de netezire de peste 2000 m („platforma Borăscu”); 2, circuri, văi și praguri glaciare; 3, lacuri situate în cuvette de origină glaciară; 4, creste ascuțite și „custuri”; 5, vîrfuri piramidale, șel sau curmături; 6, culmi rotunde;

7, zona păștilor alpine și subalpine; 8, zona forestieră; 9, depresiune intramontană; 10, depresiuni subcarpatice; 11, chei; 12, limita județului.

imprimă crestei Făgăraşului acel profil caracteristic, asemănător unei lame de ferestruu, unic în munţii noştri, profil care a sugerat numele de „Alpii Transilvaniei”, atribuit, pe bună dreptate, de către geograful francez E m m. d e M a r t o n n e (1907) întregului lanţ al Carpaţilor Meridionali. Spre capătul estic, culmea Făgăraşului se lăţeşte mult, lăsînd loc podurilor întinse, dezvoltate în zona Berivoiul—Luţele.

Din creastă se desprind către sud culmi masive, prelungi şi domoale, puternic ramificate, asemenea unor contraforturi (fig. 3) ce contrastează cu aspectul sălbatic al costurilor stîncoase de pe versantul nordic, flancat de un puternic abrupt, ceea ce scoate în evidenţă asimetria specifică Munţilor Făgăraş. Aceste culmi sînt nivelate de întinse suprafeţe de netezire etajate, dintre care se remarcă cea de peste 2 000 m, dominată de creste şi martori de eroziune mai înalţi (echivalentă platformei Borăscu, extinsă în întregul lanţ al Carpaţilor Meridionali), şi cea de 1 400—1 600 m, corespunzătoare platformei Rîul Şes.

Obîrşiile înrămurate ale văilor ce despart aceste culmi sînt cantonate în numeroase căldări şi uluce glaciare suspendate, grupate sub forma unor complexe în jurul arterelor colectoare. Se disting, în special, circurile de la obîrşiile văilor Scara, Izvorul Negoifului, Capra, Buda, Valea Rea şi Zirna, străjuite de virfurile dominante ale crestei principale. Dimensiunile considerabile ale circurilor glaciare, resturile de morene şi relieful crestelor ascuţite scot în evidenţă amprenta viguroasă a glaciaţiei pleistocene, care în Munţii Făgăraş a avut o extensiune deosebită.

Regiunea înaltă a acestor unităţi, situată deasupra limitei pădurii, constituie domeniul de acţiune a proceselor crionivale.

Relieful culmilor amintite datorează aspectul lor greoi rocilor cristaline puternic metamorfozate în care au fost sculptate, roci pe care s-au putut conserva atît de bine suprafeţele de eroziune înălţate chiar la peste 2 400 m. Ele sînt reprezentate prin micaşisturi şi paragnaise cu interstratificaţii de calcare cristaline şi amfibolite, orientate pe direcţie vest-est (fig. 4). Mai la sud se dezvoltă o fişie largă de gnaise de Cumpăna, care formează în ansamblu axul unui larg anticlinal.

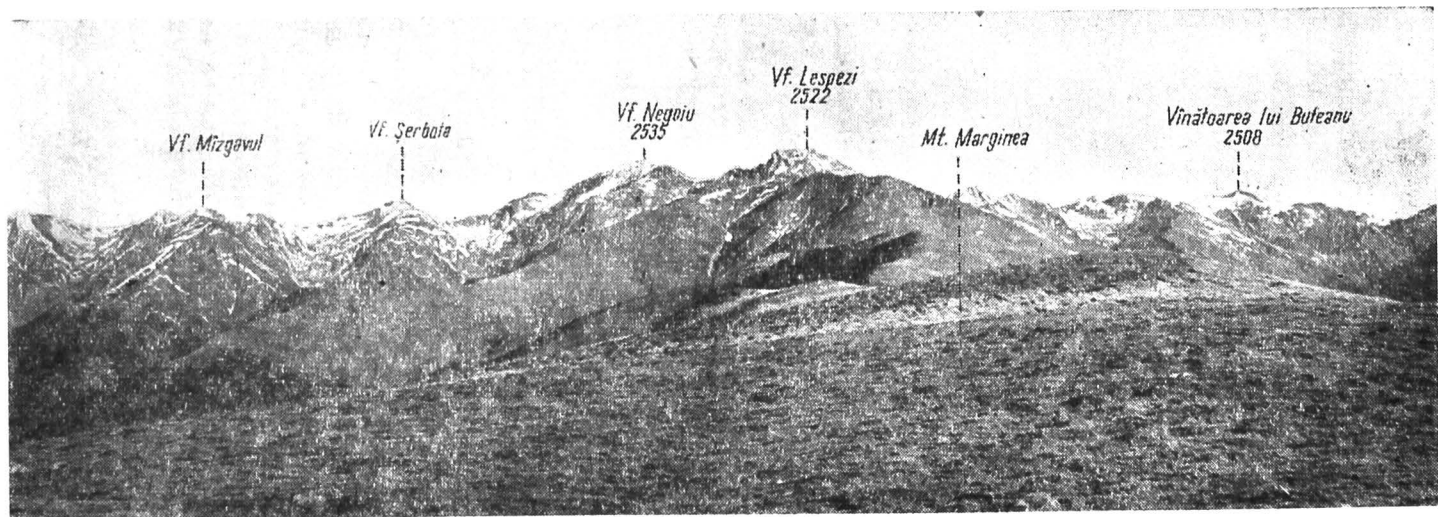

Fig. 3. — Creasta principală și culmile sudice (cu întinse suprafețe de netezire) ale Munților Făgăraș, între obârșiile Topologului și Argeșului.

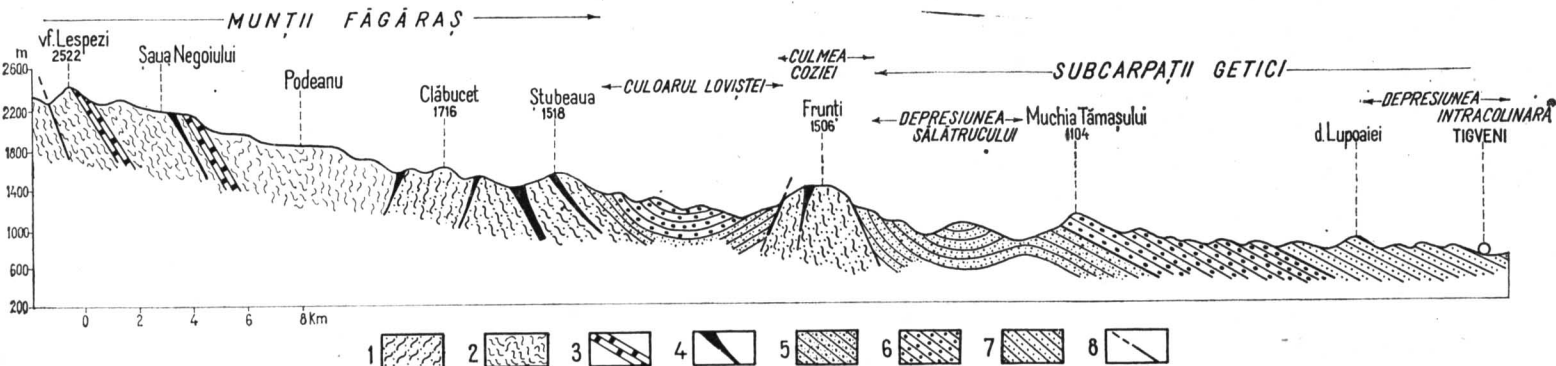

Fig. 4. — Profil geomorfologic prin Munții Făgăraș și Subcarpații Getici, pe direcția vârful Lespezi — Muntele Frunți — Tigveni (geologia după Șt. Ghika-Budești, 1958; R. Dimitrescu, 1963).

1, Gnais; 2, șisturi cristaline (predominant micașturi și parașnais); 3, calcare cristaline; 4, amfibolite; 5, depozite eocene; 6, conglomerate miocene; 7, nisipuri pliocene; 8, falie.

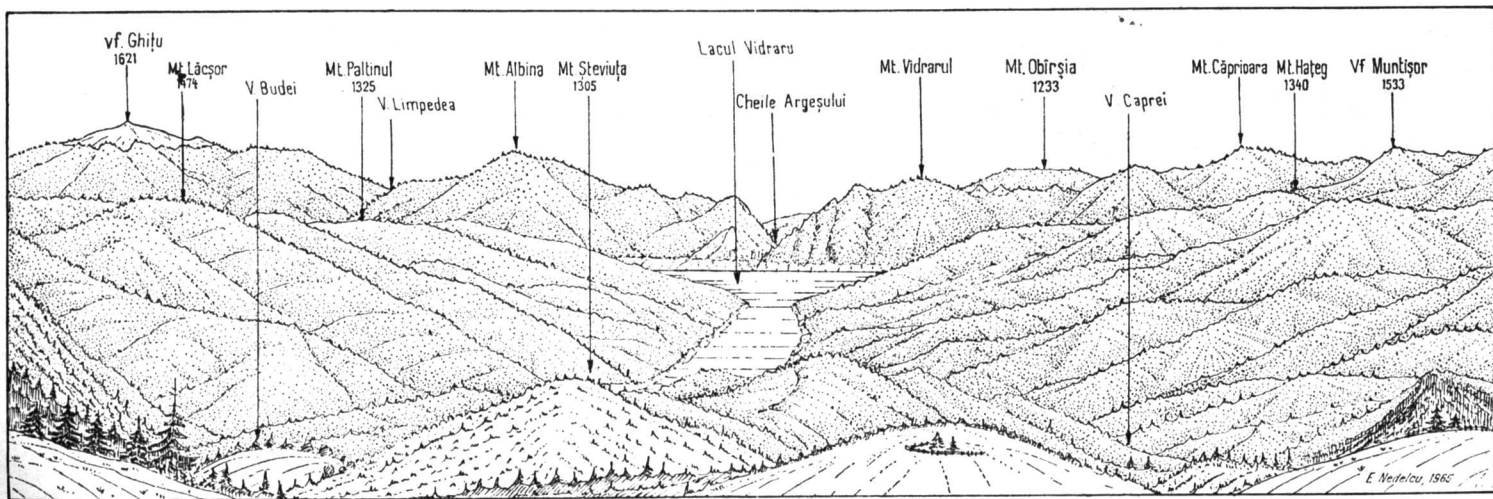

Fig. 5. — Culmea Coziei între Ghițu și Muntisor, dominând spre nord culoarul Loviștei. Vedere panoramică de pe Muntele Ciocanu —

În sudul acestor spinări domoale se înalță o culme mai scundă, cu altitudini cuprinse între 1 400 și 1 600 m, paralelă cu cea a Făgărașului și cu o asimetrie transversală asemănătoare. Ea domină spre sud, printr-o denivelare de peste 200 m, treapta dealurilor subcarpatice. Această culme continuă către est Masivul Coziei de pe dreapta Topologului (județul Vilcea) pe direcție vest-est, în lungul căreia se aliniază câteva mici masive (Frunți—cu vârful Munțișor de 1 533 m, Ghițu—1 621 m și Vârful Strungii — 1 167 m), care au fost separate prin fragmentarea culmii de către văile adânci, cu aspect de chei ale Topologului, Argeșului și Vilsanului. De aceea, ea poartă în întregime numele de **Culmea Coziei**. Alcătuită din roci cristaline foarte rezistente la eroziune (gnaise de injecție), Culmea Coziei reprezintă un horst înălțat între regiunile depresionare limitrofe. Pe latura sa nordică, culmea este mărginită de un abrupt stîncos, aproape vertical (fig. 5), ce corespunde unei puternice linii de falie (falia Brezoiului) (Ș t. G h i k a - B u d e ș t i, 1958).

Între culmile prelungi ale Masivului Făgăraș, terminate spre sud printr-o cădere mai accentuată, și culmea Cozia—Ghițu se detașează o treaptă mai joasă (1 400—1 200 m), cu un relief netezit, avînd aspectul unui platou uniform înclinat spre sud și tăiat de văi adânci în culmi paralele. Privită în ansamblu, aceasta se prezintă ca o depresiune longitudinală ce continuă spre est depresiunea tectonică a Loviștei de pe Olt, la un nivel mai ridicat. Această depresiune intramontană suspendată a fost numită „depresiunea centrală a Făgărașului” (E m m. d e M a r t o n n e, 1907) sau **culoarul Loviștei** (V. M i h ă i l e s c u, 1963).

Relieful culoarului este fragmentat de o rețea deasă de văi. De o parte și de alta a văilor principale au evoluat, prin eroziune regresivă, o generație mai nouă de afluenți cu obirșii ramificate (valea Cumpenei, Valea lui Stan, Valea Lupului). Văile colectoare și chiar cele ale afluenților principali au o lărgime surprinzătoare, ce contrastează cu cheile strîmte din avale, tăiate în lama gnaisului de Cozia. Dintre acestea se remarcă valea Argeșului, a cărei lărgime considerabilă a oferit condiții prielnice pentru amenajarea lacului de acumulare de la Vidraru. Mai mult, pe valea Argeșului în sectorul actual-

mente ocupat de acest lac au fost identificate 6 nivele de terasă bine dezvoltate, cuprinse între 1—3 m și 80—100 m altitudine relativă, fapt care scoate în evidență caracterul evoluat al văii. De asemenea, de-a lungul râului Vilsan se remarcă lunca largă din sectorul „Poienile Vilsanului”, pînă unde se extinde în mod vizibil culoarul Loviștei.

Aspectul general al reliefului din culoarul Loviștei este în bună parte o consecință directă a naturii substratului geologic, reprezentat prin roci sedimentare miocene (conglomerate, gresii, marne etc.). Acestea constituie un larg sinclinal dispus în lungul bazinului tectonic intracristalin, cu aspect de graben, format încă din cretacicul superior prin scufundarea fundamentului cristalin al Făgărașului. Formațiunile miocene se extind spre est sub forma unei fișii, care învăluie terminația culmii anticlinale a Coziei.

În estul ariei depresionare a Loviștei, privită în sens larg, se înalță un masiv muntos impunător, bine individualizat între Rîul Doamnei și Dîmbovița, a cărui culme principală este o continuare către nord-est a culmii Coziei. Această unitate de relief distinctă, situată în partea centrală a munților din județul Argeș este cunoscută sub numele **Masivul Iezer** (fig. 2). Înălțimile de peste 2 400 m și masivitatea caracteristică dau acestuia aspectul unui nod orografic spre care converg culmile principale ce încadrează culoarul intramontan al Loviștei. În Masivul Iezer, linia marilor înălțimi de pe creasta Făgărașului, întreruptă la est de virful Comisu, trece pe șirul înălțimilor sudice care prelungesc spre NE culmea mai scundă a Coziei. Legătura dintre creasta Făgărașului și Masivul Iezer se face direct prin culmea îngustă și mai scundă Mezea — Otic pînă în curmătura Oticului. Continuitatea înălțimilor de pe șirul sudic este întreruptă însă de Depresiunea intramontană Bahna Rusului, de pe Rîul Doamnei, în vestul căreia culmea Coziei se termină, așa cum s-a văzut, prin Muntele Virful Strungii (1 167 m).

Culmea principală a Masivului Iezer se desfășoară pe direcția sud-vest — nord-est, începînd cu coama greoaie a Păpăului (2 093 m) și continuînd peste curmătura Groapelor cu virfurile dominante Iezer (2 462 m) și Roșu (2 473 m). De aici,

culmea capătă o netezime surprinzătoare, fiind dominată de vîrfurile larg boltite Bătrîna (2 341 m), Tambura (2 269 m) și de Păpușa (2 391 m), de unde se continuă spre nord, peste coama Dracsinului, pînă în culmea Peceneagului. Către nord-vest, Masivul Iezer domină printr-un versant abrupt, scobit de numeroase căldări glaciare, obîrșiile Dîmboviței și Rîului Doamnei, de-a lungul cărora se desfășoară o depresiune alungită sub forma unui uluc (culoarul Oticului), care marchează limita cu Munții Făgăraș. Direcția acestui culoar a fost imprimată de fișia gnaisului de Cumpăna, în care s-au adîncit prin epigeneză cursurile longitudinale ale celor două rîuri.

Din vîrfurile dominante ale masivului se desprind tencacular către sud-est și sud o serie de culmi cu spinări netede (numite local plaiuri sau piscuri), ramificate la rîndul lor în numeroase culmi secundare. Acestea scot în evidență, ca și în cazul Munților Făgăraș, o asimetrie evidentă a profilului transversal. Din zona Iezerului Mare — Bătrîna pornesc concentric, de la nord la sud, Plaiul lui Pătru, Plaiul Iezerului Mare, Văcarea și culmea prelungă Danciu — Portăreasa — Zănoaga, din care se ramifică spre sud o serie de culmi teșite, scunde (1 100 — 800 m), puternic fragmentate, ce constituie în ansamblu o prispă marginală în sudul masivului. De asemenea, vîrful Păpușa constituie un important nod orohidrografic, din care se desprind radiar opt culmi muntoase. Cele mai lungi sînt cele două culmi domoale, paralele, Găinațul — Dobriașul și Țefe-leica — Căpitanul, ce încadrează valea suspendată a Argeșelului, dispuse pe direcția nord-sud, perpendicular pe cele amintite mai sus și continuate la sud cu plaiurile Lereștilor și Nămăieștilor. Tot din Păpușa coboară succesiv spre valea Dîmboviței plaiurile Boteanu, Cascuie, Dracsinul, Peceneagul și „piciorul” Văii Barbului. Ansamblul culmilor muntoase ale Iezerului sînt despărțite de văile adînci, grupate în trei bazine hidrografice — Rîul Tîrgului, Dîmbovița și Rîul Doamnei —, văi la obîrșia cărora se deschid căldări glaciare bine conturate. Pe fundul în trepte și pe versanții acestora se întîlnesc puternice acumulări de grohotișuri, dispuse sub formă de „mări de pietre” sau „rîuri de pietre” (fig. 6).

Fig. 6. — Riu de pietre în căldarea Colții lui Andrei, pe versantul nordic al Munților Iezer.

Masivitatea și caracterele generale ale reliefului din Munții Iezer reflectă, în bună măsură, rezistența la eroziune a rocilor cristaline din care sînt constituiți. Astfel, culmea principală a fost modelată în rocile puternic metamorfozate ale seriei de Cumpăna (gnaise de Cumpăna, micașturi cu granați și paragneise micacee). Cea mai mare parte a culmilor secundare

au fost însă sculptate în cristalinul seriei de Leaota, reprezentat prin șisturi muscovit-cloritice și șisturi clorito-sericitoase. Pe aceste roci, mai puțin rezistente la eroziune, s-a format în general un relief mai coborât și cu aspect mai monotone. Din punct de vedere structural, Munții Iezerului se dezvoltă pe flancul sudic al anticlinalului gnaisului de Cumpăna, puternic redresat spre nord, în lungul culmii principale. Orientarea acestora și a văilor longitudinale periferice (Dimbovița și valea Văsălatului din bazinul Rîului Doamnei) reflectă direcția de cutare a cristalinului din partea estică a Carpaților Meridionali.

În estul munților Făgăraș și Iezer, relieful pierde substanțial din înălțime și masivitate, căpătînd aspecte cu totul diferite, datorită fragmentării tectonice a regiunii și dezvoltării pe o mare întindere a unei cuverturi groase de calcare și conglomerate mezozoice. Linia marilor înălțimi este întreruptă aici de o largă arie depresionară transversală, cu relief de munți joși și mijlocii (1 000—1 600 m), dispusă sub forma unui culoar ramificat între extremitatea estică a culmii Făgărașului și Masivul Leaota. Prezența acestui culoar de origine tectonică a redus spațiul muntos înalt la creasta de calcar a **Pietrei Craiului**, aflată în bună parte pe teritoriul județului.

O caracteristică a acestei regiuni muntoase este dispunerea culmilor principale și a liniilor de fragmentare tectonică pe direcție predominant nord-sud, conformă direcției de cutare a Carpaților Orientali, perpendiculară pe cea a cristalinului Carpaților Meridionali.

Din vârful Comisu, culmea principală a Făgărașului coboară brusc, prelungindu-se către sud-est printr-o culme strîmtă, mai scundă, ca o punte de legătură spre Piatra Craiului, reprezentînd cumpăna apelor dintre bazinul Dimboviței și cel al Birsei. Ea culminează în vârful Tămașu Mare (1 736 m) și este hîrdată de o serie de șei, dintre care cele mai adînci sînt cea a Lerescului și a Tămașului.

Dispunsă perpendicular pe culmea Tămașului, creasta Pietrei Craiului (fig. 7), cu un profil dințat, caracteristic, domină prin puternice abrupturi stîlcoase ariile depresionare limitrofe, avînd aspectul unui imens martor de eroziune sprijinit la poale de un șir de culmi secundare ce se opresc în valea Dimvo-

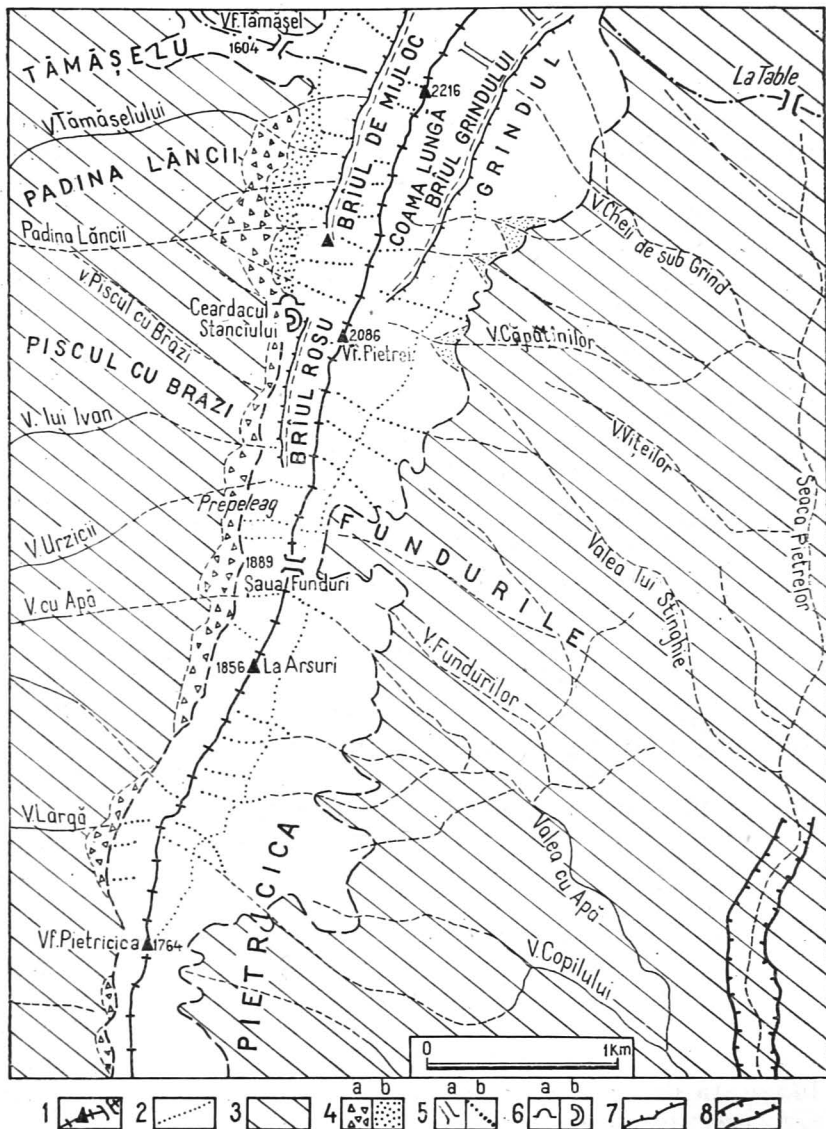

Fig. 7. — Relieful Masivului Pietra Craiului între Coama Lungă și vârful Pietricica.

1, Creastă ascuțită cu virfuri proeminente și șel; 2, limita abruptului stincos; 3, zonă împădurită; 4, conuri de grohotiș (a, fixate; b, mobile); 5: a, hornuri; b, torenți

de pietre; 6, forme de relief carstic; a, peșteră; b, aven; 7, prispe sau brine („briuri”) pe versanții stincoși ai crestei; 8, chei.

viței și, respectiv, a Dîmbovicioarei. În cadrul județului se află jumătatea sudică a Pietrei Craiului, respectiv „creasta sudică”, începînd din șaua Grindului (la sud de Piscul Baciului sau La Om, 2 239 m, punctul culminant al masivului, situat pe linia de hotar). De aici; creasta, orientată în continuare spre sud-vest, începe să scadă și să se îngusteze treptat, devenind o muchie ascuțită, care pe alocuri are aspectul unei custuri (fig. 8). Vîrfuri ascuțite se succed în ritm uniform pe o mare parte din lungimea ei. În porțiunea denumită Coama Lungă (cu altitudini cuprinse între 2 216 și 2 150 m), creasta are aspectul unui acoperiș de casă, asemănător celui format din vîrfurile Viștea Mare și Moldoveanu din Munții Făgăraș. Porțiunea mai scundă, ce urmează pînă la Vîful Pietrei (2 086 m), delimitează în partea superioară cea mai impunătoare zonă a abruptului vestic, caracterizată prin prezența unor înalți pereți verticali (Peretele Central, Peretele Piscul Rece etc.), la baza cărora s-au acumulat conuri impunătoare de grohotiș („horj”) fixat (sub pădure) sau mobil. Dintre acestea se remarcă în special „Marele Grohotiș”.

De-a lungul pereților stîncoși de pe ambii versanți ai Pietrei Craiului se conturează prispe înguste suspendate, numite local brîne sau briuri, care înlesnesc accesul spre creastă al alpiștilor și turiștilor (Biul Roșu, Biul de Mijloc, Biul Grindului).

Mai la sud se remarcă o denivelare importantă numită Șaua Fundurilor (1 889 m). În dreptul ei, creasta propriu-zisă a Pietrei Craiului ia sfîrșit, prelungindu-se printr-o culme mult mai joasă, numită Pietricica. Fragmentată de înșeuări adînci și cu un abrupt din ce în ce mai îngust, ea devine aproape complet împădurită și scapătă printr-o serie de trepte dispuse pe linii de falie pînă în muntele Gruiul Mirii (1 521 m), în punctul numit Sub Pietricică (1 260 m). Dincolo de acesta se întind podurile calcaroase din extremitatea sudică a Pietrei Craiului (Berila, Plaiul Mare, Plăicul), mărginite de cheile Dîmboviței și Dîmbovicioarei.

Din punct de vedere geologic, creasta Pietrei Craiului, privită în ansamblu, reprezintă flancul vestic, puternic redresat, al unui mare sinclinal orientat pe direcție aproximativ nord-

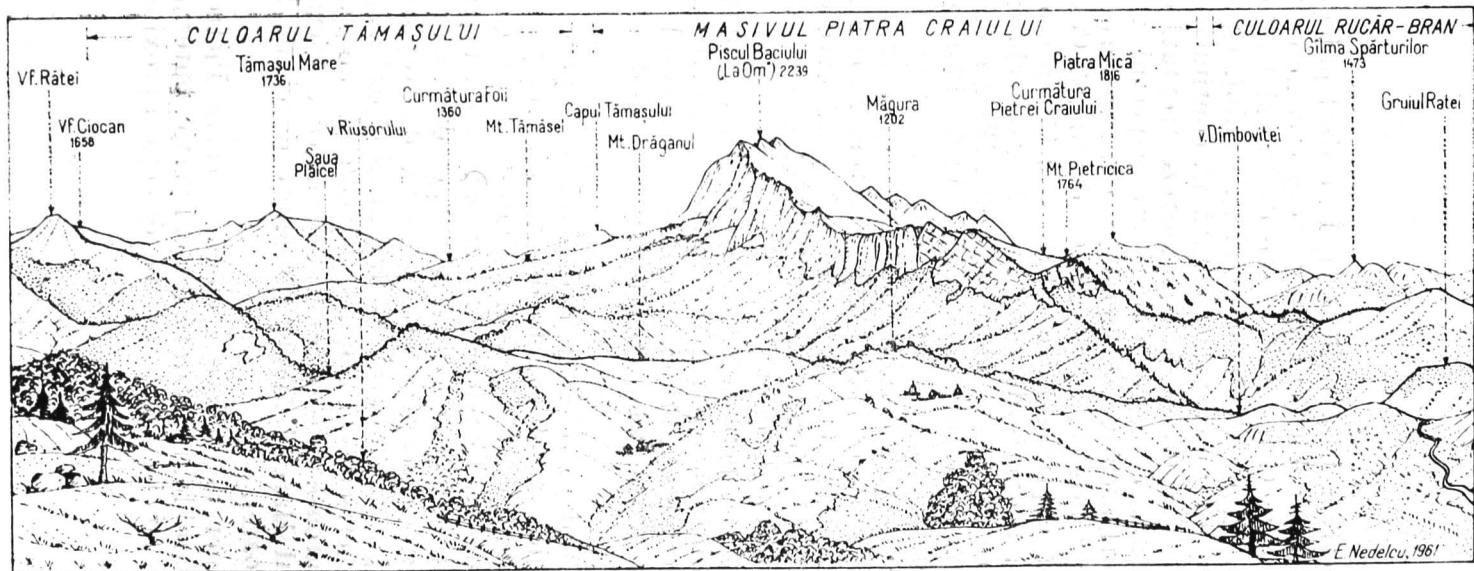

Fig. 8. — Masivul Piatra Craiului și culoarele intramontane limitrofe: Tămaș și Rucăr — Bran. Schiță panoramică luată dinspre sud-vest, de pe Muntele Căpitanul (Masivul Iezer).

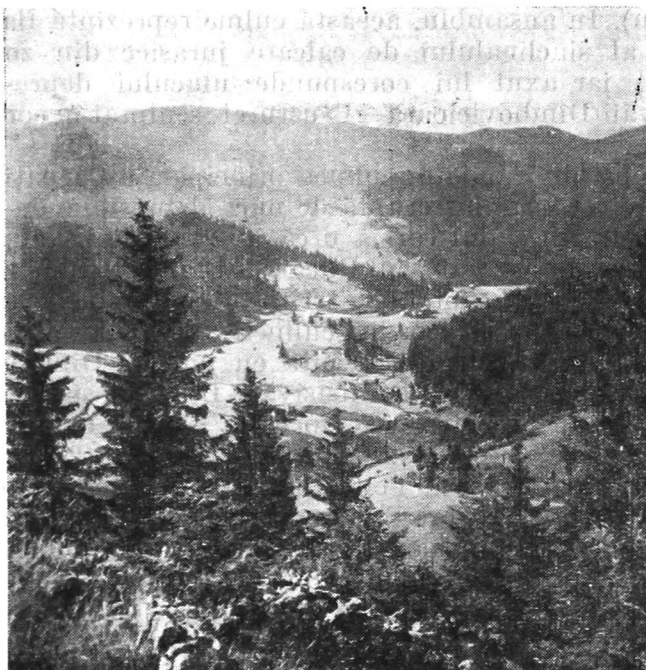

Fig. 9. — Depresiunea Fundățica din partea înaltă a culoarului Rucăr — Bran — la limita cu județul Brașov —, dominată de Masivul Leaota — Muntele Sfântul Ilie (foto Ș. D r a g o m i r e s c u).

sud și alcătuit în principal din calcare recifale mezozoice, dispuse transgresiv peste un fundament de șisturi cristaline.

În estul Pietrei Craiului, cumpăna principală a apelor coboară brusc la nivelul munților mijlocii din culoarul Branului și se abate mult spre sud, formînd un fel de punte de legătură spre Masivul Leaota. Ea începe de sub vîrfurile Piscul Baciului și, după o inflexiune în șaua „La Table”, se înalță în vîrfurile Sasu, unde își schimbă brusc direcția către sud, alcătuiind o culme prelungă, paralelă cu Piatra Craiului. În lungul ei se înșiră o serie de vîrfuri cu aspect de clăi, numite de localnici măguri sau gilme : Coja (1 546 m), Colțul Spărturilor (1 475 m), Gilma Spărturilor (1 473 m), Predealul (1 332 m), Giuvala

(1 371 m). În ansamblu, această culme reprezintă flancul estic, normal al sinclinalului de calcare jurasice din zona Piatra Craiului, iar axul lui corespunde ulucului depresionar din lungul văii Dîmbovicioara—Brusturet, sculptat în conglomerate cretacee.

La est de Fundata, culmea principală a Carpaților, orientată către est, este întreruptă de mica depresiune de la Fundățica (fig. 9), în sudul căreia urcă în **Masivul Leaota**.

Către sud-est, culoarul Rucăr — Bran este străjuit de masivul impunător al Leaotei. Pe teritoriul județului se află ramificațiile vestice, desprinse din culmea principală a Leaotei, în lungul căreia este dispusă limita cu județul Dîmbovița. Porțiunea cea mai înaltă și mai masivă a Leaotei este retrasă mult în sudul cumpenei carpatice (formată aici de culmea Dudelor spre Bucegi) și culminează în vârful Leaota (2 133 m), care constituie un important nod orografic. De aceea, culmile prelungi ale Leaotei dinspre Subcarpați depășesc cu mult spre sud limita sudică a munților Făgăraș și Iezer, dominînd astfel către est Depresiunea Cîmpulung.

Cu altitudini în general sub 2 000 m și cu un relief puternic fragmentat, Masivul Leaota constituie o grupare de culmi prelungi, rotunjite sau cu spinări largi și cu aspect de poduri, lipsite de forme îndrăznețe și de urme glaciare ², avînd în general un aspect monoton.

Din vârful Leaota pornește către nord o culme îngustă și netedă, dominată de cîteva vîrfuri larg boltite: Cumpărata (1 996 m), Secările (1 766 m), Pietrele Albe (1 888 m) și Jigărea, de unde începe către est culmea Dudelor. Față de această culme înaltă, retezată în partea sudică de un nivel echivalent suprafeței Borăscu, ramificațiile vestice cad în trepte spre valea Dîmboviței, individualizîndu-se încă două nivele de eroziune (1 400—1 600 și 1 000—1 200 m), corespunzătoare, în parte, suprafețelor de eroziune Rîul Șes și Gornovița, care au o mare dezvoltare în acest masiv.

² În Masivul Leaota, datorită înălțimilor mai reduse, glaciația nu a lăsat ca urme decît două circuri glaciare, ușor schițate pe versantul nordic al vîrfului Leaota (căldările Mitărcii), la izvoarele Brăteielui (bazinul Ialomiței).

Din vârful Jigărea coboară spre nord-vest o culme bifurcată în Șleaul Mîndrului³, care se oprește în mica depresiune suspendată de la Fundățica, la nivelul porțiunii centrale, înalte, a culoarului Rucăr — Bran, și în culmea mai prelungă Sf. Ilie (1 794 m) — Ciuciu — Ghimbavul (1 406 m), care ajunge pînă în dreptul cheilor mari ale Dîmboviței, încadrînd către nord bazinul rîului Ghimbav. Mai la sud, din vârful Cumpărata se desprinde o spinare masivă, larg arcuită spre sud-vest, ce încadrează pe dreapta bazinul rîului Bădeanca. De-a lungul ei se înalță o serie de vîrfuri proeminente, ca : Rîiosul, Albescu (1 793 m), Cioara (1 853 m), Făgețelul (1 618 m), Priseaca (1 358 m), din care pornesc tot atîtea ramificații secundare ce coboară spre Dîmbovița și, respectiv, spre Bădeanca. Din vârful Rîiosul pornește o culme mai lungă, terminată spre valea Dîmboviței prin masivul calcaros Piatra Dragoslavelor (1 435 m), care străjuiește comuna Dragoslavele, prelungindu-se apoi la nord pînă la Rucăr prin munții, tot calcaroși, Vîrtoapele și Fundul Neagului.

Către sud-vest se desfășoară culmea Marginea Domnească⁴, care desparte afluenții Dîmboviței de cei ai Ialomiței, constituind hotarul dinspre județul Dîmbovița. Este dominată de cîteva vîrfuri, ca : Tincava, Țibra, Romănescu (1 714 m). Din ea se detașează către vest o serie de culmi mai scurte care separă afluenții Bădencii. Din capătul sudic al culmii Marginea Domnească pornesc ramificațiile terminale Piciorul Gărgăunele și Piscul Frunților, prelungite către Valea lui Coman și Valea Chiliilor într-o zonă cu un relief accidentat.

Masivitatea reliefului, aspectul greoi al culmilor, precum și stilul fragmentării reflectă prezența șisturilor cristaline din seria de Leaota (fig. 10), larg extinse în acest masiv, în continuarea celor din Munții Iezer. Acestea au fost cutate sub forma unui anticlinal larg boltit, orientat pe direcție sud-nord, care

³ Șleaul are aici, ca și în alte locuri din munții județului Argeș, sensul de vechi drum pastoral, bine conturat pe un picior de munte cu spinare largă, fiind sinonim cu termenul de *plai*.

⁴ Denumirea are, după unii autori, o semnificație strategică, în sensul că această culme marca probabil limita de securitate pentru domnitor și curtea sa de la Tîrgoviște, cînd se refugiau în vreme de primejdie.

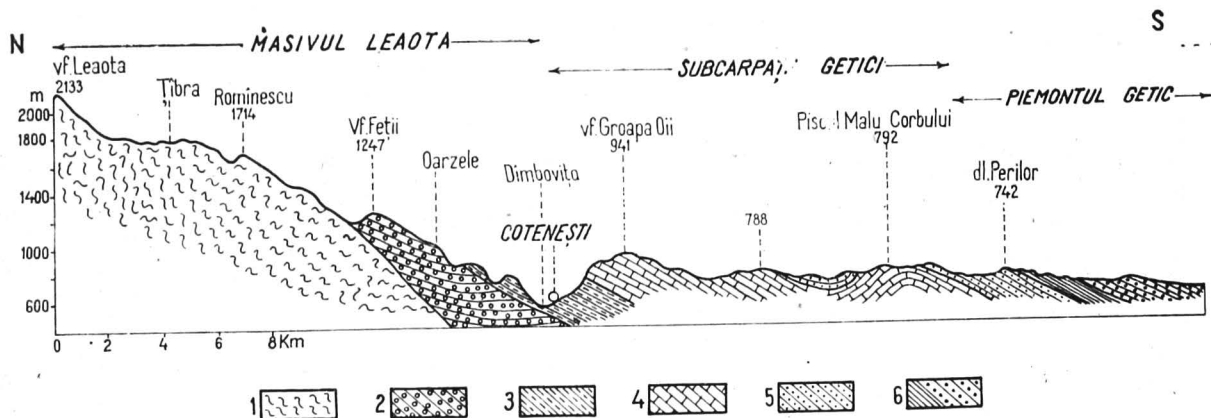

Fig. 10. — Profil geomorfologic prin Munții Leaota, Subcarpații Getici și Podișul Getic.

1, Șisturi cristaline; 2, conglomerate de Bucegi;
3, marnă (cretacic superior); 4, gresii și calcare
eocene; 5, nisipuri pliocene; 6, argile și pietrișuri

cuaternare — villafranchian (geologia după G.
Murgeanu, D. Patrulius, 1957).

se afundă sub formațiunile mezozoice din culoarul Rucăr — Bran. În partea sudică a Leaotei, peste cristalin se așterne o cuvertură largă de conglomerate cretacice (de Bucegi), în care s-au adâncit văile cu versanții prăpăstioși din zona de la est de Cotenești.

În cuprinsul ariei depresionare dintre munții Făgăraș și Leaota se delimitează două culoare intracarpatiche, dispuse de o parte și de alta a Masivului Piatra Craiului.

Dintre acestea se individualizează foarte clar culoarul **Rucăr—Bran** (fig. 11), din care pe teritoriul județului intră numai partea lui sudică, unde este larg deschis între Piatra Craiului și Leaota și orientat în aceeași direcție (NE—SV). Relieful său este fragmentat într-o serie de măguri și poduri calcaroase, mărginite de pereți abrupti ce cad în trepte de la nord către sud, începînd din zona gîlmelor Branului și Giuvalei, pe cumpăna principală a apelor, și din sudul Pietrei Craiului. Se remarcă astfel prin formele lor caracteristice gîlma Vîntar-niței, Ghimbavul, Piatra Dragoslavelor și Mateiașul care străjuiește Depresiunea Cîmpulungului, apoi podurile netede în care au fost sculptate depresiunile tectonice Rucăr și Podu Dimboviței (fig. 12).

Povîrnișurile abrupte care mărginesc aceste forme de relief corespund, în bună parte, liniilor de falie ce fragmentează regiunea pe direcție vest-est și scot în evidență o mare denivelare a treptelor de relief. Aceasta rezultă din faptul că între pasul Giuvalea și Podul Dimboviței, pe o distanță de aproape 7 km, este o diferență de nivel de 740 m.

De-a lungul cursului superior al Dimboviței, în amunte de Rucăr, se desfășoară un alt culoar depresionar, cuprins între Piatra Craiului și înălțimile Masivului Iezer. Culmile joase, desprinse din cele două masive, sînt retezate de nivelul de 1 000—1 200 m altitudine, care în acest cadru larg ce cuprinde și bazinul Rîșoșului reprezintă un fel de vale majoră a Dimboviței. Către nord, culoarul se continuă peste curmătura adîncă a Tămașului (1 370 m), de pe culmea cu același nume, în bazinul Birsei. De aici a provenit denumirea de culoarul **Tămașului** sub care acesta este cunoscut în literatura de specialitate (E. N e d e l c u , 1965).

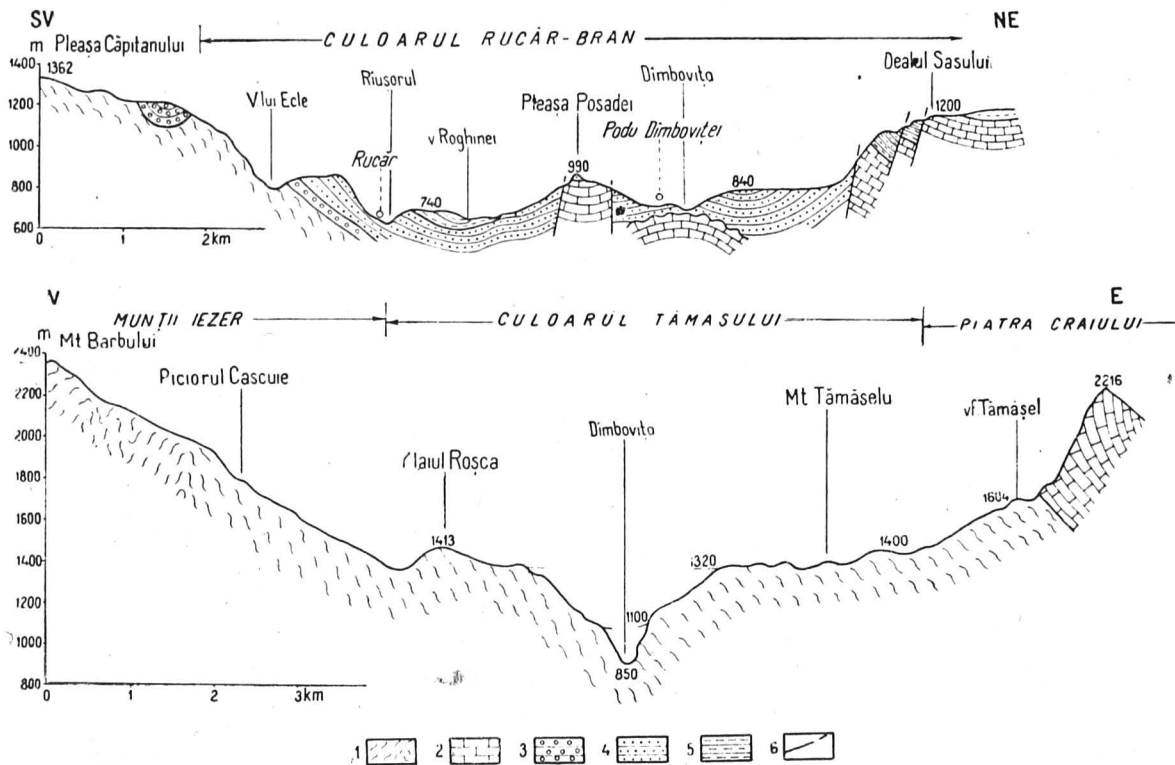

Fig. 11. — Profile transversale prin culoarele intramontane Rucăr — Bran și Tâmaș.

1, Sisturi cristaline; 2, calcare recifale jurasice; 3, cretace; 5, marne cretace; 6, falie (geologia conglomerate cretace, de Bucegi; 4, gresii micașee după N. Onicescu, 1965),

Fig. 12. — Depresiunea Podu Dîmboviței și „podurile” calcaroase de la nord — Plăicul, Orăștiile, Dealul Sasului (foto Ș. Dragomirescu).

Dealurile subcarpatice și podișurile piemontane

Ca treaptă intermediară între munți și cîmpie, relieful deluros din cuprinsul județului se desfășoară din marginea abruptă a Carpaților Meridionali sub forma unor înălțimi din ce în ce mai puțin vălurite pînă ajung a se transforma în poduri întinse și netede, care se pierd treptat în cîmpia de la sud. Privit în ansamblu, acest ținut de dealuri și de podiș face parte din marea unitate geografică denumită Piemontul Getic.

Către nord, dealurile sînt destul de clar delimitate față de zona carpatică, prin denivelarea de natură tectonică și de

eroziune, care se pune în evidență printr-un abrupt de câteva sute de metri în sudul munților Frunți, Ghițu și Iezer. Limita cu cîmpia este puțin vizibilă la vest de râul Argeș, unde trecerea de la dealuri la cîmpie se face pe nesimțite, în timp ce la est de acest râu marginea sudică a podișului piemontan este bine marcată în relief.

În cadrul regiunii deluroase argeșene se diferențiază două trepte principale, în funcție de variația aspectelor morfologice pe direcție nord-sud. Sub poala munților se desfășoară dealuri înalte, dispuse în șirui sau masive, ce alternează cu mici depresiuni intercalate, care alcătuiesc în ansamblu o zonă submontană aparținînd Subcarpaților getici. În continuare, spre sud, se dezvoltă pe o întindere mult mai mare podișuri piemontane bine reprezentate mai ales la vest de Argeș și la est de Argeșel, constituind o *zonă piemontană (relictă)*, care reprezintă partea estică a Podișului Getic.

Zona submontană. Delimitată la nord de abruptul munților, iar spre sud de șirul cuestelor care marchează fruntea podișului piemontan, această regiune se desfășoară pe o lățime de circa 20—30 km și este caracterizată printr-un relief mai evoluat și mai complex decît cel al podișului de la sud.

Limita dintre munte și dealuri este conturată în general de prezența unor depresiuni submontane, sculptate în depozite paleogene și miocene. Astfel, de la Topolog și pînă la Rîul Doamnei se înșiruie depresiunile de contact, situate între culmea cristalină a Coziei și marginea abruptă a dealurilor înalte, care aici depășesc 1 000—1 200 m altitudine. Acestea corespund unor lărgiri de vale, așa cum sînt : Depresiunea Sălătrucului de pe valea Topologului, Depresiunea Arefu de pe Argeș, Depresiunea Brădet, legată peste o culme îngustă de mica depresiune a Nucșoarei, iar pe valea Rîului Doamnei depresiunile Bahna Rusului și Cozbi. Abruptul impunător al munților, alături de altitudinea de peste 1 200 m a „Plaiurilor” Chicerii, care limitează aceste depresiuni la sud, constituie dovada existenței unei linii de dislocație sub poala cristalinului Coziei. Se poate presupune deci că aceste depresiuni, instalate inițial într-o arie tectonică, au fost prelucrate apoi

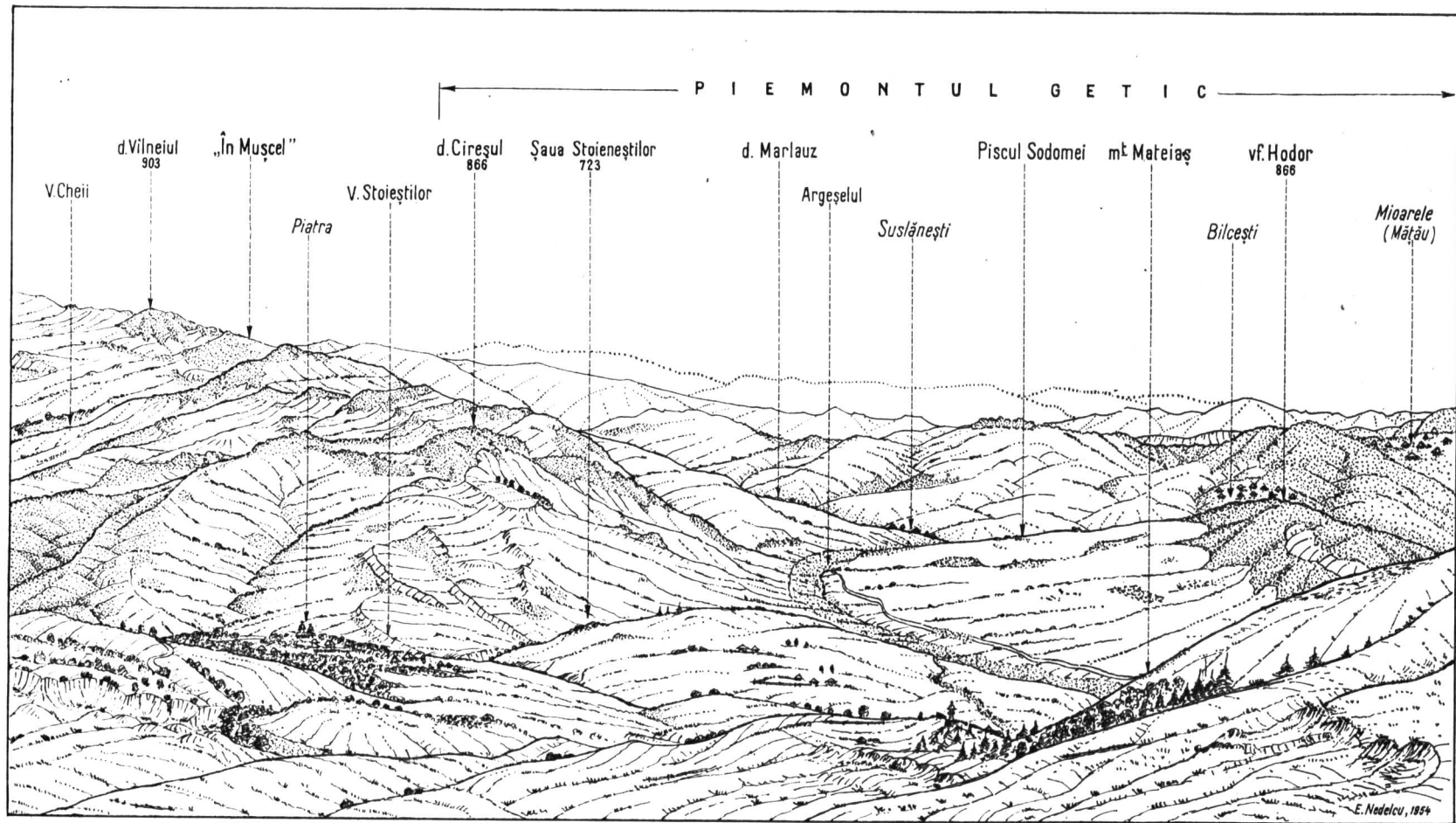

Fig. 13. — Depresiunea subcarpatică a Cimpulungului (partea estică) și dealurile limitrofe. Schiță panoramică de pe vârful Mateiaș (1 241 m).

de eroziunea diferențială care a acționat în depozitele eocene friabile (gresii, argile, marne) sub impulsul ridicării în bloc a regiunii submontane la sfârșitul pliocenului și în cuaternar. Ca urmare, adâncirea viguroasă, în loc, a râurilor Topolog, Argeș, Vilsan și Rîul Doamnei la ieșirea lor din munte, în pleistocen și holocen, a dus totodată la lărgirea depresiunilor amintite în sens longitudinal și la formarea înșeuărilor adânci de pe culmile care le separă (V. Mihăilescu, 1966).

Între Rîul Doamnei și Bratia, șirul micilor depresiuni submontane este întrerupt de un impunător masiv deluros împădurit (Muncelele Plăticăi), a cărui altitudine trece de 1 100 m în culmea Bahnei. La est de Bratia se desfășoară, pînă în valea Dîmboviței, o depresiune mult mai largă și mai clar conturată — *Depresiunea subcarpatică a Cîmpulungului* (fig. 13). Limitată la nord de Munții Iezer, bine închisă la sud de culmea anticlinală Mățău—Ciocanu și la est de culmea Groapa Oii, aceasta este una dintre depresiunile subcarpatice cele mai bine individualizate din țara noastră. Este o depresiune tectonică sinclinală, formată prin afundarea axială a depozitelor paleogenului getic între Rîul Doamnei și Dîmbovița (G. Murganu, 1951). Relieful depresiunii este modelat în pietrișuri levantine și villafranchiene, argile, tufuri dacitice, marne miocene și pliocene. Versanții văilor care străbat depresiunea sînt afectați de eroziuni torențiale, alunecări și surpări.

Depresiunea trimite spre rama muntoasă cîteva golfuri, dintre care se remarcă cel de nord-vest, de la Cîndești (pe Bratia), sculptat în marne și gresii friabile eocene și dominat de mături formate din roci rezistente (calcare, granite, conglomerate burdigaliene), apoi golful de la Lerești pe valea Rîul Tîrgului, cu trei nivele de terase bine dezvoltate pe stînga văii, precum și golful mai strîmt al bazinetului depresionar de la Nămăiești, pe Argeșel.

Dealurile înalte care încadrează depresiunile de sub munte constituie o mare parte din relieful zonei subcarpatice. Ele au fost cuprinse sub numele de „muscele”⁵ în *Monografia geografică a R.P. Române* (1960). Acestea se dispun în șiruri

⁵ Pronunția locală, autentică, este *mușcèle*.

sau masive pe două direcții principale. Cele cu direcția est-vest apar sub forma unor culmi anticlinale, fragmentate de ape, cum este cea dintre Argeșel și Bratia (Mățau — 1 019 m, Ciocanu — 885 m), o veritabilă culme subcarpatică în sens morfostructural. Un aspect aparte îl au masivele deluroase orientate pe direcție nord-sud, respectiv între Topolog și Bratia. Astfel, Plaiurile Chicerii, dintre Topolog și Rîul Doamnei, au înălțimi ce depășesc 1 000—1 200 m. Acestea se detașează ca masive deluroase (Tămaș — 1 104 m, Chicera — 1 227 m, Toaca — 899 m), fiind alcătuite din conglomerate miocene. Ele domină către nord, printr-un șir de custe, depresiunile submontane de contact de pe văi și cele interfluviale subsecvente, formate prin adîncirea curmăturilor largi dintre munte și deal. Suprafețele netede de pe culmi, în parte structurale, coboară treptat spre sud, pînă în culoarul depresiunii intracolinare din cadrul muscelor.

Pe aceeași direcție nord-sud se desfășoară seria culmilor prelungi dintre Rîul Doamnei și Bratia ridicate la 1 143 m altitudine absolută în vîrfurile Plătica, cu spinări largi, paralele, străbătute de drumuri („plaiuri”) ce urcă spre munte și despărțite de văi strîmte, a căror adîncime depășește uneori 300 m (Rîușorul și Slănicul). Culmile, netezite în roci dure (conglomerate miocene) (fig. 14), se înscriu într-un nivel de eroziune corespunzător suprafeței Gornovița, extinsă și înălțată aici, ca și pe culmea Groapa Oii din estul Depresiunii Cîmpulungului, datorită mișcărilor de ridicare ce au antrenat în levantin și cuaternar regiunea subcarpatică din nordul Piemontului Getic. În conglomeratele miocene, procesele actuale de modelare au generat forme de relief caracteristice („piramide de pămînt”) (fig. 15).

Ca urmare, înălțimea și masivitatea dealurilor imprimă acestui masiv deluros, bine individualizat, aspectul unor munți joși (ca o prispă coborîtă a Munților Iezer), de unde provine oronimul de *Muncelele Plăticii* pe care îl propunem pentru această regiune. Ea este cunoscută și sub denumirea de „Plaiurile Plăticii” (V. Mihăilescu, 1966).

Poziția, altitudinea și înfățișarea generală a acestui masiv, acoperit în întregime de păduri compacte de fag și pătruns ca

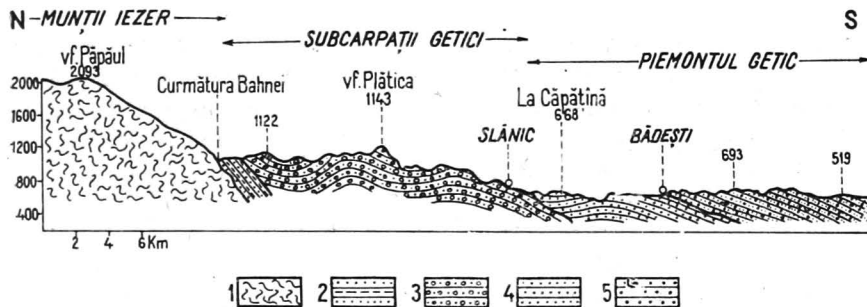

Fig. 14. — Profil geomorfologic între Munții Iezer (virful Păpău) și Podișul Getic (Bădești) (geologia după *Harta geologică a României*, scara 1 : 500 000, 1936—1959).

1, Sîsturi cristaline; 2, marne și sîsturi oligocene; 3, conglomerate miocene (helvetian); 4, nisipuri pliocene; 5, pietrișuri cuaternare, de Cindești (villafanchian).

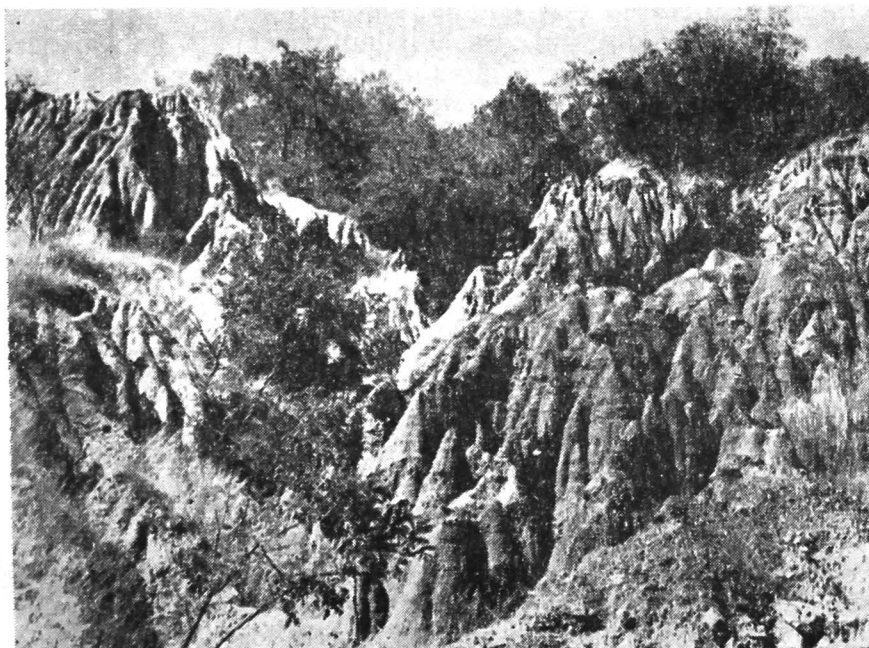

Fig. 15. — Microrelief cu piramide de pămînt în conglomeratele miocene din Muncelele Plătici, la est de Stănești.

un pinten sau ca o prispă mai coborîtă a munților de la nord în cuprinsul dealurilor submontane, dau regiunii dintre Rîul Doamnei și Bratia aspectul unei zone de interferență carpato-subcarpatică, asemănătoare într-o oarecare măsură celei din Subcarpații de la Curbură.

La nord, depresiunea intramontană de la Bahna Rusului, sculptată în marne șistoase și argile disodilice oligocene, și o serie de curmături situate la contactul dintre cristalin și sedimentar (curmătura Bahnei etc.) separă Muncelele Plăticăi de Munții Tezer. Către sud, relieful înclină pînă la sub 800 m în Plaiul Slănicului și Plaiul Schitului, de unde coboară în trepte, pînă sub 700 m, deasupra mușcelor din Depresiunea intracolinară Domnești—Berevoești.

În sudul dealurilor înalte subcarpatice, zarea se deschide, iar relieful coboară brusc, devenind mai uniform, larg vălurit și formînd o treaptă mai scundă, adăpostită sub fruntea podișului piemontan din sud. De la Dîmbovița pînă la Argeș se succed cu o regularitate remarcabilă dealuri domoale, ale căror spinări netede, paralele, orientate pe direcția nord-sud, sînt despărțite de văi largi, cu terase. Cunoscute sub numele local de „mușcele”, aceste dealuri despădurite și acoperite cu pășuni, fînețe și livezi se înscriu în peisaj prin caractere cu totul aparte.

La ieșirea din strîmturile subcarpatice, săpate în conglomerate miocene, văile se lărgesc brusc, sub forma unor bazine de eroziune, fiind sculptate în formațiunile friabile ale pliocenului. Structura monoclinală a acestora, cu cădere ușoară spre sud, se reflectă în suprafețele structurale și cuestele larg răspîndite pe interfluvii și pe versanți.

Alternanța stratelor de nisipuri, marne și argile cu strate de cărbune (ponțiene și daciene), alături de despădurirea timpurie a acestei regiuni și de climatul bogat în precipitații au favorizat producerea unor intense alunecări de teren pe versanți. Aceste procese de pantă au o deosebită intensitate și o largă răspîndire mai ales pe dealurile dintre Bughea și Rîul Doamnei, în bazinul Valea Iașului, Dealurile Blajului.

Altitudinea mai coborîtă a mușcelor (600—650 m), în raport cu unitățile limitrofe ce le încadrează, imprimă regiunii, în ansamblu, aspectul unui culoar depresionar „intra-

colinar”, orientat pe direcție est-vest și bine pus în evidență mai ales acolo unde marginea podișului piemontan este înaltă și abruptă. Este cunoscut și sub numele de „Depresiunea celor șapte mușcele” (V. Mihăilescu, 1966).

Această arie depresionară deluroasă s-a format prin acțiunea rețelei hidrografice, care a înlăturat treptat, începând din pleistocenul superior, cuvertura pietrișurilor de Cîndești, scoțînd la zi formațiunile pliocene în care s-a adîncit. Pe interfluvii au apărut ulterior, prin eroziunea regresivă a afluenților subsecvenți, mici depresiuni și înșeuări largi, traversate de șoseaua care între Cîmpulung și Curtea de Argeș trece peste cele „șapte mușcele”.

Acest culoar este pus în evidență de șirul depresiunilor intracolinare, care încep de la Tigveni (pe Topolog), se continuă pe la sud de Albești (de Argeș) și de-a lungul Văii Iașului, pe la sud de Mușătești (pe Vîlsan), Domnești (pe Rîul Doamnei), Slănic (pe Valea Slănicului), Berevoești (pe Bratia) și de aici peste Muchia Rugencii făcîndu-se legătura cu bazinetul Godenilor de pe Bughea și prin acesta cu valea Rîului Tîrgului. Mai la est se individualizează depresiunile de la Jugur și Boteni.

Podișurile piemontane. Acestea ocupă un teritoriu întins în cadrul județului și reprezintă un rest din vechiul piemont format la marginea Carpaților Meridionali, pe care râurile l-au fragmentat în culmi paralele, alungite și din ce în ce mai lărgite de la nord la sud. Regiunea de podiș începe prin seria cuestelor din marginea sudică a depresiunii intracolinare și sfîrșește la contactul cu cîmpia. Interfluviile se lărgesc treptat către sud pînă ajung să formeze poduri întinse, de o netezime surprinzătoare, mărginite de versanții abrupti ai unor văi adînci.

Situată între orogenul carpatic și Platforma Moesică (în fundament), care cade în trepte către nord, regiunea podișului piemontan, în ansamblu, este alcătuită dintr-o cuvertură groasă de depozite piemontane fluvio-lacustre neogene, depuse de râurile carpatice. Partea superioară a acestei cuverturi este constituită din pietrișuri, nisipuri și argile villafranchiene, cunoscute sub numele de „depozitele de Cîndești”.

Caracterul de podiș s-a păstrat mai bine în relieful regiunii deluroase de la vest de Argeș și de la est de Argeșel, unde podurile din ce în ce mai largi și mai netede către sud dau nota dominantă a peisajului. Pe teritoriul județului se desfășoară cea mai mare parte din suprafața Podișului Cotmeana și jumătatea vestică a Podișului Cîndești. Aspectul tabular al reliefului din cadrul celor două podișuri piemontane a sugerat numele de „Platformă”, atribuit acestora de către G. Vâlșan (1915). Fragmentate adînc de o rețea hidrografică divergentă, piemonturile relictate încadrează la mijloc mănunchiul de ape dintre Argeș și Argeșel. Rîurile carpatice care compun acest mănunchi hidrografic (Vîlsanul, Rîul Doamnei, Rîul Tîrgului, Bratia) au fragmentat puternic piemontul inițial în care s-au adîncit, reducîndu-l la o serie de culmi înalte (600—400 m) și aproape paralele, care în zonele de confluență se termină prin gruiuri prelungi cu terase. De aici denumirea de *Gruiurile Argeșului* pe care o dă V. Mihăilescu (1966) acestei regiuni.

Fragmentarea accentuată pe verticală a piemontului a fost cauzată de antrenarea Podișului Getic, mai ales în această parte din sudul Munților Făgăraș, în mișcările de ridicare a Carpaților după faza tectonică valahă.

Spre extremitatea sudică, Podișul Cotmeana devine atît de întins și de neted, încît s-a considerat că reprezintă o cîmpie piemontană înaltă. Aceasta este Cîmpia înaltă a Vedei care se pierde treptat în cîmpia propriu-zisă de la sud. În schimb, marginea sud-estică a Podișului Cîndești se menține încă destul de înaltă. La Pitești, ea domină valea Argeșului cu 150 m, dar coboară ușor spre sud-est, astfel că la Glimbocata o domină cu circa 60 m, pentru ca mai la sud, în apropiere de Găești, să dispară, lăsînd locul unei terase.

Cîmpiile

Extinse în partea de sud și sud-est a județului, cîmpiile reprezintă treapta cea mai joasă și mai uniformă a reliefului. Din punct de vedere hipsometric, în cadrul acesteia se pot separa trei suprafețe distincte: cîmpurile, terasele și luncile.

Fiecare din aceste suprafețe reprezintă un anumit stadiu în evoluția Cîmpiei Române în general.

În partea de sud este greu de trasat un hotar precis între cîmpie și zona colinară, datorită trecerii ei insensibile către Podișul Cotmeana. Limita se precizează mai mult, pe măsură ce ne apropiem de Pitești.

În sudul județului, suprafața cîmpiei, situată la circa 200 m altitudine, este de o netezime izbitoare, fiind străbătută doar de văile mai mult seci ale afluenților Vedei și Teleormanului. Această regiune cu aspect de stepă face parte din unitatea pe care G. Vâlsan (1915) a denumit-o **Cîmpiile Găvanu—Burdea**.

Spre nord-est, cîmpia pătrunde ca un golf în zona colinară pînă la nord de Pitești, fiind bine conturată de marginea înaltă a acesteia. Este o cîmpie subcolinară, dominată la vest de Podișul Cotmeana și la est de cel al Cîndeștilor. Ea este cunoscută sub numele de **Cîmpia înaltă a Piteștilor**. Către nord, aceasta trece pe nesimțite spre dealurile piemontane ale Argeșului, iar la sud se pierde ușor în cîmpia cu riuri meandrate a Găvanei. Cîmpia Piteștilor este o cîmpie piemontană, alcătuită în cea mai mare parte din terasele de pe dreapta Argeșului, care, începînd din sudul văii Bascovului, capătă o extensiune deosebită spre sud și se dispun în evantai. Acest fapt a fost semnalat pentru prima dată de G. Vâlsan (1915).

Trei sînt terasele pe care Argeșul, la ieșirea din dealuri, le părăsește pe dreapta, cursul lui abătîndu-se către sud-est. Dintre acestea se remarcă terasa superioară (a VIII-a) de 103—117 m altitudine relativă, cu o lățime de peste 5 km în dreptul comunei Smeura, ajungînd în sud la 8 km, precum și terasa a VII-a, de 85—102 m (D. Paraschiv, 1969), a cărei lățime are 2 km la Pitești și atinge 12 km la circa 35 km în avale, unde dispăre. Terasa următoare, de 35—40 m, este cea mai lungă, dar și cea mai îngustă, desfășurîndu-se pe o distanță de 40 km în jos de Pitești, unde ajunge la 7 km lățime.

Aceste terase au fost săpate de Argeș într-un vast con de dejecție, acumulat de acest riu, la ieșirea din dealuri, prin aportul considerabil de pietrișuri cărate din Munții Făgăraș, unde, în pleistocenul superior, a fost cantonată cea mai impor-

tantă masă de ghețari din Carpații noștri. Desigur că la formarea acestei cîmpii a contribuit și remanierea pietrișurilor villafranchiene din Podișul Cotmeana. Această intensă acumulare de aluviuni explică și altitudinea absolută de 350 m a cîmpiei piemontane a Piteștilor, cea mai mare din întreaga Cîmpie Română. Pe suprafața acestui con de dejecție, cel mai întins din întreaga cîmpie, se pare că Argeșul, în timpul formării teraselor respective, și-a schimbat succesiv cursul pînă la cel actual, care este dispus în lungul unei lunci largi (2—4 km), ce se întinde ca un culoar între Pitești și Găești, sub marginea Podișului Cîndești. De aceea, G. Vâlșan a presupus că Teleormanul, Glavaciocul, Dîmbovnicul și Neajlovul ar fi moștenit vechi cursuri ale Argeșului.

RESURSELE SUBSOLULUI

În dezvoltarea economică, complexă, a teritoriului, constituția geologică are un rol deosebit, care, ca urmare a evoluției paleogeografice, prezintă o structură eterogenă; multitudinea de roci cu vîrste diferite și cu variate compoziții petrografice și mineralogice implică existența în subsolul județului a felurite resurse minerale utile. Dintre toate rezervele utile se remarcă în mod evident zăcămintele de hidrocarburi, urmate de cărbuni, sare, calcar, gips și ape minerale.

Formațiuni *productive de țitei și gaze de sondă* se cunosc în Piemontul Getic și în Platforma Moesică. În Piemontul Getic, structurile petrolifere sînt cantonate în anticlinalele de mică adîncime (800—1 200 m), cu direcție est-vest, ale meoțianului, care sînt mai extinse în aliniamentul Bogați — Leordeni — Călinești — Oarja — Pitești sud — Slătioara —

Moșoaia — Cocu etc. Prospectiunile geofizice au stabilit existența petrolului și la adâncimi mai mari (1 100—1 800 m), în formațiunile mai vechi ale sarmațianului, helvețianului (1 200—3 200 m), ca și în paleogen, unde rezervele sînt situate la circa 3 500 m adîncime, în zona Merișani, Vilcele etc. În Platforma Moesică, zăcămintele petrolifere sînt localizate în anticlinalele largi, cu înclinări mici, din lungul unor aliniamente orientate de la est la vest, care se succed de la nord la sud; cu efecte productive sînt zăcămintele cantonate în formațiunile sarmațianului — la o adîncime ce atinge 1 200 m în zona Ciurești, Birla —, în cretacicul mediu și inferior ca și în triasic, unde forajele au atins zăcămintul de petrol la peste 4 000 m.

Cărbunile, existent în județ sub formă de lignit, se găsește, în cantități exploatabile, intercalat mai ales în formațiunile dacianului și mai puțin în cele ale levantinului. În structurile din bazinul Schitu Golești, care au o înclinare de 15—20° spre sud, sînt intercalate două strate de lignit, cel din bază, cu o grosime de 2—3 m, exploatîndu-se prin galerii; aflorimentul principal se găsește între Rîul Tîrgului și Rîul Doamnei.

Sarea apare în zona miocenă, la Slătioarele, unde a fost prospectată și apoi conturată prin lucrări de explorare.

Rocile sedimentare sînt bine reprezentate în județul Argeș, mai ales prin cele de precipitație chimică. *Calcările* constituie formațiunile de bază în zona de nord-est, au o mare rezistență la compresiune și gelivitate redusă, făcîndu-se utilizabile în placaje exterioare. Sînt în general calcare titonice și eocene, cu structură compactă, ușor de prelucrat. Rocile sedimentare detritice sînt prezente sub formă de *argile comune*, pliocene sau cuaternare, care se întîlnesc aproape în tot județul și se folosesc în fabricarea diferitelor materiale de construcții. Intercalate între stratele de marne și argile sînt *gipsurile*, aflorimentele cele mai importante apărînd pe versanții dealurilor din bazinul Rîului Doamnei, cu deosebire pe partea dreaptă.

Printre resursele județului se înscriu și *apele minerale*, variate ca grad de mineralizare și compoziție chimică, în funcție de adîncime, vîrsta formațiunilor geologice în care se găsesc, elementele de influență etc. Prezența lor este legată de forma-

țiunile paleogene și miocene. Apele minerale din paleogen provin din apele vadoase care se infiltrează în rocile conglomeratice și grezoase și sînt în general clorurate, slab iodurate, sulfuroase, cu concentrații de săruri între 0,5 și 29 g/l, așa cum sînt cele de la Brădet. Apele minerale din miocen sînt sărate, diluate, sulfuroase și provin din amestecul apelor care au spălat sărurile din sedimentele miocene cu apele de infiltrație superficială. Cu aceeași valoare terapeutică ca și ivirile de ape minerale din vestul Oltului din zona subcarpatică, izvoarele din județul Argeș sînt folosite, deocamdată pe plan local, în stațiunile balneoclimaterice Brădetu, Bughea de Sus și în mod neorganizat în alte cîteva puncte din nordul județul Argeș.

CLIMA

Configurația orografică a județului Argeș, cu dispunerea altitudinală a principalelor forme de relief, își pune amprenta în mod nemijlocit asupra distribuției maselor de aer și a mersului vremii, determinînd etajarea elementelor climatice, de la clima munților înalți de peste 2 000 m pînă la cea a cîmpiei, precum și diferențierea tipurilor de climat local, caracteristice mai ales depresiunilor intracarpatică și subcarpatică.

Fragmentarea accentuată a reliefului și expoziția diferită a pantelor fac ca *radiația solară* și, respectiv, *temperatura aerului* să fie distribuite în mod neuniform. Astfel, valorile medii anuale ale temperaturii variază de la -2°C pe vîrfurile cele mai înalte de pe creasta Făgărașului pînă la 10°C în sudul județului (fig. 16). Zonele înalte ale munților Făgăraș, Iezer și Piatra Craiului sînt conturate de izoterma de 0°C , valorile crescînd în Masivul Leaota la 2°C , pe culmea Tămașului la 4°C ,

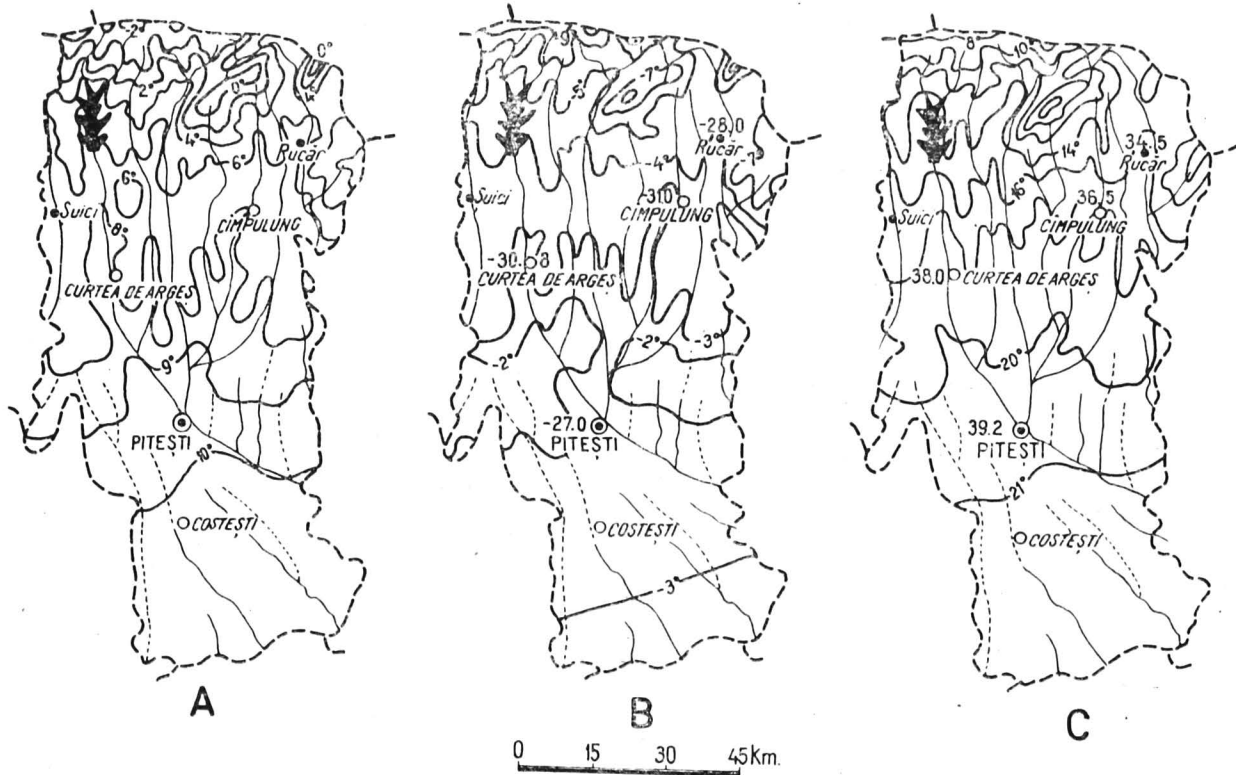

Fig. 16. — Harta temperaturilor (după *Monografia geografică a R. P. Române*, 1960, vol. I).
 A, Temperatura medie anuală; B, temperatura medie a lunii ianuarie; C, temperatura medie a lunii iulie.

iar pe treapta mai joasă a culoarului Rucăr—Bran și a muncelilor de la sud, la 6°C. De remarcă că izoterma de 8° conturează ca zone mai adăpostite culoarul văii Argeșului și cel al Rîului Tîrgului, începînd din sud pînă în zona subcarpatică.

Din examinarea hîrții mediilor termice ale lunii ianuarie reiese că cea mai scăzută temperatură (—9°C) corespunde crestei Făgărașului pe o mare lungime a ei, precum și unor porțiuni mai restrînse de pe culmea Iezerului și a Pietrei Craiului. Pentru Masivul Iezer este specifică izoterma de —7°C, care se întîlnește insular și în celelalte masive. Cea mai ridicată valoare (—2°C) apare în partea sudică a Piemontului Getic.

Repartiția temperaturii medii a lunii iulie scoate în evidență o diferență de 14°C între masivele muntoase cele mai înalte și cîmpia din sud. Izoterma de 22°C, care înconjoară pe la nord Cîmpia Română, trece prin extremitatea sudică a județului. Valorile cele mai scăzute variază între 8°C pe vîrfurile culminante din Făgăraș și Iezer, 12°C în Masivul Leaota și 14°C pe creasta Pietrei Craiului. Culoarele Rucăr—Bran și Tămaș sînt conturate de asemenea de izoterma de 14°C.

În ceea ce privește temperaturile extreme — minime și maxime — se observă că acestea nu indică amplitudini termice prea mari. Temperaturile minime absolute înregistrate au valori mai ridicate în zona de munte, —28°C la Rucăr și în sudul județului, —27°C la Pitești, coborînd în zona dealurilor la —30,8°C la Curtea de Argeș și la —31°C la Cîmpulung (24 decembrie 1933), unde, în timpul iernii, se constată inversiuni de temperatură de scurtă durată.

În urma unor studii recente (E l e n a T e o d o r e a n u, E l e n a M i h a i, 1971) asupra inversiunilor de temperatură din culoarul Rucăr—Bran, s-a constatat că la Cîmpulung inversiunile sînt frecvente mai ales iarna, dar apar și în lunile de vară⁶. Media lunară a minimelor, pentru perioada 1961—1965,

⁶ Consecințele inversiunilor de temperatură constau, aici, în cețuri frecvente, amplitudini ridicate, producerea mai devreme a înghețului la sol, a brumelor timpurii de toamnă și a celor tîrzii de primăvară. Odată cu construirea combinatului de ciment și materiale de construcție la Valea Mare-Pravăț, la nord-est de Cîmpulung, inversiunile de temperatură pot contribui la poluarea aerului în condițiile unei aerări reduse, ducînd la creșterea numărului zilelor cu ceață și la scăderea insolajiei.

indică la Cîmpulung un număr de peste 8 zile pe lună cu inver-siuni de temperatură, din august și pînă în ianuarie inclusiv, numărul maxim (14 zile) fiind înregistrat în septembrie. Aici însă ele durează mai puțin și afectează un strat de aer cu o grosime redusă datorită scurgerii mai rapide a aerului rece prin văile largi ale Dîmboviței și Rîului Tîrgului. Aceasta, prin contrast cu extremitatea nordică a culoarului Rucăr—Bran, unde, în depresiunea bine închisă a Brașovului, masele de aer rece stagnează mai mult timp.

Temperaturile maxime absolute sînt situate sub 40°C și cresc în raport invers cu altitudinea reliefului, de la 34,5°C la Rucăr la 36,6°C și 39,2°C la Pitești (la 14 august 1946). De asemenea, diferențele anuale dintre temperaturile extreme sînt relativ moderate, oscilînd între 62,5°C la Rucăr, 67,5°C la Cîmpulung și 66,2°C la Pitești.

Din analiza temperaturilor minime, reiese că atît în zona muntoasă, cît și în cea a dealurilor subcarpatice *înghețul* se produce în medie în primele zile ale lunii octombrie, cu un decalaj de trei zile între deal și munte, iar în zona dealurilor joase și în cîmpie în a doua jumătate a lunii octombrie. Datele extreme ale primului îngheț sînt înregistrate la 8 septembrie pentru cele trei stații (Rucăr, Cîmpulung, Pitești) și, respectiv, 30 octombrie la Rucăr și 8 noiembrie la Cîmpulung și Pitești. Ultimele înghețuri se produc în intervalul cuprins între 7 aprilie și 25 mai la Rucăr, între 28 martie și 13 iunie în zona subcarpatică și între 4 martie și 24 mai în zona de contact dintre dealuri și cîmpie. Data medie a ultimului îngheț oscilează între 3 mai în nordul județului și 17 aprilie în sud. Înghețurile tîrzii de primăvară pot produce pagube însemnate pomiculturii și viticulturii, ramuri importante în economia județului Argeș.

Un alt element climatic cu o mare variație este *nebulozitatea*. Valorile anuale ale nebulozității medii indică o creștere a acesteia în raport cu altitudinea. În zona muntoasă numărul mediu anual al zilelor cu cerul acoperit este de 134,8 (la Rucăr), iar în zonele cele mai înalte acest număr depășește probabil 200 zile, prin comparație cu datele înregistrate la stația Virful Omul (210,9). În regiunea subcarpatică, numărul mediu al zilelor cu cer acoperit este de 128, iar mai la sud, la Curtea

de Argeș, scade la 106,7, urcînd însă la Pitești la 132,5. Variația nebulozității poate constitui un indicator al repartiției precipitațiilor atmosferice, deoarece în zonele cu mare nebulozitate cad cele mai bogate precipitații.

Variația în altitudine a formelor de relief determină o evidentă etajare a cantităților de *precipitații* pe cuprinsul județului (fig. 17). În zona muntoasă cu altitudini de peste 1 200 m, valoarea medie anuală a precipitațiilor este de 1 000 mm și crește pînă la 1 200 mm în porțiunile înalte ale munților și chiar la peste 1 400 mm pe vîrfurile Făgărașului (în speță sectorul dintre vîrfurile Moldoveanu și Urlea). Precipitațiile abundente din această regiune și repartiția lor uniformă în decursul anului asigură alimentarea permanentă a rețelei hidrografice, care oferă un bogat potențial hidroenergetic (Argeș, Rîul Doamnei, Dîmbovița etc.).

În Depresiunea intramontană Rucăr — Podu Dîmboviței și într-o bună parte din regiunea subcarpatică, mediile anuale ale precipitațiilor variază între 800 și 900 mm. Astfel, valori ridicate se întîlnesc la Arefu (879 mm) și Nucșoara (860 mm). Mai la sud, odată cu scăderea altitudinii, se reduc și aceste valori, de la 728 mm la Curtea de Argeș pînă sub 700 mm la Piscani (685 mm) și Dobrogea (655 mm).

În zona dealurilor, deși precipitațiile au valori medii situate între 800 și 600 mm, cantitățile maxime anuale pot atinge în anii ploioși valori foarte mari, ca de exemplu : 1 709 mm la Nucșoara, în anul 1915, 1 469 mm la Arefu, în 1941, 1 579 la Domnești, în 1897, 1 390 la Piscani, în 1915, 1 099 mm la Pitești, în 1897. Tot așa, în anii secetoși cantitățile anuale scad simțitor, înregistrîndu-se valori de 435 mm la Nucșoara, în 1921, de 406 mm la Cîmpulung, în 1945, de 172 mm la Domnești, în 1934, de 247 mm la Piscani, în 1945, de 377 mm la Pitești, în 1945.

În ceea ce privește regimul anual al precipitațiilor se observă variații de la o lună la alta. Cea mai mare cantitate de precipitații cade în lunile mai și iunie datorită în bună parte convecției termice directe, așa cum s-a constatat la stațiile Nucșoara 124 mm, Cîmpulung 110 mm, Cetățeni 138 mm, Piscani 98 mm, Pitești 92 mm și Mozăceni 86 mm. Valorile

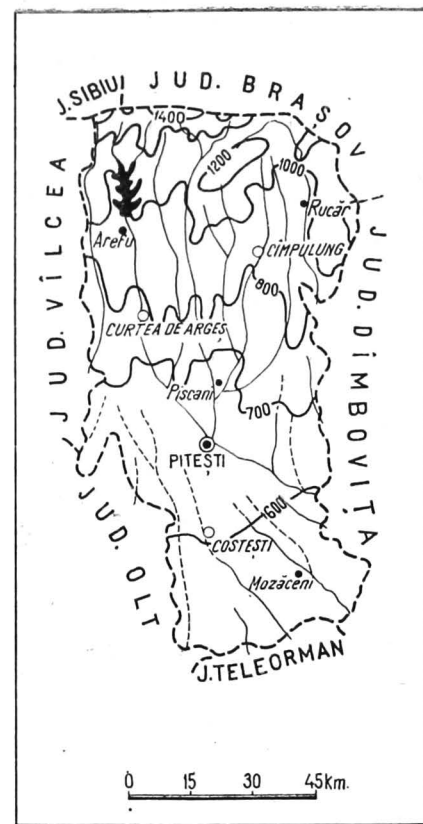
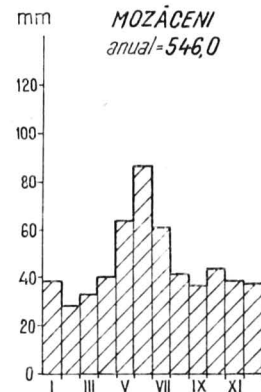
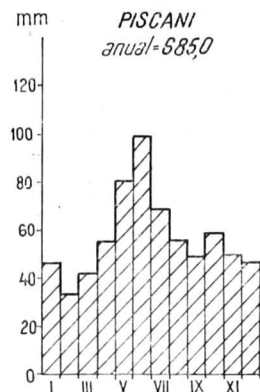
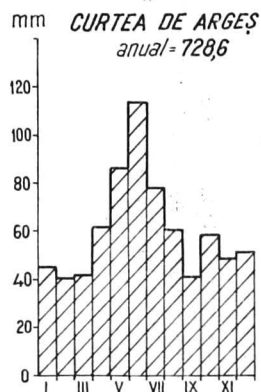
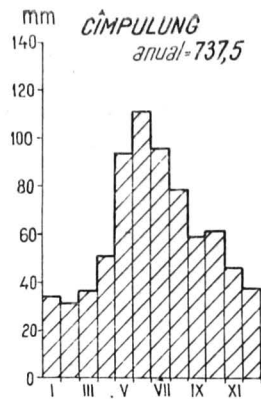
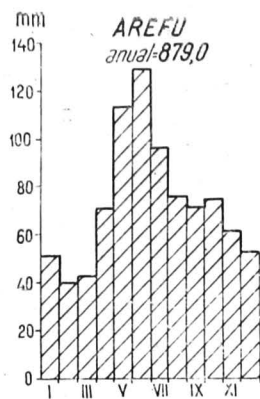
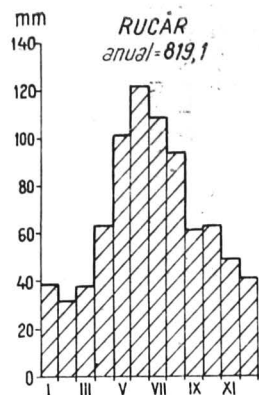

Fig. 17. — Repartiția lunară și anuală a cantităților medii de precipitații pe teritoriul județului Argeş (după *Monografia geografică a R. R. România*, vol. I).

cele mai scăzute de precipitații se înregistrează în februarie, oscilînd între 43 mm la Nucșoara și 31 mm la Cîmpulung. În lunile calde ale anului pot cădea în 24 de ore cantități mari de apă, care depășesc media lunii respective, așa cum s-a constatat la Arefu, 135 mm la 11 iulie 1941 (media lunii fiind 97 mm), la Cîmpulung, 141 mm la 25 iunie 1937, la Curtea de Argeș, 132 mm la 10 iunie 1897, la Dobrogostea, 164 mm, și Pitești, 133 mm în aceeași zi (12 iulie 1941), mediile lunare ale acestora din urmă fiind de 78 mm și, respectiv, 72 mm.

În timpul verii, ploile, fiind foarte rapide și abundente, prezintă un pronunțat caracter torențial, cu puternice efecte distructive. Astfel, la Nucșoara, la 13 iunie 1939, au căzut 11 mm în 5 minute, la Mușătești (30 mai 1942) 16,3 mm în numai 5 minute, la Curtea de Argeș (23 iunie 1954) 30,5 mm în 15 minute. Ploile torențiale au însă o frecvență și o intensitate mai mare în regiunea montană, unde are loc formarea norilor de convecție termică, care produc puternice averse cu descărcări electrice.

Date interesante oferă și modul în care variază numărul anual de zile cu ninsoare și a celor cu strat de zăpadă. Numărul mediu al zilelor cu ninsoare variază de la peste 80 pe marile înălțimi ale munților, pînă la circa 35—40 în Depresiunea Rucăr, scăzînd apoi la 25—30 la poala munților și la 20 în sudul județului. Pe crestele cele mai înalte, zăpada începe să se depună uneori încă din septembrie (în Munții Făgăraș și Iezer) și se menține în strat stabil pînă în mai—iunie, în timp ce pe dealurile înalte primele ninsori se înregistrează în cursul lunii decembrie și durează pînă la sfîrșitul lunii martie.

Durata medie a stratului de zăpadă oscilează între 150 și 200 de zile în etajul superior al munților înalți, fapt care se reflectă în procesele intense de modelare nivală a culmilor alpine din Făgăraș și Iezer. În Depresiunea Rucăr, valorile variază între 80 și 120 de zile, iar în zona dealurilor scade la 60—80 de zile, ajungînd pînă în jur de 50 de zile în sudul județului.

Creștele înalte ale munților Făgăraș, Iezer și Piatra Craiului sînt expuse *vînturilor* dominante de nord-vest, care au o frecvență și o intensitate deosebită. Frecvența și

viteza maximă (peste 40 m/s) a acestor vânturi se înregistrează la sfârșitul iernii și începutul primăverii, vara fiind un anotimp mai calm.

Direcția vânturilor dominante se poate constata după efectele lor asupra solului și zăpezii. Pe versanții adăpostiți ai munților, expuși spre est și sud-est, zăpada se acumulează în cantități mai mari (de exemplu, în căldările glaciare și pe „așezături”, adică pe locurile netede, unde persistă mai mult timp primăvara), pe când pe versanții opuși, zăpada este viscolită și compactă, iar pe creste ea este depusă într-un strat subțire, formînd pe partea opusă cornișe.

Poziția, direcția și în general configurația orografică a masivelor muntoase și deluroase produc perturbații și devieri curenților de aer. Specifică pentru județul Argeș este circulația maselor de aer de-a lungul culoarelor Rucăr—Bran și Tâmaș, precum și scurgerea acestora prin văile largi ale Dîmboviței și Rîului Tîrgului. În partea mai joasă a județului, curenții de aer sînt canalizați pe văile principale, iar în sudul lui se accentuează direcțiile vest și est caracteristice Cîmpiei Române.

Pe teritoriul județului Argeș se pot deosebi trei subdiviziuni climatice principale, și anume: a) *ținutul climei de munte*, cu versanți parțial expuși vînturilor (în zona creștelor cele mai înalte) și în cea mai mare parte cu versanți adăpostiți; b) *ținutul climei continentale de dealuri* (200—800 m) și c) *ținutul climei continentale de cîmpie* (districtul de pădure), extins în partea sudică a județului.

HIDROGRAFIA

Rîurile de pe teritoriul județului Argeș, cu excepția Topologului (afluent al Oltului) și a rîurilor din partea de sud-vest, aparțin în cea mai mare parte bazinului hidrografic al Argeșului.

Sistemul hidrografic al Argeşului, în ansamblu, adună apele de pe o suprafaţă de 12 521 km², avînd o lungime totală de 339,6 km şi un debit de 64 m³/s. Bazinul superior al Argeşului este inclus în totalitate pe teritoriul judeţului care-i poartă numele, ţinînd seama că hotarul acestuia corespunde, pe o mare parte din lungimea sa, cumpenei de apă care-l separă de bazinul Oltului şi, respectiv, de cel al Ialomiţei. Către vest, cumpăna apelor dinspre bazinul Oltului şi al Vedei se află în interiorul judeţului. Argeşul, împreună cu afluenţii principali, drenează cea mai mare parte a versantului sudic al Munţilor Făgăraş, Masivul Iezer în întregime, compartimentul sudic al culoarului Rucăr—Bran şi partea vestică a Masivului Leaota. În sudul regiunii muntoase, Argeşul colectează apele din zona subcarpatică şi din partea estică a Podişului Getic, iar mai la sud, pe cele din Cîmpia piemontană a Piteştilor şi parţial pe cele din Cîmpia Găvanu—Burdea.

Cursul Argeşului, colectorul principal al apelor de pe suprafaţa judeţului, porneşte în prezent din lacul de acumulare Vidraru, deoarece anterior punctul de origine a riului a fost considerat confluenţa rîurilor de obîrşie Buda şi Capra, care actualmente se varsă în acest lac. Izvoarele celor două riuri pătrund pînă în căldările glaciare de sub creasta Făgăraşului, între vîrfurile ei dominante — Negoiu şi Moldoveanu. Buda (22 km lungime) este cel mai mare afluent al lacului Vidraru, fiind urmat de Capra (20 km), Cumpăna, Valea cu Peşti şi de cîteva riuri care au fost captate şi dirijate în lac prin tuneuri de aducţiune (Valea lui Stan, Limpedia). Debitul mediu calculat care pătrunde în lac se ridică astfel la 19,65 m³/s, fiind colectat de pe o suprafaţă de aproximativ 747 km² (I. U j v a r i, 1972).

În avale de chei, Argeşul intră în Depresiunea subcarpatică Arefu, traversînd apoi zona dealurilor înalte şi a muscelor, unde primeşte cîteva afluenţi mai mici (Valea Danului, Valea Iaşului), şi avînd o pantă accentuată de scurgere. La sud de Curtea de Argeş, riul străbate zona dealurilor piemontane din cadrul Podişului Getic, primind în dreptul comunei Merişani apele riului Vilsan, primul său afluent important de pe stînga.

Cu un bazin mai îngust și lipsit de afluenți însemnați, *riul Vîlsan* izvorăște dintr-o căldare glaciară situată sub vârful Scărișoara Mare (2 495 m) din Munții Făgăraș și parcurge, pe o lungime de 85 km, aceleași unități de relief ca și Argeșul. În amonte de confluența cu Dobroneagu, apele lui sînt captate și dirijate spre lacul Vidraru.

După ce în amonte de Pitești primește, din Podișul Cotmeana, riul Bascov, mai la sud Argeșul pătrunde în cîmpie, axîndu-și cursul pînă la ieșirea din județ pe latura estică a marelui său con aluvial, cu o pantă de scurgere mult mai redusă.

La Pitești, Argeșul primește pe stînga apele *Rîului Doamnei*, unul dintre cei mai mari afluenți ai săi, care colectează un mănunchi convergent de riuri carpatice, avînd debite și un bazin hidrografic (1 822 km²) ce depășesc pe cele ale cursului principal. Izvoarele Rîului Doamnei se extind pe circa o treime din lungimea crestei Făgărașului, între culmile Moldoveanu — Malița și Mezea — Otic, fiind dispuse pe două artere colectoare: Valea Rea și Zirna. Atît apele sale, cît și cele ale mai multor afluenți din sectorul montan (Cernat, Drăghina Mare etc.) sînt dirijate de asemenea prin tuneluri de aducțiune spre lacul Vidraru.

Principalul afluent al Rîului Doamnei este *Rîul Tîrgului*, care prezintă cel mai important sistem din bazinul Argeșului. Cu izvorul sub vârful Păpușa (2 391 m) din Munții Iezer, acesta drenează prin intermediul unor afluenți de pe dreapta (Bătrina, Riușor) căldările glaciare de sub vârful Iezer (2 462 m). După ce traversează Depresiunea Cîmpulungului, primește în zona dealurilor piemontane doi afluenți principali pe dreapta — Bughea și Bratia —, cu obîrșile tot în Munții Iezer, iar mai jos, din stînga, riul Argeșel. Cu un bazin mai îngust, lipsit de afluenți, și cu o vale suspendată în cursul superior, acest rîu, cu un debit redus, seacă uneori în sectorul piemontan din cauza infiltrației apei în petrișurile de Cîndești.

În avale de Pitești, Argeșul primește afluenți numai pe partea stîngă, dinspre Podișul Cîndești, așa cum sînt Rîncăciouul, Cîrcinovu, Glimbocelul etc. Primul afluent important din dreapta este *Neajlovul*, care izvorăște în apropiere de Pitești

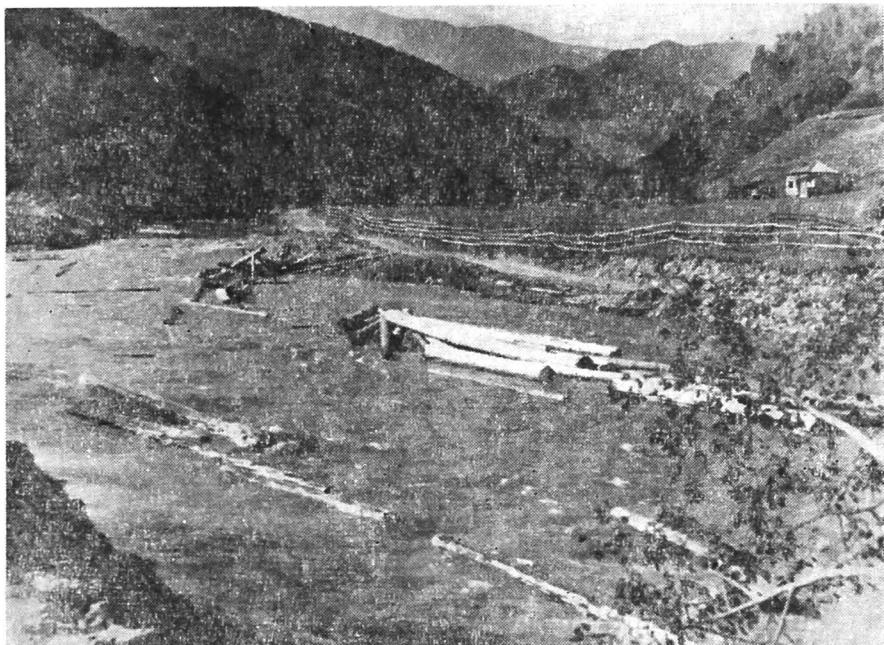

Fig. 18. — Rîul Dîmbovița la Sățic, avale de gura Clăbucetului, în cadrul culoarului Tămaș.

și străbate, paralel cu Argeșul, cîmpia piemontană. Mai la vest se află cursul superior al afluentului său Dîmbovicul.

Porțiunea montană din nord-estul județului este drenată de *rîul Dîmbovița*, care reprezintă cel mai important afluent al sistemului Argeș. Cu izvoarele în Munții Iezer și Făgăraș, cursul său ia naștere din unirea piraiei Boarcăș și Valea Vladului, menținîndu-și o vale strîmtă pînă la Sățic, unde se lărgeste în cadrul culoarului Tămaș (fig. 18). În jurul Depresiunii Podu Dîmboviței, Dîmbovița și afluenții săi (Dîmbovicioara — Brusturet, Valea Cheii, Ghimbavu) formează un important complex de chei în calcare mezozoice. Între Rucăr și Stoenеști, Dîmbovița curge printr-o vale mai largă, săpată în cristalin, iar mai jos, între Cotenești și Cetățeni, străbate altă serie de chei epigenetice, tăiate în conglomerate cretacice.

De aici valea se lățește treptat pînă la Lăicăi, unde părăsește județul Argeș.

Partea sud-estică a județului aparține sistemului hidrografic Vedea, situat în cadrul interbazinului Olt — Argeș (I. U j v a r i, 1972). Pe teritoriul Argeșului se găsesc o parte din afluenții mari, cu lunci inundabile, de pe stînga Vedei, care s-au adîncit în Podișul Cotmeana : o porțiune din cursul superior al Vedei, Cotmeana, a cărei obîrșie pătrunde mai adînc în podiș, și Cotmenița. Altă serie de afluenți o reprezintă râurile care izvorăsc din cîmpia piemontană a Vedei, cum sînt de pildă : Burdea, Valea Cîinelui, iar mai la est Teleormanul, cel mai mare afluent al său. Cu obîrșia pe versantul estic al Podișului Cotmeana, acesta străbate conul de dejecție al Argeșului, avînd un curs intermitent, care în avale de Costești devine permanent.

În extremitatea vestică a județului se extinde bazinul Oltului prin afluentul său carpatic Topolog, ale cărui obîrșii se află în circurile glaciare de sub vîrfurile Negoiu.

Zona munților înalți (peste 2 000 m), cu precipitații anuale de 1 200 — 1 400 mm, asigură o scurgere medie anuală pînă la 30—40 l/s/km² și deci o alimentare constantă a râurilor respective, care aici au o rețea deasă de afluenți. Pe treptele joase ale munților și în dealuri, odată cu scăderea precipitațiilor, scurgerea medie scade la sub 30 l, iar în cîmpia din sud chiar sub 15 l. Este caracteristică descreșterea treptată a debitelor medii specifice spre vărsare. De pildă, scurgerea medie a Argeșului la Curtea de Argeș este de 20,0 l/s/km², la Pitești-Pod de 15,7 l/s/km², pentru ca spre vărsare (la Budești) să ajungă la numai 5,1 l/s/km².

Repartiția scurgerii în timpul anului variază în raport cu altitudinea, începînd din zona înaltă, unde scurgerea cea mai redusă este iarna (10—15% din media anuală), iar cea mai ridicată (38—42%) în luna mai, datorită alimentării râurilor cu ape provenite din topirea zăpezilor și din precipitațiile bogate. Aceasta se remarcă la râurile cu izvoarele în Munții Făgăraș și Iezer. În schimb, la râurile de dealuri și de cîmpie scurgerea se ridică iarna la 29—30%, iar volumul maxim se înregistrează în martie.

Scurgerea maximă atinge valori ridicate ($16-24 \text{ m}^3/\text{s}/\text{km}^2$) în zona muntoasă și piemontană, dar scade pînă la $8-12 \text{ m}^3/\text{s}/\text{km}^2$ în regiunea de cîmpie. Amenajarea sistemului hidro-energetic al Argeșului superior asigură însă reținerea completă a viiturilor cu debite mari, înlăturînd pericolul inundațiilor.

Scurgerea medie minimă lunară variază de asemenea pe altitudine, în zona alpină ridicîndu-se la $8-10 \text{ l/s}/\text{km}^2$, iar la cîmpie coborînd pînă la $0,10-0,15 \text{ l/s}/\text{km}^2$. În bazinul Argeșului, scurgerea minimă se remarcă în general vara și la începutul toamnei, iar în regiunea montană minimele de iarnă reprezintă scurgerea cea mai redusă. Pierderile de apă mai importante au caracter local și s-au constatat pe Argeșel, în avale de Nămăiești (unde râul a secat în 1946 pe mari distanțe), la izvoarele Neajlovului etc.

Temperatura medie anuală a apei Argeșului este mai ridicată cu $1-3^\circ\text{C}$ față de cea a aerului și variază de la $6,4^\circ\text{C}$ la Tunel pînă la 9°C la Pitești. Regimul termic al apei prezintă maxime în iulie. Coborîrea temperaturii sub $+1^\circ\text{C}$ începe în noiembrie, în etajul alpin, și abia în ianuarie în regiunile joase, iar revenirea la valori mai mari se produce abia în martie—aprilie la altitudini mari și în februarie în cîmpie.

Aceeași variabilitate se observă și la fenomenele de îngheț, în sensul că durata medie a perioadei cu îngheț se ridică la $80-90$ de zile în zona înaltă și oscilează între 30 și 60 de zile în cîmpie (I. U j v a r i, 1972). Podul de gheață se formează în anii cu ierni aspre, cu influență continentală mai accentuată, în timp ce în iernile mai călduroase ($25-35\%$), cu influențe climatice subtropicale, nu se produce deloc pe râurile sistemului Argeș. Perioada în care acesta se poate forma este $5-16$ ianuarie, iar dispariția lui în ultima decadă a lunii februarie.

Lacurile. O particularitate a peisajului alpin din județul Argeș o constituie *lacurile glaciare*, care prin poziția și mărimea lor dau un pitoresc deosebit crestelor semețe ale munților.

Cele mai multe lacuri se găsesc în Munții Făgăraș, unde glaciația a avut o mare extensiune în pleistocenul superior

Fig. 19. — Lacul („jezerul”) Podul Giurgiului, situat în circuitul glaciar cu același nume, la izvoarele râului Buda (bazinul Argeșului). În ultimul plan, vârful Moldoveanu (foto. V. Sencu).

și a generat un relief glaciar deosebit de expresiv și variat. Lacurile de origine glaciară sînt cantonate în complexele de căldări de la obîrșia râurilor mari, la altitudini de peste 2 000 m. Din cele 25 de lacuri nominalizate în Munții Făgăraș, 18 se găsesc pe versantul sudic, în cuprinsul județului Argeș. Dintre acestea se remarcă lacurile Jghebuoasa, Galbena, Buduri, Roșu, situate în căldările de la izvoarele Rîului Doamnei, precum și lacurile de la obîrșia Argeșului : Buda, Capra, Călțun, Podul Giurgiului, acesta din urmă avînd cea mai mare altitudine din Făgăraș (2 264 m) (fig. 19). În Munții Iezer se întilnește un singur lac glaciar, Iezer, situat în căldarea cu același nume, de la izvoarele Rîului Tîrgului.

Lacurile antropice. Acestea sînt reprezentate în primul rînd prin lacurile de acumulare amenajate în bazinul supe-

rior al râului Argeș cu scopuri energetice și de alimentare cu apă (fig. 20). Lacurile antropice au modificat în bună parte peisajul natural din această parte a județului.

Lacul Vidraru — cel mai mare dintre acestea — deservește centrala electrică subterană Argeș. El ocupă fosta vale largă a Argeșului superior din cuprinsul culoarului intramontan al Loviștei, inclusiv cele două golfuri de pe văile Buda și Capra, avînd o lungime de 14 km, o suprafață de 825 ha și un volum de 470 milioane m³. Barajul acestui bazin de retenție (umplut în anul 1966) are o înălțime de 166 m și este construit în capătul nordic al cheilor Argeșului.

Pentru asigurarea debitelor necesare lacului Vidraru au mai fost amenajate o serie de lacuri de baraj mai mici pe mai multe râuri învecinate: Topolog, Dobroneagu, Vilsan, Cernat, Drăghina Mare etc., ale căror ape sînt transportate prin tuneluri de aducțiune către lacul principal.

În avale de lacul Vidraru, pe valea Argeșului pînă la sud de Pitești, sînt amenajate, în curs de amenajare sau în proiect zece lacuri de retenție în dreptul următoarelor localități: Oești, Cerbureni, Valea Iașului, Zigoneni (proiect), Băiculești (proiect), Merișani (proiect), Bascov, Pitești (Găvana) (proiect), Ștefănești (Pitești), Călinești (proiect). La acestea se adaugă lacul de acumulare de la Colibași, pe Rîul Tîrgului, de asemenea în proiect.

Amenajarea lacurilor din cadrul sistemului hidroenergetic al Argeșului superior contribuie, în primul rînd, la valorificarea potențialului energetic al apelor, printr-o serie de microhidrocentrale, la atenuarea undelor de viitură, precum și la asigurarea cantităților de apă necesare irigațiilor și alimentării zonei industriale Pitești, în plină dezvoltare.

Din categoria lacurilor antropice fac parte și lacurile de acumulare (iazurile) din Cîmpia înaltă a Piteștilor, precum și „benturile”, mici acumulări superficiale de apă, care se întîlnesc mai ales în zona înaltă a Podișului Cotmeana, unde localnicii le amenajează pentru acoperirea nevoilor gospodărești, datorită faptului că aici se resimte o lipsă acută de apă din cauză adîncimii foarte mari a stratului freatic.

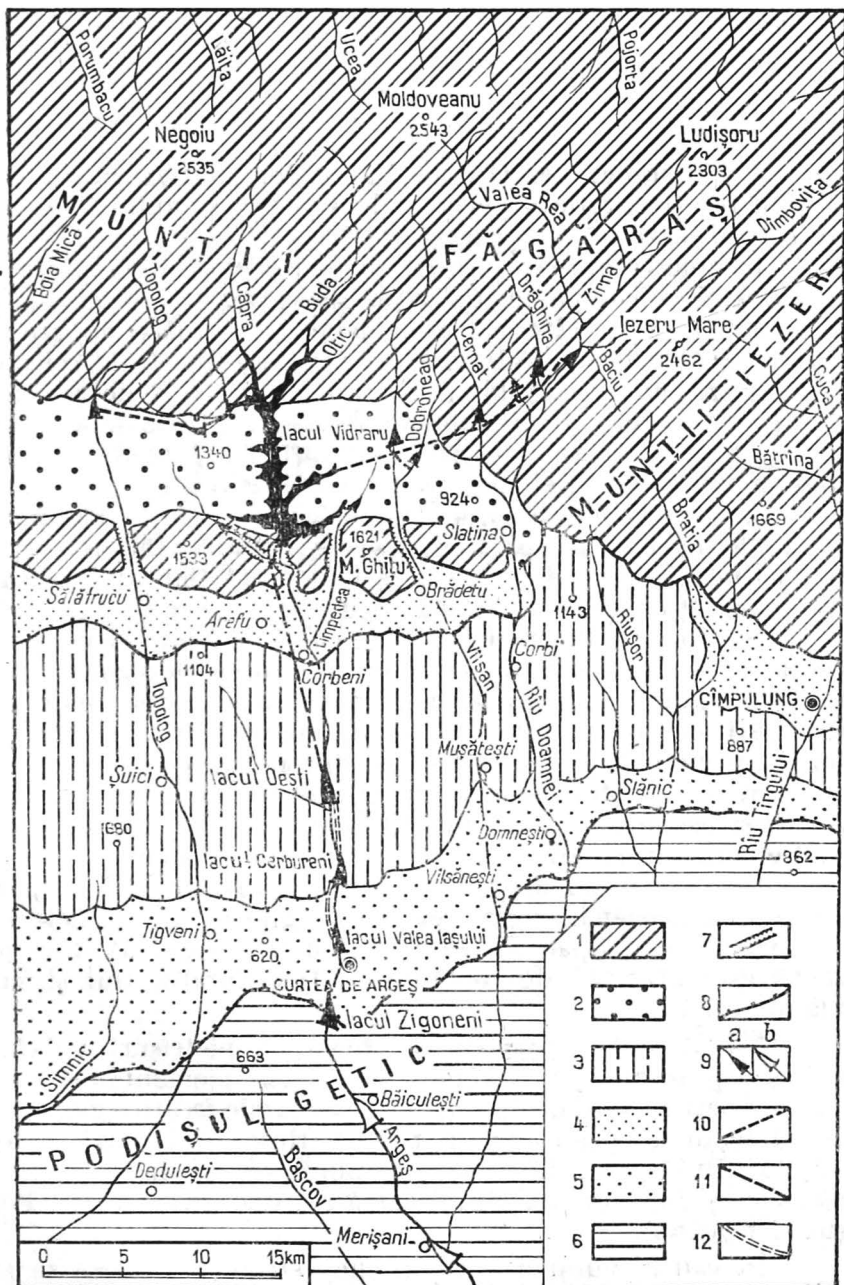

Fig. 20. — Lacurile de acumulare și schema generală de amenajare a bazinului Argeșului superior în raport cu unitățile de relief.

1, Munți alcătuiți din roci cristaline; 2, culoar intramontan sculptat în conglomerate mioceene; 3, dealuri subcarpatice și muncele; 4, depresiuni subcarpatice; 5, depresiuni intracolinare; 6 podiș piemontan; 7, chei; 8, abrupt

structural — cuestas; 9, lacuri de acumulare (a, existente; b, în proiect); 10, tuneluri de aducțiune; 11, tunel de evacuare; 12, canale de derivație.

Apele subterane. Distribuția apelor subterane, respectiv a celor freatice, reflectă principalele trepte și unități de relief în cadrul cărora sînt cantonate.

În zona murtoasă, alcătuită în cea mai mare parte din roci cristaline compacte, fisurate, apele freatice se găsesc mai ales în pătura de alterare și în depozitele groase de grohotișuri din căldările și văile glaciare. Pantele mari ale reliefului favorizează un drenaj intens al apelor freatice de pe interfluvii, iar precipitațiile abundente asigură menținerea unor mari cantități de ape freatice în munți, marcate de existența numeroaselor izvoare cu apă de bună calitate.

În masivele cristaline (mai ales în munții Făgăraș și Iezer), circulația apelor freatice este intensă. Debitul specific subteran variază între 3 și 11 l/s/km², iar mineralizarea apelor freatice este în general redusă (I. U j v a r i, 1972).

În Masivul Piatra Craiului și culoarul Bran—Rucăr, prezența calcarelor și conglomeratelor calcaroase mezozoice, puternic tectonizate și fisurate, asigură înmagazinarea unor mari cantități de ape freatice și de adîncime. De asemenea, în lungul principalelor linii tectonice din cadrul culoarului intramontan al Loviștei, umplut cu sedimente neogene, se găsesc ape freatice bogate, care prin drenaj adînc se dispun în mai multe orizonturi freatice și captive descendente.

În cadrul zonei subcarpatice, alcătuite din depozite de molasă neogenă, cu intercalații de gipsuri și cu unele iviri de roci salifere, apar numeroase izvoare sărate, a căror prezență este atestată de toponimie (Apa Sărată, riul și satul Slănic etc.).

Mai la sud, în depozitele groase de pietrișuri villafranchiene, puternic permeabile, ale zonei piemontane înalte, apele superficiale se infiltrează rapid, stratele freatice găsindu-se la adîncimi de peste 100 m pe interfluvii (chiar sub nivelul albiilor fluviatile), fapt care explică cursul intermitent al pîraielor și lipsa de apă din această regiune (mai ales în Podișul Cotmeana).

În cadrul cîmpiei piemontane, stratele freatice se află la o adîncime ce variază între 10 și 30 m pe interfluvii, fiind acumulate în nisipuri fluviatile cu lentile de pietrișuri. În

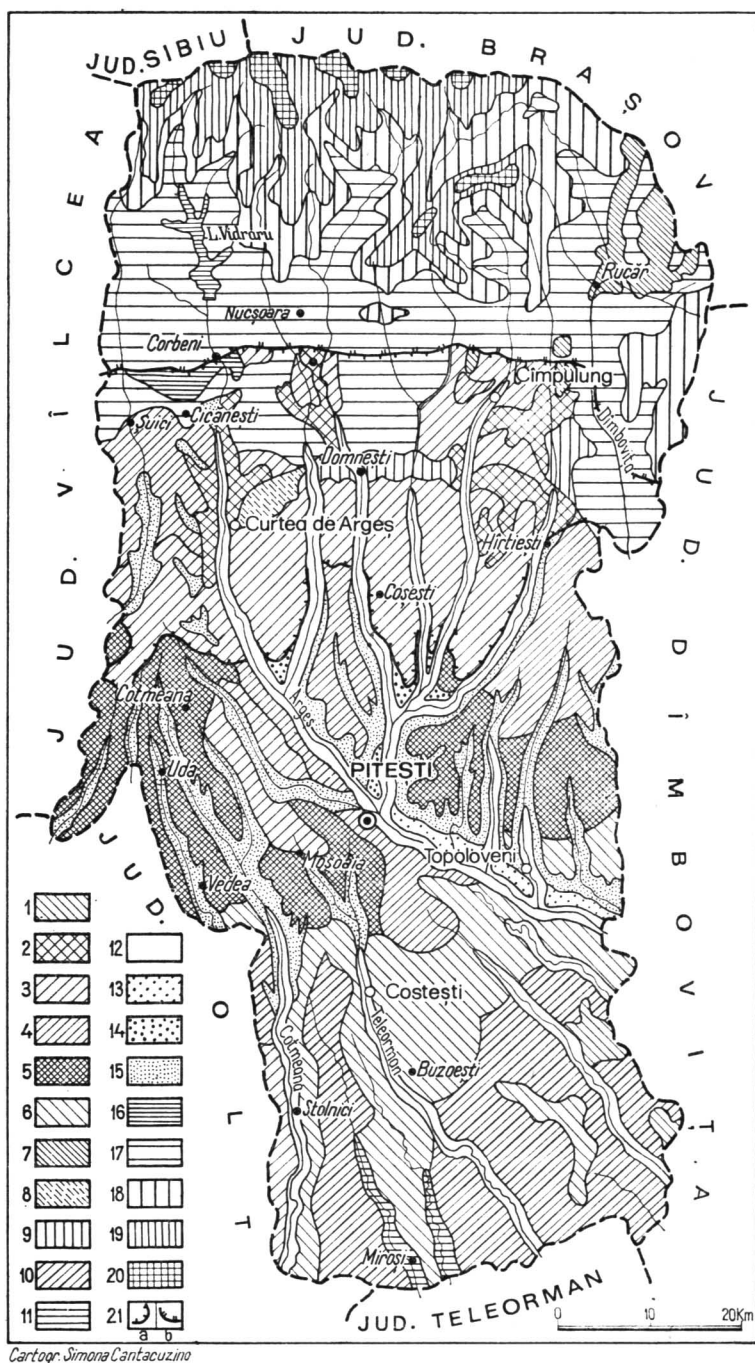

Fig. 21. — Harta solurilor (după Harta solurilor R.P.R., scara 1 : 1 000 000, 1964).

A. Soluri automorfe și hidromorfe :

1, soluri silvestre podzolite brun-roșcate; 2, soluri silvestre brune și brune-gălbui; 3, soluri silvestre podzolice brune și brune-gălbui; 4, soluri silvestre podzolice; 5, soluri silvestre podzolice pseudogleice; 6, soluri silvestre podzolite pseudogleizate și soluri pseudogleice.

B, Soluri litomorfe :

7, rendzine și rendzine brune; 8, pseudorendzine și pseudorendzine levigate; 9, soluri negre argiloase foarte humifere (sub firețe vmețe); 10, soluri negre argiloase, slab humifere (enclonite).

C, Soluri hidromorfe :

11, lăcoviști, semilăcoviști și soluri humicogleice.

D, Soluri slab dezvoltate și de luncă :

12, aluviuni; 13, soluri aluviale; 14, soluri de lunci nelundabile; 15, regosoluri și soluri erodate.

E, Asociații montane și submontane de soluri automorfe cu litosoluri, regosoluri și soluri erodate :

16, soluri silvestre brune și brune-gălbui (uneori podzolite); 17, soluri silvestre (inclusiv podzolite) brune-gălbui și soluri brune acide; 18, soluri brune acide, soluri podzolice brune, local podzoluri humicoferi-iltuviale; 19, podzoluri humicoferi-iltuviale și soluri podzolice brune; 20, soluri humicosilicatic de pașiști alpine și tranziții spre podzoluri humicoferi-iltuviale; 21, soluri asociate frecvent cu litosoluri, regosoluri și soluri erodate în regiuni de: a, dealuri; b, munți.

sursă de apă caldă, apele freatice sînt interceptate, în urma unor bogate izvoare, de către riuri ale căror cursuri devin permanente, așa cum se remarcă în Cîmpia Găvanu — Burdea.

De asemenea, se pot menționa apele de adîncime cantonate în depozitele de pietrișuri și nisipuri cu structură torențială (de Cîndești), la contactul dintre Piemontul Getic și Cîmpia Română, unde acestea sînt puternic ascensionale, arteziene și potabile.

SOLURILE, VEGETAȚIA FAUNA

Solurile. Variația altitudinală a reliefului și climei, precum și complexitatea petrografică a teritoriului imprimă învelișului de soluri din cuprinsul județului Argeș o mare diversitate.

Cercetările pedologice au arătat că în regiunea de care ne ocupăm este reprezentată cea mai mare parte din grupele de soluri ce se întîlnesc pe teritoriul țării noastre, începînd cu solurile pajiștilor alpine pînă la solurile brune de pădure și la cele slab dezvoltate și de luncă din lungul văilor largi (fig. 21).

După regionarea pedogeografică a *Hărții solurilor R.S. România* (1971), solurile județului Argeș se încadrează în provincia montană (de munți și de dealuri piemontane), care cuprinde nordul teritoriului, și în provincia danubiano-getică, extinsă în regiunea podișurilor piemontane și de cîmpie. Această ultimă provincie se caracterizează prin manifestarea influențelor climatice sudice (premediteraneene), care se resimt prin ierni relativ blînde și veri călduroase.

În partea de nord a județului, o largă răspîndire au *solurile montane*. La altitudini de peste 1 700 — 1 800 m se desfășoară arealul solurilor puțin profunde, de culoare cenușie-negricioasă,

formate sub pătura ierburilor de pajști alpine. Acestea sînt reprezentate prin trei tipuri de soluri, care se succed sub forma unor zone concentrice de la vîrfurile cele mai înalte pînă la limita superioară a pădurii. Astfel, solurile humico-silicaticice de pajști alpine și cele humicosilicaticice podzolice, care fac trecerea spre podzoluri, se dispun pe o fișie continuă în lungul crestei Făgărașului și insular pe culmea principală a Iezerului. Urmează podzolorile humico-feriiluviale și solurile podzolice brune, care ocupă suprafețe întinse în aceleași masive. Pe o suprafață mai largă se întind solurile brune acide specifice pajștilor subalpine, solurile podzolice brune, local podzolite, humico-feriiluviale, care sînt bine reprezentate atît în munții Făgăraș și Iezer, cît și în Masivul Leaota.

Mai jos, în etajul pădurilor de rășinoase și de rășinoase în amestec cu fag, solurile devin mai evoluat, avînd un profil mai profund și mai complex. Aici au o mare răspîndire solurile brune acide montane de pădure cu diferite grade de podzolire și solurile podzolice montane, dezvoltate sub pădure sau parțial sub pajști secundare. Ele apar în toată zona montană mijlocie. În partea inferioară a munților și pe muncelele dintre Bratia și Topolog predomină solurile brune montane de pădure și cele brune montane de pădure podzolite, formate mai ales sub păduri de foioase.

Dealurile subcarpatice și dealurile piemontane ale Argeșului constituie domeniul de dezvoltare a solurilor silvestre podzolite brune și brune-gălbui, iar podișurile piemontane Cotmeana și Cîndești sînt acoperite pe o mare întindere a lor de soluri silvestre podzolice pseudogleice. Acestea se continuă mai spre sud (inclusiv în Cîmpia Piteștilor) cu soluri silvestre podzolite pseudogleizate și soluri pseudogleice, care de asemenea au o mare extensiune datorită excesului de umiditate specific acestei regiuni, unde apa de precipitații stagnează la suprafața terenului.

În partea de sud a județului se întîlnesc, mai ales în lungul unor văi din Cîmpia Piteștilor, soluri brun-roșcate de pădure parțial freatic-umede și soluri brun-roșcate podzolite care s-au format sub pădurea de stejar, fiind soluri specifice unui climat mai cald.

O altă grupă de soluri bine reprezentată în cuprinsul județului este cea a solurilor *litomorfe*, soluri intrazonale, a căror formare este condiționată de natura substratului. Dintre acestea, suprafețe mari ocupă rendzinele și rendzinele brune cu mult schelet și rocă la zi, dezvoltate pe calcarele din Masivul Piatra Craiului și din culoarul Rucăr—Bran. Urmează apoi solurile negre argiloase de fineață umedă și pseudo-rendzinele, care sînt dispuse sub forma unei fișii în zona de finețe și livezi a muscelor dintre Dîmbovița și Topolog. Cea mai mare extindere au însă solurile negre argiloase (compacte) slab humifere, care ocupă o întinsă suprafață unitară în sudul Podișului Cotmeana și în cîmpiile Piteștilor și Găvanu—Burdea.

Ultima grupă o constituie *solurile slab dezvoltate și de luncă*. Aceasta include solurile erodate și regosolurile, a căror frecvență mare în lungul văilor ce brăzdează podișurile piemontane Cîndești și Cotmeana se datorește fragmentării reliefului și intensității proceselor de denudare a versanților, care au dus la spălarea și la eroziunea de diferite grade a solurilor de pe pante. Cu toate acestea, terenurile în pantă, cu soluri subțiri și degradate, s-au dovedit a fi favorabile plantațiilor pomicole și viticole în terase, în urma măsurilor de amenajare întreprinse pentru valorificarea lor. La acestea se adaugă litosolurile și rocile consolidate — compacte la zi, care apar mai frecvent în Munții Făgăraș, în special la obîrșia văilor principale, ca și pe coastele stîlcoase.

Solurile de luncă se întîlnesc sub formă de fișii de-a lungul riurilor principale, așa cum sînt : solurile aluviale (frecvent gleizate) cu sau fără carbonați, larg extinse în lunca Argeșului, în avale de Pitești, și la confluența lui cu afluenții principali ; solurile gleice aluviale dispuse în lungul riurilor Teleorman, Dîmbovnic, Neajlov ; aluviunile (frecvent gleizate) prezente în albiile apelor mai importante din județul Argeș.

Vegetația. Disponerea reliefului pe trepte hipsometrice și etajarea corespunzătoare a tipurilor principale de soluri din cuprinsul județului determină, în funcție de variația temperaturii cu altitudinea, o evidentă zonalitate pe verticală a

vegetației. Astfel, se disting mai multe zone bioclimatice, care se mulează pe treptele principale de relief sub forma unor brîie orientate de la vest la est, dominate de un anumit tip de vegetație lemnoasă sau ierboasă (fig. 22).

În regiunea muntoasă din nordul județului se pun astfel în evidență două zone de vegetație: zona pajiștilor și tufărișurilor alpine și zona pădurilor montane.

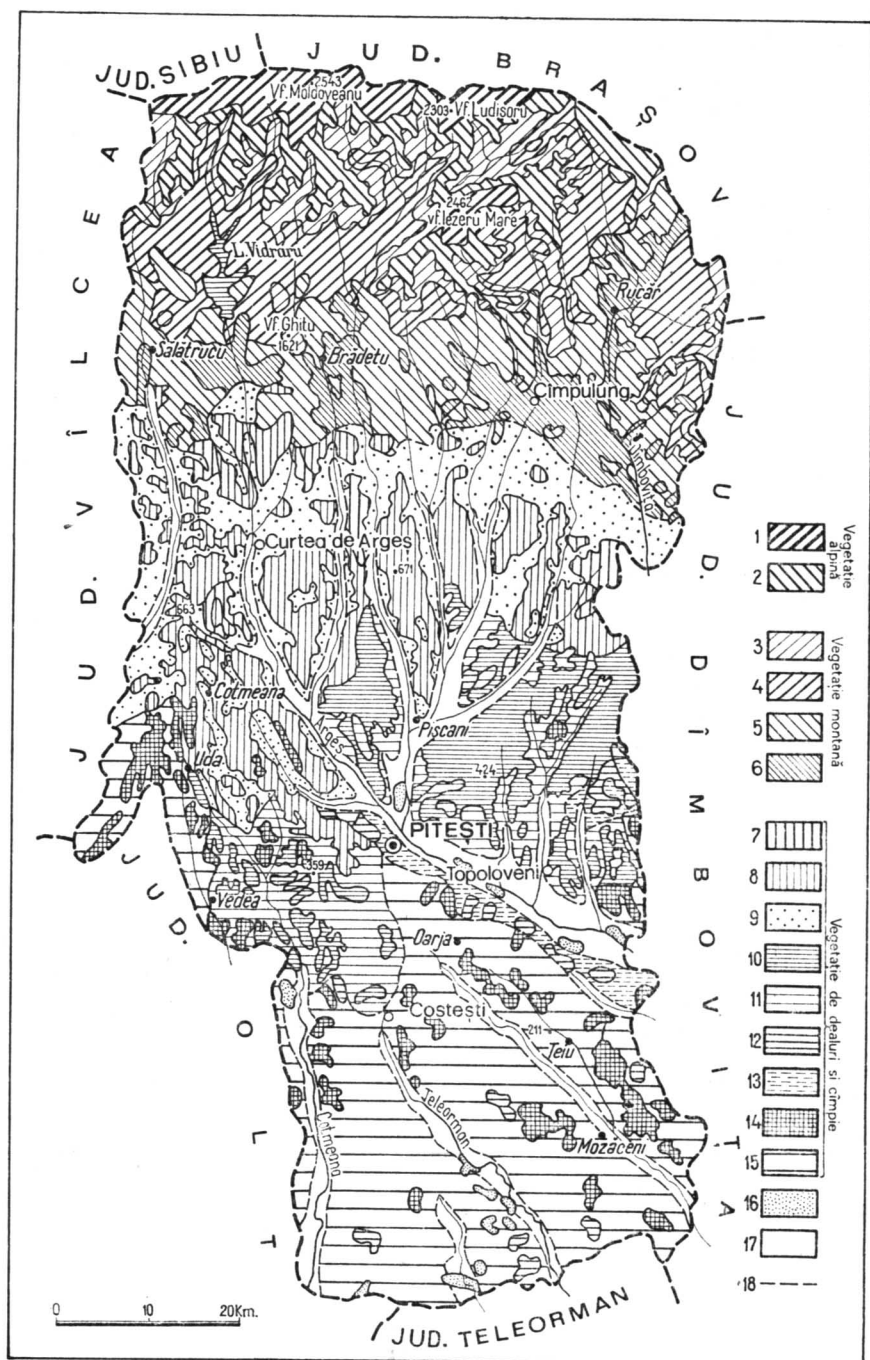
I. *Zona pajiștilor și tufărișurilor alpine* se desfășoară deasupra limitei superioare a pădurii de conifere, fiind caracterizată printr-o vegetație specifică de tufărișuri tîritoare și pajiști de ierburi scunde. De aici a provenit denumirea de „gol alpin”. Acest termen este sinonim cu cel de „munte”, care în accepția populară locală reprezintă *muntele* în adevăratul înțeles al cuvîntului, adică domeniul de pășunat pentru turmele de oi. Prin contrast, ceea ce se află în afara acestuia, la altitudini mai mici, capătă alte funcții economice legate de prezența pădurii.

După repartiția pe altitudine a anumitor specii alpine, indicatoare ale condițiilor pedoclimatice, vegetația este diferențiată în două etaje: etajul alpin superior sau alpin propriu-zis și etajul alpin inferior sau subalpin.

1) *Etajul alpin superior* ocupă vîrfurile munților înalți, începînd de la 2 200 — 2 300 m altitudine pe versantul sudic și de la 2 000 — 2 100 m pe versantul nordic. Se extinde în lungul crestei Făgărașului, între vîrfurile Mizgavu și Luțele, precum și pe culmea înaltă a Masivului Iezer.

După studii recente efectuate în Munții Făgăraș de *Evdochia Pușcaru-Soroceanu* și *D. Pușcaru* (1971), în cuprinsul acestui etaj se deosebesc trei formații principale de pajiști alpine:

a) Pe vîrfurile, pe crestele înalte și în circurile glaciare din Munții Făgăraș și Iezer se întîlnesc plante pioniere pitice de origine arctică-alpină, asemănătoare celor din tundră. Acestea se instalează pe terenuri greu accesibile și sînt reprezentate prin plante cu tufe mici, dispuse în rozetă și în pernițe, strîns legate de sol și cu rădăcinile adînc înfipite în crăpăturile stîncilor.

Cartograf. Simona Cantacuzino

Fig. 22. — Harta vegetației (după *Harta geobotanică a R.P.R.*, scara 1 : 500 000, 1960).

1, Pajiști și tufărișuri pitice superioare (alpine propriu-zise); 2, pajiști și tufărișuri alpine inferioare (subalpine); 3, păduri de molid; 4, păduri amestecate de rășinoase (brad, molid) cu fag; 5, păduri de fag montane; 6, pajiști montane secundare, în parte terenuri agricole, pe locul pădurilor de fag montane; 7, păduri de fag, de dealuri și podișuri; 8, alternanță de păduri de fag cu păduri de gorun; 9, terenuri agricole și pajiști secundare pe locul pădurilor de fag și a pădurilor amestecate de fag și gorun; 10, păduri de gorun (pe dealuri și podișuri); 11, terenuri agricole și pajiști stepizate

secundare pe locul pădurilor de gorun; 12, păduri de stejar pedunculat pe dealuri, podișuri și cîmpii; 13, terenuri agricole pe locul pădurilor de stejar; 14, păduri de cer și girniță pe dealuri, podișuri și cîmpii; 15, terenuri agricole, pajiști stepizate și pajiști stepice secundare pe locul pădurilor de cer și girniță; 16, păduri de luncă (grupări forestiere din specii de *Salix*, *Populus*, pe alocuri din *Quercus robur* și alte folioase); 17, terenuri agricole și pajiști de lunci; 18, limita principalelor grupe de formații vegetale în raport cu unitățile de relief.

Pe terenurile silicioase aceste plante formează mici pîlcuri rîzlețe, ca de pildă salcia pitică (*Salix herbacea*), mierluța pitică (*Minuartia seledoides*), ochii șarpelui (*Eritrichium nanum*), garofița pitică (*Dianthus gelidus*) etc. Pe terenurile calcaroase din Piatra Craiului, acestea găsesc condiții microclimatice mai prielnice și sînt mai bogate în specii ca: argințica (*Dryas octopetala*), salcia pitică de calcare (*Salix reticulata*), lina caprelor (*Cerastium lanatum*), toporașul alpin (*Viola alpina*), ghințurica (*Gentiana nivalis*) etc.

b) Pe creste și pe coastele repezi, de obicei umbrite și umede, cu expoziții nord-vestice și nord-estice, pajiștile alpine sînt dominate de rugină (*Juncus trifidus*), care coboară adesea și în etajul subalpin.

c) Pe podurile înalte, pe spinări și coaste domoale specifice culmilor greoaie din Munții Făgăraș și Iezer au o largă răspîndire pajiștile de rogoz roșu, zis și coarnă (*Carex curvula*). Aceste pajiști alpine tipice ocupă în Munții Făgăraș sute de hectare, fiind cele mai întinse din toți Carpații noștri.

2) Etajul alpin inferior se întîlnește deasupra limitei superioare a pădurii încheiate de molid, formînd un briu lat, cu contur neregulat, mai ales pe flancul sudic al Munților Făgăraș, apoi pe ambii versanți ai munților Iezer și Piatra Craiului, precum și pe culmile înalte ale Leaotei. Pe versantul nordic, mai rece, acesta începe de la circa 1 600 m și urcă pînă la 2 100 — 2 200 m, iar pe versantul sudic, mai cald, se extinde de la 1 700 — 1 800 m și pînă la 2 200 — 2 300 m altitudine.

Pajiștile din acest etaj se dezvoltă în special pe terenurile unde tufărișurile au fost defrișate cu scopul extinderii pășunii, constituind o bază furajeră prețioasă pentru păstoritul de vară. Acestea sînt dominate de graminee alpine scunde, dintre care mai caracteristice sînt: părușca (*Festuca supina*), iarba stîncilor (*Agrostis rupestris*) și țepoșica (*Nardus stricta*). Printre acestea cresc diverse plante cu flori cum sînt: scrîntitoarea (*Potentilla ternata*), ridichioara (*Geum montanum*), vioreaua de munte (*Viola declinata*) etc.

Vegetația specifică a etajului subalpin o constituie tufărișurile tîrtoare, care ocupă încă întinderi destul de mari în

Fig. 23. — Pilcuri de jnepeniș instalate pe grohotișurile de pe pantele Mun-
telui Valea Barbului (Masivul Iezer).

munții județului Argeș, cu excepția Masivului Leaota. Se remarcă mai întâi tufărișurile de jneapăn (*Pinus montana*, ssp. *mughus*), cunoscute și sub denumirea de jnepenișuri. Acestea se întâlnesc mai ales pe versanții nordici umbriți, cu umiditate ridicată, la altitudini de 1 700 — 1 900 m. În Munții Iezer sînt caracteristice jnepenișurile de talie mare, care formează covoare compacte pe piscurile și în căldările sălbatice ale versantului nordic, contribuind la fixarea grohotișurilor (fig. 23). În Munții Făgăraș au fost mai mult defrișate, găsindu-se în special în căldările de la obirșia Rîului Doamnei și Vilsanului.

Între tufele de jnepeni se întâlnește o vegetație însoțitoare formată din ienupăr pitic (*Juniperus sibirica*), afin (*Vaccinium myrtillus*), arin de munte (*Alnus viridis*). Un aspect

deosebit prezintă zimbrul (*Pinus cembra*), relict glaciatic care apare fie sporadic, fie sub formă de stațiuni atât în Munții Făgăraș (pe văile râurilor Zirna, Capra etc.), cât și în Iezer (pe piscurile Boarcășului, Colții lui Andrei, în valea Iezerului Mare, Cascuie etc.). O notă aparte o dau în peisajul munților tufărișurile de smirdar sau bujor de munte (*Rhododendron kotschyi*), care însoțesc de regulă jneapănul, dar urcă și singur mult mai sus, pînă la 2 200—2 300 m și chiar pînă la 2 400 m altitudine (în Munții Făgăraș).

II. *Zona pădurilor montane* formează un brîu larg, care încinge masivele muntoase la periferia pajiștilor alpine. Domeniul forestier montan, datorită diferențierilor topoclimatice, se divide în două etaje de vegetație bine individualizate: etajul pădurilor de molid și etajul pădurilor de foioase.

1) Etajul pădurilor de molid ocupă regiunea montană de la exteriorul etajului subalpin, fiind delimitată în partea inferioară de etajul făgetelor amestecate. Acesta este bine reprezentat pe versantul sudic al Munților Făgăraș, începînd de la 1 200—1 450 m altitudine în văile adînci și urcînd pe coaste pînă la 1 750—1 850 m, iar ca molizi izolați chiar pînă la 1 900 m. O dezvoltare asemănătoare o au molidișurile în Munții Iezer, unde formează un brîu continuu sub pajiștile subalpine. În Piatra Craiului acestea constituie o fișie îngustă pe versantul vestic și una mai lată pe cel estic (în zona munților Funduri — Pietricica), iar în Leaota au o extindere mai mare în partea nord-vestică. De asemenea, molidișurile apar sub forma cîtorva insule în munții Ghișu și Frunți, la altitudini mai coborîte (1 200—1 600 m).

În compoziția floristică a molidișurilor, în afara molidului (*Picea excelsa*), intră o serie de arbuști, ca : afinul (*Vaccinium myrtillus*), măcrișul (*Oxalis acetosella*) etc. Stratul inferior al pădurilor de molid este format în bună parte din brădișor (*Licopodium selago*) și mușchi (*Polytrichum commune*).

2) Etajul pădurilor de foioase, reprezentat mai ales prin păduri de foioase mezofile de tip central-european, ocupă întreaga regiune montană situată la altitudini mai coborîte, precum și o mare parte a dealurilor subcarpatice și a podișului piemontan.

Limita superioară a acestui etaj corespunde liniei ce separă molidișurile pure dezvoltate în masive neîntrerupte de pădurile amestecate de fag și rășinoase sau de pădurile pure de fag. În Munții Făgăraș, această limită se află la o altitudine ce oscilează între 1 200 și 1 450 m pe versantul sudic și coboară pe versantul nordic la 1 000—1 200 m.

În cadrul pădurilor de foioase sînt bine conturate pe teritoriul județului Argeș următoarele subetaje : subetajul pădurilor amestecate de fag, molid și brad, subetajul pădurilor de fag montan și subetajul gorunetelor, dezvoltate în zona dealurilor mai joase și în podiș.

a) Subetajul pădurilor amestecate de fag, molid și brad are o mare extensiune la altitudini cuprinse între 1 400 și 900—1 000 m, mai ales în culoarul Loviștei, în munții Ghițu, Frunți, precum și în bazinul superior al Dîmboviței. Pe versantul sudic al Făgărașului, molidul însoțește fagul mai ales pe pantele cu expoziție nord-vestică, iar bradul pe culmile umede și mai mult expuse vînturilor.

În cadrul acestor păduri se întîlnesc numeroase specii însoțitoare, dintre care mai reprezentative sînt : ulmul (*Ulmus montana*), frasinul (*Fraxinus excelsior*), plopul de munte (*Populus tremula*), scorușul (*Sorbus aucuparia*) etc.

b) Subetajul pădurilor de fag montan constituie ultima unitate zonală forestieră a munților și formează un brîu lat care înconjoară toate masivele muntoase din cadrul județului, avînd o extensiune mai redusă pe versantul lor nordic și mai mare pe cel sudic. Situate între subetajul de fag cu rășinoase și subetajul gorunetelor (din zona dealurilor), pădurile montane de fag se extind la altitudini cuprinse între 1 200—1 300 și 800 m, așa cum se observă mai ales în Munții Făgăraș. Aici, datorită condițiilor favorabile de climă și sol, pădurile de fag sînt printre cele mai frumoase și mai viguroase din țară, avînd o dezvoltare optimă în partea inferioară a munților, pe solurile brune de pădure, profunde și fertile.

Acest subetaj ocupă o mare întindere și în sudul munților Iezer, Leaota, în culoarul Rucăr — Bran. Făgetele coboară mult spre sud, acoperind Muncelele Plăticiăi, unde formează

un masiv compact, ca și în zona subcarpatică de la vest de Vilsan.

În zona de munte, vegetația acestor păduri este dominată aproape exclusiv de fag, fapt pentru care ele se numesc „făgete pure montane”. Se întilnesc însă și exemplare rare de alte specii de arbori și arbuști, cum sînt: carpenul (*Carpinus betulus*), paltinul de munte (*Acer pseudoplatanus*), mesteacănul (*Betula verrucosa*), alunul (*Corylus avellana*) etc.

În munții județului Argeș este frecvent fenomenul de *inversiune a vegetației*, cauzat de inversiunile termice care duc la situarea molidișurilor pe versanții văilor înguste la înălțimi mai mici, în timp ce făgetele urcă la înălțimi mai mari pe coaste și culmi.

În zona deluroasă, colinară și de cîmpie, vegetația este foarte eterogenă, aici întilnindu-se o gamă variată de formații vegetale, de la brădetete și făgete pînă la pajiști de silvostepă și chiar de stepă. Dealurile și podișurile piemontane înalte reflectă în mod clar etajarea climatului în altitudine, fiind ocupate de subetajul gorunetelor, în timp ce colinele joase (sub 300 m) și cîmpiile rămîn sub influența modificărilor climatice produse de latitudine, fiind încadrate în zona latitudinală a pădurilor de foioase și parțial în cea de silvostepă (R. C ă l i n e s c u și colab., 1969).

Astfel, în zona muscelor dintre Topolog și Rîul Doamnei, ca și în nordul podișurilor piemontane Cotmeana și Cîndești, în lungul interfluviilor apar făgete de dealuri și de podiș.

În sudul dealurilor înalte subcarpatice se desfășoară domeniul de interferență a făgetelor și gorunetelor, reprezentat printr-o fișie zonală, largă, de alternanță destul de regulată a acestor două formații vegetale. Fișia de făgete-gorunete se desfășoară între 750 și 300 m altitudine și cuprinde partea nordică a Podișului Cîndești, dealurile piemontane ale Argeșului și o mare parte a Podișului Cotmeana, lărgindu-se progresiv spre vest.

Această fișie de vegetație este întreruptă pe mari suprafețe de prezența pajiștilor secundare și a terenurilor agricole, ceea ce arată că vegetația inițială a fost mult modificată de

către om. Acest fapt se remarcă în special în zona muscelor ⁷, precum și în lungul văilor care străbat regiunea de podiș.

c) Subetajul gorunetelor se extinde în altitudine între 600 și 300 m. și ocupă o mare întindere a Podișului Cindești, sudul dealurilor piemontane ale Argeșului, precum și areale insulare mai mici în sud-estul Piemontului Cotmeana. Aici, datorită solurilor sărace formate pe pietrișuri, nisipuri și argile, se găsesc puține specii de amestec, ceea ce face ca să întâlnim întinse gorunete pure, alcătuite din gorun (*Quercus petraea*). Arbustii sînt bine dezvoltăți și reprezentați prin numeroase specii: alun (*Corylus avellana*), păducel (*Crataegus monogyna*), corn (*Cornus mas*) etc.

Suprafețe întinse din cadrul acestui subetaj sînt ocupate de terenuri agricole și pajiști stepizate secundare, dezvoltate pe locul pădurilor de gorun, în compoziția cărora intră atît plante mezofile, ca iarba vîntului (*Agrostis tenuis*), cît și xerofile, ca pășurile stepice (*Festuca sulcata*, *F. pseudovina*). Ele au o întindere mai mare în sud-estul Piemontului Cotmeana și în cîmpia înaltă de la sud-vest de Pitești.

Luncile bine conturate ale riurilor principale (Argeș, Rîul Doamnei etc.) au o vegetație specifică, formată din aninișuri de anin negru, pe alocuri sălcete și plopișuri.

La exteriorul gorunetelor se dezvoltă formațiile vegetale caracteristice zonalității latitudinale, reprezentate prin *zona stejăretelor*. Pentru această zonă forestieră sînt caracteristice două subzone: cea a stejarului pedunculat și cea a cerului și girniței.

— Subzona stejarului pedunculat (*Quercus robur*), numită și a stejăretelor, este slab reprezentată, întîlnindu-se sub forma unor petice reduse ca întindere în partea sudică a podișurilor piemontane, precum și în zona de cîmpie, pe dreapta Argeșului. În aceste păduri, stejarul pedunculat este adesea amestecat cu ulm (*Ulmus foliacea*), carpen (*Carpinus betulus*), tei alb (*Tilia tomentosa*) și alte specii lemnoase. În cîmpia Piteștilor,

⁷ Termenul popular de *muşcel*, de la care a provenit și numele fostului județ Mușcel, designează, în accepțiunea locală, nu forma de relief, ci funcția economică a acestor dealuri, folosite ca sînețe, pășuni și livezi de meri și pruni.

stejăretele au fost în mare parte defrișate și înlocuite de culturi agricole.

— Subzona pădurii de cer (*Quercus cerris*) și gîrniță (*Q. frainetto*) sau a cereto-gîrnițelor are un areal mai întins în sud-vestul județului, unde apar sub formă de fișii în lungul văilor. În cadrul subzonei se găsesc atît păduri pure de cer sau gîrniță, cît și păduri de cer și gîrniță amestecate cu alte specii de foioase, cum sînt : jugastrul, teiul alb etc.

Cereto-gîrnițele nu sînt distribuite uniform în cadrul subzonei. Astfel, în Podișul Cotmeana se află cele mai frumoase păduri de gîrniță, ocupînd podurile netede cu soluri compacte, argiloase, în timp ce ceretele ocupă suprafețe mai mici, îndeosebi pe coaste. O întindere mult mai mare și continuă revine terenurilor agricole, larg dezvoltate în sudul județului, pe locul pădurilor de cer și gîrniță, al pajiștilor stepizate, și pajiștilor stepice secundare în a căror compoziție intră diferite păiușuri stepice, firuța de finețe (*Poa pratensis*) în amestec cu ierburi mezofile și xerofile.

Fauna. Alături de soluri și vegetație, fauna constituie un element important al cadrului natural, care reflectă prin etajarea ei diversitatea condițiilor fizico-geografice ale județului Argeș. Fauna acestuia este bogată și deosebit de eterogenă, în alcătuirea ei intrînd elementele faunistice europene, cele transpaleartice, boreale, de taigă, de pe înălțimile muntoase ale Asiei centrale, ale Europei sudice etc. (*Monografia geografică a R.P.R.*, 1960). O particularitate a județului Argeș o constituie faptul că, în special în zona de munte și în cea a dealurilor înalte, bine împădurite, unde intervenția directă sau indirectă a omului a fost de o amploare mai redusă decît în alte județe ale țării, fauna s-a păstrat mai bine, fiind reprezentată încă printr-un număr mare de specii și printr-un efectiv destul de mare.

În funcție de condițiile mediului natural (vegetație, climă, soluri), elementele faunistice sînt distribuite pe zonele altitudinale și latitudinale de vegetație.

Fauna terestră din cadrul județului este grupată în două domenii principale : lumea animală alpină și lumea animală a pădurilor (R. C ă l i n e s c u și colab., 1969).

Între animalele caracteristice golului alpin locul de frunte îl deține capra neagră (*Rupicapra rupicapra*), animal rar, pe cale de dispariție în Europa. Ea populează crestele și căldările glaciare din Munții Făgăraș, Iezer și pereții de calcar ai Pietrei Craiului. Fiind un vînat foarte atrăgător, în ultimul deceniu numărul caprelor negre a început să scadă, dar s-au luat măsuri pentru protecția lor. Iarna coboară de pe pajiștile alpine în jnepenișuri și la marginea superioară a pădurii în căutare de hrană și adăpost.

Păsările sînt reprezentate printr-un număr relativ mic de specii în comparație cu cele din zona forestieră. Dintre păsările de pradă se pot aminti cele din neamul vulturilor și al pajurilor, care se adăpostesc în pereții abrupti și în stîncării, apoi vulturul pleșuv sur, al cărui număr este în scădere și aici. Vulturul bărbos sau zăganul, dispărut în Europa și aflat pe cale de dispariție și la noi, a trăit în trecut și în Munții Făgăraș, unde ultimul exemplar a fost capturat în anul 1927. După cercetări recente este la noi numai în pasaj, venind dinspre sud.

În pășunile alpine și printre grohotișuri și stîncării trăiesc de asemenea cinteza alpină, fisa alpină și alte specii de păsări care au pătruns din domeniul forestier (brumărița de pădure, codrușul de munte, vînturelul) sau chiar din cîmpie (potîrnichea, ciocîrlia, pietrarul etc.), care pendulează pe verticală între golul alpin, pădurea de rășinoase și șes după anotimp.

Dintre reptile ajung pînă aici vipera comună (*Vipera berus*) și șopîrla de munte (*Lacerta vivipara*), iar dintre insecte numeroase specii de fluturi, dintre care unii sînt locali, iar alții vin din zona forestieră.

Lumea animală a pădurilor este mult mai bogată și mai variată decît cea de pe culmile alpine, deoarece zona forestieră, larg extinsă în cadrul județului, constituie un mediu natural optim pentru diferitele specii de viețuitoare.

O mare parte dintre animalele de pădure au o arie de răspîndire mai largă, întîlnindu-se din pădurile de la șes pînă la cele de munte, cum sînt de exemplu: vulpea, viezurele, lupul, iepurele, mai rar dihorul comun, nevăstuica, ariciul, pisica sălbatică, căprioara, parțial mistrețul etc. De asemenea,

numeroase păsări sînt comune mai multor formații forestiere, precum : ciocănitoarea peștriță, scoțarul, pițigoiul, cinteza, gaițele, iar dintre speciile de interes vînătoresc : porumbelul gulerat, porumbelul de scorbura, sitarul.

Există însă și animale specifice pădurilor de munte. Astfel, în pădurile de rășinoase sînt tipice mamiferele : cerbul carpatic (prezent mai ales pe versantul sudic al Munților Făgăraș), ursul (de munte) cafeniu, mai rar risul, jderul de scorbura etc. Dintre păsări, mai reprezentative sînt : cocoșul de munte (*Tetrao urogallus*), pasăre de taigă de mare valoare cinegetică, ierunca, înrudită cu el, forfecuțele, precum și păsări mari răpitoare, azi foarte rare din cauza stîrpirii și dispariției lor treptate, ca : pajura, vulturul pleșuv brun și cenușiu. La acestea se adaugă numeroase specii de insecte (coleoptere, himenoptere etc.).

În pădurile de fag au o mare răspîndire rozătoarele : veverița, pîrșul, șoarecele gulerat, precum și alte mamifere : ursul brun furnicar (mai mic decît ursul cafeniu), mistrețul, jderul de pădure și altele. Bogată este și fauna păsărilor, aici venind pentru iernat stoluri de cinteze de iarnă, mătăsari, scatii etc.

De asemenea, frunzarul pădurilor de fag ca și poienile pădurilor de munte oferă, în general, condiții bune de dezvoltare diferitelor specii de melci, insecte și altor nevertebrate.

În ceea ce privește fauna pădurilor de deal și de cîmpie, ținînd seama că animalele sînt mai puțin dependente de sol și de microclimat decît plantele, este mai greu a face o distincție între animalele gorunetelor și cele din pădurile de stejar.

Fauna accatică este reprezentată în special printr-o bogată faună piscicolă care populează riurile și lacurile. În funcție de altitudine și de particularitățile regimului hidrologic, în cadrul județului se disting patru grupe de faună piscicolă, care se succed etajat, așa cum rezultă din harta publicată în *Mono-grafia geografică a R.P.R.* (1960) :

— fauna păstrăvului prezintă în porțiunile montane ale riurilor, unde pe lângă păstrăvul indigen se întîlnesc zglăvoacele, boișteanul, precum și două specii de pești nord-americani (păstrăvul curcubeu și fintînelul) ;

— fauna lipanului și a mreței vinete se află în riurile de munte și de dealuri înalte, prima specie fiind întâlnită mai ales în apele Rîului Doamnei;

— fauna scobarului apare în cursul mijlociu al Argeșului și afluenților principali (Vîlsan, Rîul Doamnei) din zona colinară;

— fauna cleanului populează cursurile mijlocii ale râurilor mari din zona dealurilor, precum și apele de șes din sudul județului, în care lipsește atât scobarul cât și mreța.

REZERVAȚII NATURALE ȘI MONUMENTE ALE NATURII

Pe teritoriul județului Argeș se întâlnesc câteva dintre cele mai semnificative monumente ale naturii și rezervații naturale din țara noastră.

Între acestea, un loc de frunte îl ocupă Masivul Piatra Craiului. Situat într-un ansamblu geografic deosebit de pitoresc și caracterizat printr-o excepțională originalitate și expresivitate a peisajului, Masivul Piatra Craiului constituie el însuși un impunător monument al naturii.

În cadrul județului se află partea sudică a rezervației naturale *Piatra Craiului Mare*, reprezentată prin pereții monumentali de calcare de pe latura vestică a masivului, care, fiind mai greu accesibili și feriți de pășunatul turmelor de oi, păstrează mai bine decât versantul estic specificul florei și faunei.

În ceea ce privește vegetația, rezervația cuprinde partea superioară a etajului montan superior și etajele subalpin și alpin (E. Pop, N. Sălăgeanu, 1965).

Acest masiv are o deosebită valoare fitogeografică, deoarece adăpostește unul dintre cele mai interesante elemente endemice din Europa, și anume frumoasa garofiță a Pietrei Craiului (*Dianthus callizonus*), decretată monument al naturii. Tot aici mai sînt ocrotite ca monumente ale naturii și alte specii de plante, cum sînt: floarea de colț (*Leontopodium alpinum*),

ghințura galbenă (*Gentiana lutea*), sîngele voinicului (*Nigritella rubra*), drobușorul (*Isatis transilvanica*) etc.

De asemenea, dintre animalele care trăiesc în Piatra Craiului sînt ocrotite: capra neagră (*Rupicapra rupicapra*), aflată într-un efectiv destul de numeros, cocoșul de munte (*Tetrao urogallus*), ambele monumente ale naturii.

La aceasta se adaugă două rezervații geologice-paleontologice, și anume:

Calcarul și granitul de Albești. În jurul localității Albești, situată la circa 5 km nord-vest de orașul Cîmpulung, se află o insulă de depozite eocene, cunoscute sub numele de calcarul numulitic de la Albești. Acesta se caracterizează prin marea bogăție de numuliți (resturi fosile de foraminifere) — de unde și denumirea de calcar numulitic —, fapt care dovedește că această formațiune geologică s-a sedimentat în condiții optime de dezvoltare a organismelor calcaroase.

În estul masei de calcar numulitic, pe fundul unei văi, se află o ivire de șisturi cristaline, străbătute de un filon de granit cenușiu-albicios, cu cristale mari de feldspat, cunoscut în literatura geologică sub numele de granitul de Albești.

Deoarece aceste roci, exploatate intens în trecut ca un bun material de construcție, erau în pericol de a dispărea, a fost înființată rezervația de la Albești, care ilustrează condițiile de viață din marea eocenă în jurul insulelor de cristalin.

Punctul fosilifer de la Suslănești. Această rezervație, cunoscută astăzi în toată lumea pentru importanța ei științifică, cuprinde dealul numit „La Marlauz” din estul satului Suslănești, situat pe versantul stîng al văii Argeșelului, la aproximativ 6 km spre sud-est de orașul Cîmpulung. Aici apar la zi depozite oligocene alcătuite din șisturi bituminoase brune cu eflorescențe de sulfati (disodile) și depozite silicoase brune (menilite).

În aceste roci a fost descoperită o bogată faună de pești fosili, foarte bine conservați. Din studiul speciilor determinate (în număr de 29), rezultă că apele mării oligocene în care au trăit acești pești au fost sub influența unui climat subtropical temperat și că această faună s-a dezvoltat în ape puțin adînci, corespunzătoare zonei litoral-neritice.

POPULAȚIA ȘI AȘEZĂRILE OMENEȘTI

Considerații istorico-geografice

Săpăturile arheologice, mult intensificate în ultimele decenii, scot în evidență existența comunităților umane pe teritoriul județului Argeș încă din paleoliticul inferior, în care viața materială și spirituală s-a menținut însă cu intensități diferite. Uneltele de piatră cioplită, așchiile tăioase descoperite în luncile Argeșului (între Pitești și Ionești), Dimbovicului, Mozacului și Neajlovului, aparținând unei faze timpurii procesului de antropogeneză (circa 600 000 — 480 000 î.e.n.), ca și oasele de animale sălbatice (mamut, urs de peșteră, elefant sudic, rinocer), găsite în terasele Argeșului (la Merișani, Pitești) și în peșteri (Colțul Surpat), situează teritoriul studiat într-una din puternicele arii de cultură de prund din țara noastră și din Europa. Continuitatea populării este confirmată de urmele materiale aparținând culturii Gumelnița din perioada neolitică, puse în evidență în săpăturile de la Teiu (așezare fortificată) și Deagurile, iar perioada de tranziție spre epoca bronzului apare concludentă în descoperirile de la Retevoiești. O importanță deosebită a avut stabilirea pe teritoriul județului Argeș a culturii Ferigele — prin studierea necropolelor tumulare de la Tigveni și Curtea de Argeș — spre a se urmări extensiunea spre est a ariei de populare din Subcarpații Olteniei; cunoașterea activităților umane din această primă epocă a fierului va fi completată în urma săpăturilor ce se vor efectua la necropolele de la Teiu și Beleți-Negrești. A doua epocă a fierului a cunoscut o extensiune mai mare pe valea Dâmboviței — una din principalele axe de legătură a județului —, unde așezarea de la Cetățeni dobândise, între secolele III î.e.n. și I e.n., un important rol în procesul istoric de dezvoltare a triburilor geto-dacice. Îndeletnicirile stabilite pe teritoriul Argeșului (creșterea animalelor, cultivarea pământului, olăritul etc.), prin inventarul arheologic descoperit, au fost intensificate și diversificate.

Apariția producției excedentare a accelerat schimbul de mărfuri dintre provinciile nord și sud-carpatică cu economii complementare, utilizându-se pentru acesta drumurile paralele cu văile transcarpatice. Interesele economice și strategice din perioada romană au determinat construirea de caste, ca cel de la Jidava, de lângă Cîmpulung, care făcea parte din fortificația „limes transalutanus”, ridicată pe timpul lui Septimius Sever (193—211 e.n.). Ea constituia un val de pământ ce venea dinspre sudul județului și trecea pe lângă actualele localități Urlueni, Filfani, Săpata, Pitești, Rucăr; sisteme de apărare au mai fost construite pe teritoriul județului, printre care menționăm „Brazda lui Novac” — val de pământ ce traversa partea sudică a județului, pe la Humele, Cornățul spre Găești. Descoperirile de tezaure monetare și de podoabe de la Cetățeni și Rociu aduc noi elemente privind nivelul cultural al perioadei daco-romane.

Județul Argeș, continuu populat din timpuri preistorice, își intensifică funcțiile umane și productive în perioada feudală, pe aceste meleaguri scriindu-se cele dintii file ale istoriei Țării Românești. El constituie leagănul formării statului român, ai cărui germeni au apărut încă din timpul voievodatului lui Seneslau, care, în secolul al XIII-lea, avea în Depresiunea Arefu reședința administrativ-politică. În secolul al XIV-lea, județul Argeș găzduiește scaunul celei dintii domnii a Țării Românești, reședința primei mitropolii, aici repurtându-se prima victorie armată pentru libertate. Orașele Cîmpulung și Curtea de Argeș — primele capitale ale Țării Românești — au antrenat, prin funcțiile lor, multiple legături cu un teritoriu foarte vast și au situat județul Argeș în aria de maximă dezvoltare administrativ-politică și social-economică a țării; nivelul de dezvoltare atins de fostele capitale rivaliza cu cel al orașelor contemporane din Europa. În perioada feudală se construiesc edificii monumentale în aceste două orașe, a căror valoare arhitecturală și picturală constituie și astăzi o mândrie națională (mănăstirea Curtea de Argeș, biserica Bărâției din Cîmpulung ș.a.). În paralel se dezvoltă și orașul Pitești, menționat documentar din anul 1388, când Mircea cel Bătrîn donează mănăstirii Cozia și o moară în hotarul Piteștilor. El devine loc de popas al domnitorilor și loc pentru târgurile periodice, ca urmare a avan-

tajelor conferite de poziția sa geografică la convergența drumurilor de legătură.

Factori de ordin economic, social și politic din perioada următoare secolului al XV-lea (mutarea capitalelor și a mitropoliei, distrugerile provocate de războaie, dominația fanariotă ș.a.) au contribuit la încetinirea ritmului de dezvoltare a județului Argeș, care rămâne, secole întregi, loc de odihnă și de petrecere a domnilor și a marilor boieri, ca și loc de tranzit și de schimb al produselor; deseori însă unii domnitori, care și-au legat numele de viața județului, au emis în secolele XVI și XVII numeroase acte oficiale din orașele Curtea de Argeș și Pitești.

Secolul al XVI-lea marchează apariția documentară de noi așezări rurale, proces care se intensifică în secolele următoare. Comerțul cu cereale, lemn, fructe și mai târziu cu produsele manufacturiere se extinde, iar orașele Cîmpulung, Curtea de Argeș și Pitești dobîndesc noi funcții, de puncte de vamă. Convoaiele „cupetilor” (negustori) argeșeni devin din ce în ce mai dese, urmînd în general drumurile transcarpatice spre ținuturile nordice ale țării, întrucît războaiele ruso-turco-austriece au menținut în sud o stare socială nesigură habitatelor.

Populația rurală, în continuă creștere numerică, s-a dovedit activă în viața social-politică a județului, documentele secolelor XVI, XVII și XVIII atestînd numeroase haiducii, proteste, nesupuneri la plata birurilor. Spiritul revoluționar a culminat în timpul răscoalei lui Tudor Vladimirescu, care a reușit să unească un număr impresionant de locuitori. La Golești a fost Tudor Vladimirescu arestat și tot aici se întîlneau Nicolae Bălcescu cu frații Goleșcu, conducători ai revoluției din 1848. Semnificative sînt și acțiunile din timpul răscoalei din 1907, cînd multe sate argeșene s-au afiliat ideii de redistribuire a pămîntului. Răscoala, cu intensități maxime în zona de cîmpie, extinsă însă și în cea subcarpatică, a cuprins așezările Ciomăgești, Pădureți, Călinești, Ștefănești, Slobozia, Izvoarele, Stolnici, Dedulești, Golești, Bascov, Văleni-Podgorie Bogați, Albești, Oești ș.a., unde țărani au incendiat conacele și primăriile.

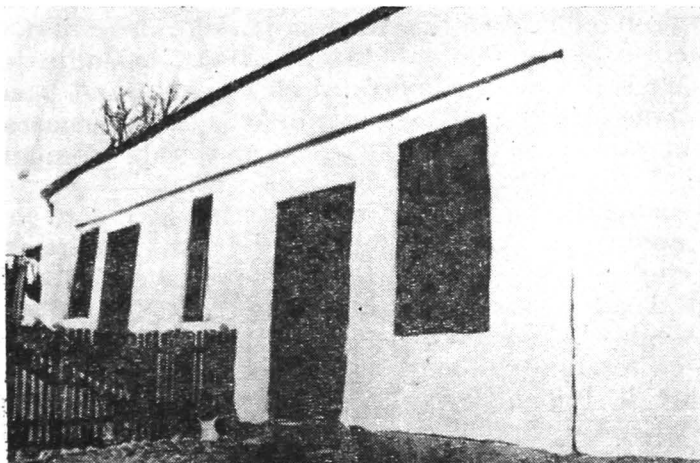

Fig. 24. — Casa din strada Craiovei nr. 100 din Pitești, unde în anul 1935 tovarășul Nicolae Ceaușescu a propus constituirea Blocului Democratic (foto Ion Ancu Urecheanu).

Avântul mișcării muncitorești s-a intensificat la începutul secolului al XX-lea, odată cu apariția și diversificarea activităților economice (tâbăcării, țesătorii, mori etc.) în orașele Pitești, Curtea de Argeș și Cimpulung, și a cuprins un număr din ce în ce mai mare de muncitori. Apar o serie de ziare și reviste locale cu profil progresist, a căror colaboratori au luat poziții față de marile evenimente social-politice ale timpului. La dezvoltarea activității organizațiilor de tineret, după anul 1935, și mai târziu de partid de pe meleagurile Argeșului și Muscelului s-au evidențiat eforturile depuse de tovarășul Nicolae Ceaușescu, care, printr-o muncă susținută, mai ales în rîndul muncitorilor din fabricile Piteștiului, aduce un suflu nou, revoluționar, mișcării muncitorești argeșene, propagînd cele mai democratice și progresiste idei pentru libertate și dreptate socială (fig. 24).

Ultimele două secole marchează mari schimbări în organizarea teritoriului; vechile sate risipite pe versanții dealurilor se aliniază de-a lungul văilor sau a drumurilor intens circulat, formînd așezări liniare sau polinucleare. Pădurile, elementul dominant al peisajului, se restrîng în fața extin-

derii suprafețelor arabile, viilor și pomilor fructiferi. De asemenea cresc suprafețele cultivate, mai ales în sudul județului, ca urmare a libertății comerțului cu cereale după pacea de la Adrianopole (1829), ceea ce contribuie la transformarea acestui teritoriu, rămas multe secole cu o densitate demografică și economică inferioară zonei subcarpatice.

Documentar, topicul *Argeș* — extins la județ, riu, localitate — apare cu ocazia războiului dintre Carol Robert și Basarab Vodă, când regele ungur, într-o diplomă din 1336, arată că vicecancelarul Tatamer venindu-i în ajutor îl ajunge „sub castro Argias”. După Vladislav Vlaicu, Argeșul este pomenit adesea ca reședință domnească, iar după Dan I, documentele privitoare la topicul *Argeș* apar mai des atît în limba slavă (*Arghiș, Arghiș, Arghiși*), cît și în latină (*Argiesiensi, Arges, Argis, Argyas, Argias, Ardgesch*); în documentele privind „socotelele Sibiului dintre anii 1494 — 1501” apar grafiile *Argesch, Argiesch*, iar în cele ale Brașovului din 1503—1545 *Argisch, Argis, Artgesch, Ardgesch, Argess, Arges, Argesch*. Despre riul Argeș se amintește din 1388, când Mircea cel Bătrîn confirmă daniile făcute de boierul Stanciu Balcov „o bucată de ocină pe Argeș, împreună cu niște vii”; în anii următori apare tot mai des cuvîntul Argeș, în sens de județ, loc, riu, cu ocazia unor danii domnești, transferuri de terenuri, stabiliri de utilități agricole ș.a.

Populația

Numărul, mișcarea — naturală și migratorie — și densitatea populației. Economia variată — pastorală, forestieră, pomicolă, viticolă — ca și avantajele de ordin strategic au atras și au menținut pe teritoriul județului Argeș o populație numeroasă în ultimele secole. Evoluția demografică însă din a doua jumătate a secolului al XIX-lea și prima jumătate a secolului al XX-lea a fost foarte lentă, corespunzătoare ritmului de valorificare a resurselor naturale. Numărul locuitorilor a crescut de la 344 000 în anul 1912 la 394 268 în 1930 și la 448 964 în 1948, cu o medie anuală de circa 2 500 de persoane.

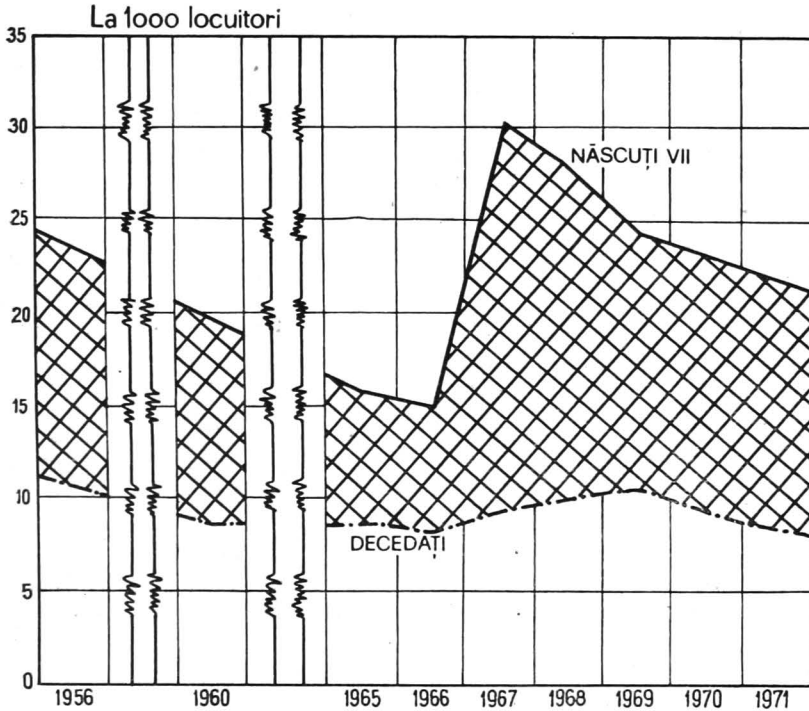

Fig. 25. — Dinamica mișcării naturale a populației.

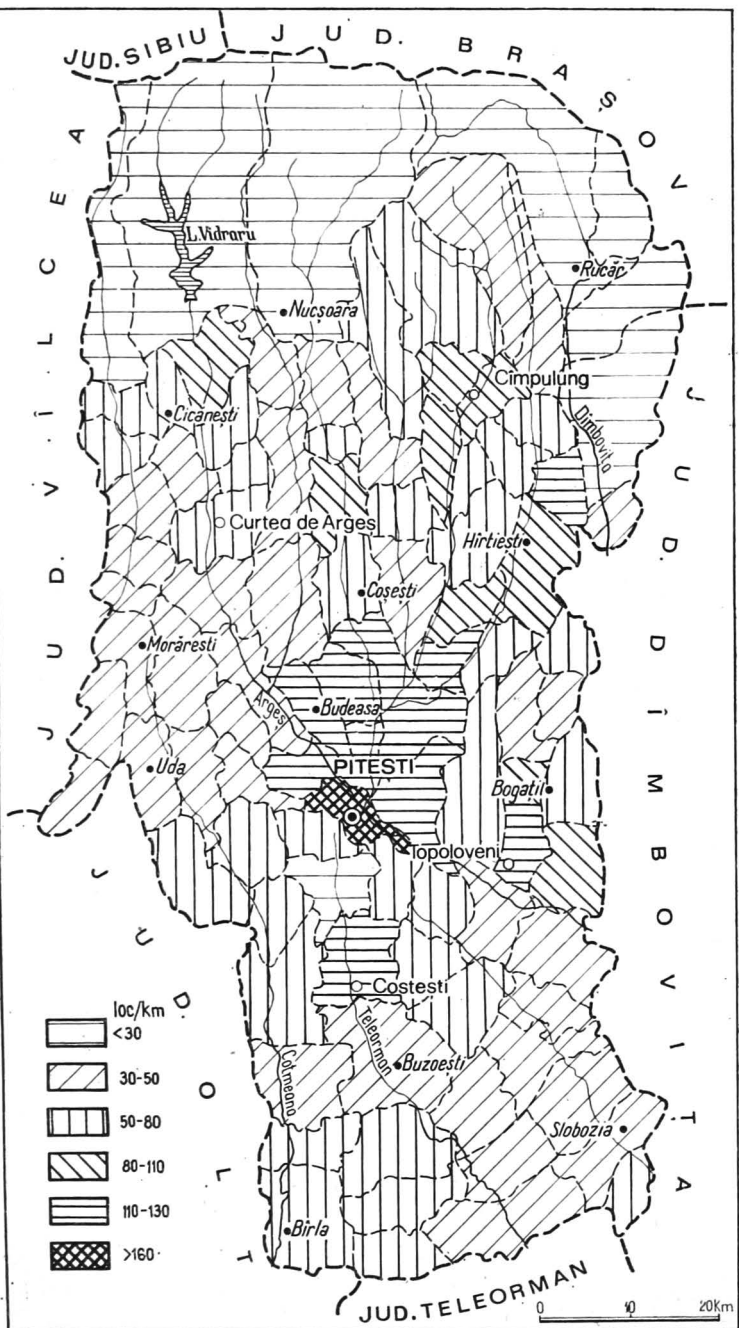
În ultimii 15 ani, ritmul de creștere a efectivului uman se accelerează, media anuală înregistrând circa 9 000 de persoane, astfel că județul Argeș, în anul 1972, însuma 585 717 locuitori.

Sporul natural a constituit elementul constant în mărirea numărului de locuitori în ultimul secol, în unele perioade însă efectele acestuia fiind modificate de sporul migrator. Sporul natural a crescut în perioada 1965—1970 de la 7,1 % la 13,3 % (fig. 25). Ca factor modelator al evoluției demografice, sporul migrator s-a manifestat, încă înainte de secolul al XIX-lea, sub forma migrației pastorale. Procesul de imigrare pastorală se diminuează, pînă la dispariție, în secolul al XX-lea, cînd apare un alt fenomen al mișcării demografice — intensificat între cele două războaie mondiale — de emigrare a unei părți din populația județului spre diferite centre ale țării,

la munci agricole (în Bărăgan, Dobrogea), forestiere (Maramureș, Vrancea) și neagricole (București, Sibiu, Brașov). Din această cauză, sporul migrator a fost până în anul 1967 negativ, județul Argeș constituind unul din teritoriile de dispersare a forței de muncă din țară, ca urmare a unei insuficiente dezvoltări a industriei. Apariția nucleelor industrial-urbane, create în județ în ultimii ani ai construcției socialismului, a contribuit la menținerea și utilizarea locală a excedentului de brațe de muncă, atrăgând specialiști și din alte centre ale țării, astfel că sporul migrator al județului Argeș a devenit pozitiv; au imigrat salariați în industria petroliferă, chimică, construcțiilor de mașini, ramuri noi în plină dezvoltare. Concentrarea fenomenului industrial în centrele urbane și polarizarea de către acestea a populației eliberate din muncile agricole au dus la menținerea sporului migrator pozitiv, în orașe, în mod constant în ultimele două decenii.

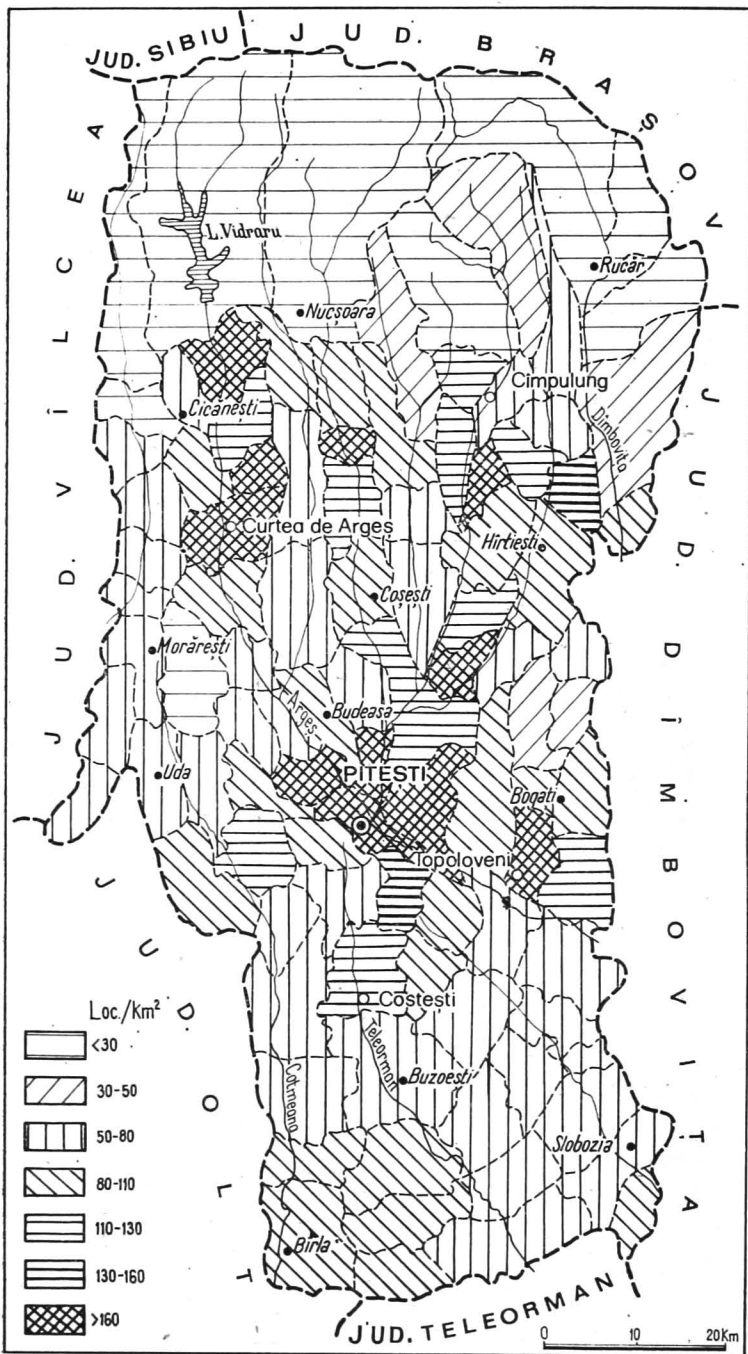
Marile densități de populație se concentrau la începutul secolului nostru în jurul orașelor Pitești, Curtea de Argeș și Cîmpulung și în zona exploatărilor carbonifere Berevoești—Schitu Golești (fig. 26). Față de anul 1912, în 1930 densitatea medie a populației a crescut cu circa 5%, pondere mai mare înregistrându-se în zona subcarpatică și depresionară. În anul 1972, densitatea populației atinsese 86,1 loc/km², principalele arii cu densități peste media județului conturându-se în depresiunile submontane de la poalele Masivului Făgăraș (Albeștii de Argeș, Corbi, Domnești), pe văile transversale Argeș (Corbeni, Curtea de Argeș, Băiculești, Merișani), Riul Doamnei (Pietroșani), Riul Tîrgului (Stîlpeni, Schitu Golești), ca și în jurul municipiului Pitești (Colibași, Albota, Bradu). Densități mai reduse se înregistrează în piemonturile Cotmeana și Cîndești, ca urmare a fragmentării accentuate a reliefului, a suprafețelor mari împădurite ș.a., ca și în comunele situate sub munte, ale căror teritorii urcă spre crestele înalte (Arefu, Sălătrucu, Nucșoara, Rucăr) (fig. 27).

Structura populației sub diferitele ei forme, oferă imagini ale vieții economice și social-culturale din județul Argeș, ea fiind substanțial modificată în ultimii ani, ca urmare a pro-

Cartogr. Simona Cantacuzino

Fig. 26. — Densitatea populației la recensământul din anul 1912.

Cartogr. Simona Cantacuzino

Fig. 27. — Densitatea populației în anul 1972.

fundelor mutații produse în balanța producției globale, în raportul dintre activitățile agricole și industriale.

Structura populației pe sexe este dominată de sexul feminin (296 956 de persoane, adică 51,3 % din numărul total la I. VII. 1971); ponderea numărului de femei atinge valori mai reduse în mediul urban tradițional, unde activitățile industriale, de transporturi și construcții solicită cu deosebire forță de muncă masculină (Cîmpulung 48,1 %, Pitești 49,5 %, Curtea de Argeș 49,4 %). În orașele noi însă, unde industria este în curs de dezvoltare, populația de sex masculin scade în favoarea celei feminine (Costești 50,5 % și Topoloveni 54,6 %). Cele mai ridicate valori ale populației de sex feminin se întilnesc în mediul rural (51,8 %), ca urmare a emigrării populației masculine spre diferite centre din țară, ceea ce a făcut ca ponderea acesteia să crească în unele sate, chiar la 75 %, sesizându-se astfel o sensibilă feminizare a forței de muncă. Valori medii ridicate de populație de sex feminin înregistrează comunele din Piemontul Cotmeana (Cocu, Ciofrîngeni, Cuca, Cotmeana), din sudul cerealier (Căldăraru, Hirsești) și din zonele de influență ale orașelor Pitești (Bascov, Băbana) și Cîmpulung (Valea Mare-Pravăț). Numărul femeilor din mediul rural scade numai în așezările cu activități forestiere (Nucșoara, Sălătrucu) și miniere (Berevoești).

Structura populației pe grupe de vîrstă, în raport cu populația pe sexe, scoate în evidență două aspecte : unul legat de predominarea populației adulte și bătrîne în mediul rural, ceea ce a dus la o îmbătrînire a forței de muncă locale, ca urmare a emigrării populației tinere spre muncile neagricole și altul legat de raportul dintre populația pe sexe în cadrul diferitelor grupe de vîrstă. Astfel, se constată că la grupele de vîrstă tinere (pînă la 29 de ani și între 35 și 39 de ani) populația de sex masculin domină structura populației ; după grupa de vîrstă de 40 de ani crește ponderea populației de sex feminin, care ajunge să dețină aproape două treimi la grupa de vîrstă de 85 de ani și peste 85 de ani.

Structura populației ocupate și numărul mediu al angajaților, privite în dinamica lor pe ramuri de activitate, oferă indicatori care privesc mutațiile produse în economia județului.

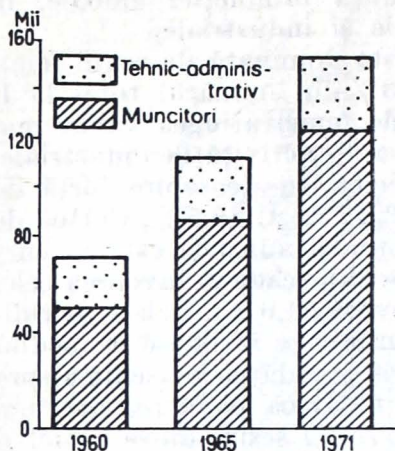

Fig. 28. — Dinamica numărului de angajați.

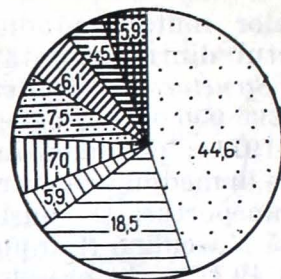

Fig. 29. — Structura angajaților pe ramuri ale economiei naționale (1971).

Secolul al XX-lea a marcat începutul schimbărilor în structura populației ocupate, ca urmare a diviziunii muncii. Apariția de noi unități cu profil industrial, dezvoltarea transporturilor și a altor activități de servicii au antrenat modificări substanțiale în dinamica și structura populației. Numărul angajaților s-a mărit, dublându-se în perioada 1960—1971 (fig. 28), în cadrul cărora efectivul celor ocupați în industrie aproape s-a triplat, iar cel din construcții a crescut de peste 4 ori; s-a mărit, de asemenea, ponderea angajaților din activități comerciale, de transporturi, ocrotirea sănătății ș.a. în detrimentul celor ocupați în agricultură, proces ce se continuă și în prezent; astfel, numărul populației îndeletnicite cu activități agricole a scăzut numai în ultimii 5 ani de la 60,3% la 48,8%, în timp ce populația ocupată în industrie a crescut de la 16,9% la 23,3%, curba dinamică a acesteia fiind și în perspectivă ascendentă.

Din analiza numărului de angajați reiese faptul că prin cei 157 700 de angajați, în anul 1971, județul Argeș deținea 2,9% din efectivul total al țării; aceștia erau concentrați cu deosebire în activități industriale și în construcții, unde lucrau aproape două treimi din numărul total (tabelul nr. 1 și fig. 29).

Tabelul nr. 1
Structura angajaților pe ramuri de activitate

Ramurile economice	Ponderea angajaților în județ (%)		Ponderea față de total țară (%)	
	1960	1971	1960	1971
TOTAL	100,0	100,0	2,2	2,9
Industrie	40,4	44,6	2,3	3,2
Construcții	9,8	18,5	1,9	4,0
Agricultură	8,0	4,9	1,8	1,8
Silvicultură	1,9	1,0	4,7	4,6
Transporturi	6,9	6,9	2,4	2,7
Telecomunicații	1,3	0,1	2,5	2,6
Circulația mărfurilor	11,0	7,5	2,5	2,5
Învățământ, cultură și artă	7,8	6,1	2,4	2,6
Ocrotirea sănătății	4,1	3,6	2,0	2,5
Administrație	3,9	0,9	2,6	2,1
Alte ramuri	4,9	5,9	2,1	1,9

În ultimii ani se constată creșterea numărului de angajați raportată la 1 000 de locuitori, cifră (261) care depășește media pe țară (252 de angajați la 1 000 de locuitori), ceea ce reflectă ritmul rapid de dezvoltare a județului Argeș. Sporuri sensibile a înregistrat numărul angajaților din industrie raportat la 1 000 de locuitori, care în perioada 1960—1970 a ajuns de la 57 la 111 (față de 68 și, respectiv, 102 la nivelul țării), iar a celor din construcții de la 14 la 50 (față de 20 și, respectiv, 31 la nivelul țării).

Legat de apariția numeroaselor ramuri și subramuri industriale (construcții de mașini, chimie, exploatarea și prelucrarea lemnului, petrolului ș.a.) s-a produs o diversificare a structurii profesionale a populației, vechii agricultori urmînd școli de specialitate, înființate în județ, au devenit chimiști, petroliști, mecanici etc. Cele mai mari aglomerări de angajați se găsesc în mediul urban, orașul Pitești concentrînd 43,0% din numărul total al acestora, urmat de orașele Cîmpulung (9,5%), Curtea de Argeș (7,1%), Topoloveni (1,5%) și Costești (1,3%). Orașul Pitești, ca principal centru industrial-urban al județului Argeș, polarizează angajați de pe un teritoriu ce depășește frecvent izocrona de 30', atingînd chiar 60', aria de recrutare cuprinzînd

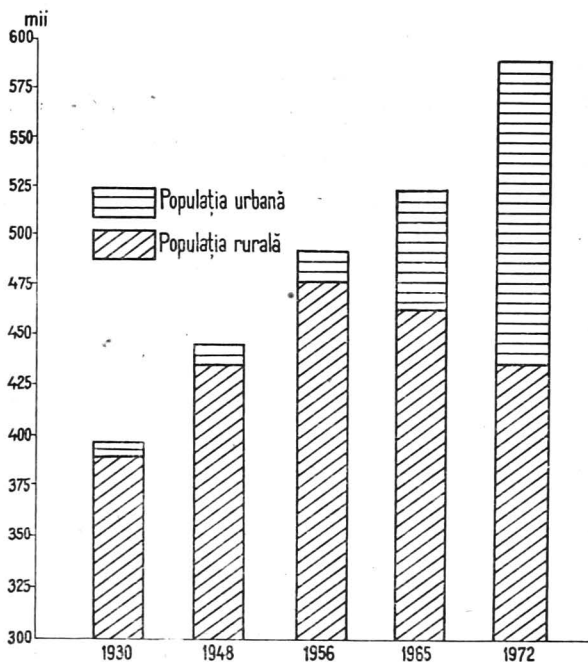

Fig. 30. — Dinamica populației județului Argeș.

majoritatea așezărilor rurale din Cîmpia piemontană a Piteștiului.

Structură populației pe medii — urban și rural —, împreună cu tendințele de evoluție din ultimii 40 de ani, evidențiază procesul de modificare a structurii economiei. Intensificarea activităților neagricole în orașe a atras, pe lângă alte efecte sociale, și concentrarea populației, astfel că ponderea locuitorilor din mediul urban a crescut de la 10,2% în anul 1930 la 32,3% în 1972. Ritmul de creștere a numărului de locuitori din mediul urban a fost diferit în decursul timpului, înregistrînd în 26 de ani (1930—1956) doar 6,7%, ca urmare a nivelului scăzut al îndeletnicirilor industriale din orașele perioadei antebelică, față de 14,5% în ultimii 15 ani, cînd dezvoltarea vertiginoasă a economiei a transformat orașele argeșene în organisme complexe. Cu toate acestea, mediul rural concentrează încă mai mult de jumătate din populația totală a județului Argeș (67,8%) (fig. 30).

Așezările omenești

Așezările urbane. În anul 1972, populația urbană a județului Argeș număra 147 078 de persoane și era grupată în cinci orașe : Curtea de Argeș și Cîmpulung, situate în nordul județului, Pitești și Topoloveni în zona centrală și Costești în sud. Unele sînt așezări urbane vechi, evolute din târguri (Pitești) sau din centre cu funcții administrativ-politice (Curtea de Argeș și Cîmpulung), iar altele sînt orașe noi, create în ultimii ani, ca urmare a dezvoltării lor economice (Topoloveni și Costești).

Orașul Pitești, reședința județului, este situat în zona de contact a Piemontului Getic cu cîmpia înaltă care-i poartă numele, pe terasele asimetrice de pe dreapta râului Argeș. Intravilanul orașului, care ocupă o suprafață de 3 891 ha, concentra în anul 1972 o populație de 84 081 de locuitori, la care se adăugau și cei 37 044 de locuitori din cele cinci comune suburbane (Bascov, Bradu, Colibași, Mărăcineni și Ștefănești), cu o suprafață de circa 21 000 ha. La apariția și dezvoltarea lui o contribuție deosebită a avut-o poziția geografică — la sudul ariei de confluență a unor importante râuri cu lunci fertile, utilizate variat, și la convergența unor vechi căi comerciale transcarpatice care uneau Transilvania de orașele porturi dunărene, aici făcîndu-se popasuri și târguri pentru schimbul produselor realizate într-un hinterland vast. Față de dovezile arheologice (silexuri, monezi dacice, urme de fortificații romane), care atestă existența așezării din paleoliticul inferior, cele documentare îl consemnează numai din 20 mai 1388, cu ocazia înzestrării mănăstirii Cozia „cu o moară situată în hotarul Piteștilor”, ceea ce dovedește că acest centru intrase în faza de târg. El funcționează secole întregi ca loc activ de schimb și punct de vamă pentru unele produse. Numeroase documente atestă că începînd de prin veacul al XVI-lea orașul Pitești dobîndește o importanță deosebită, în special de cînd Neagoe Vodă, și după el alți domnitori, punînd în valoare poziția geografică și strategică, îl transformă într-un loc de popas domnesc, unde veneau curtenii și domnitorii atrași de vinurile locale renumite și de unde s-au emis numeroase acte oficiale. **Îndeletnicirile economice — meșteșugurile, comerțul, pomicul-**

tura, viticultura — ca și necesitățile de ordin administrativ au dus la dezvoltarea culturii și la apariția de școli, ca cea de la Curtea Domnească sau de la Conacul Goleștilor. Au fost puternic organizate meșteșugurile, care se grupau teritorial în vatra orașului, tăbăcăriile în apropierea Tirgului din Vale, cojocăriile pe Calea Craiovei, boiangeriile și băcăniile pe Ulița Mare din centrul urbei.

Ascensiunea industrială a orașului a început în anii construcției socialismului și a înregistrat un ritm spectaculos de dezvoltare. Aceasta a dus la transformarea lui într-un timp istoricește scurt, de numai două decenii, dintr-un târg cu funcții comercial-meșteșugărești într-un organism complex, industrial-urban. Modificări profunde s-au produs în toate laturile vieții materiale și spirituale, orașul extinzându-și sfera de influență asupra unui vast teritoriu din jur. Ca urmare, numărul locuitorilor a crescut continuu, de la 19 722 în 1912 la 84 081 în 1972, mai ales pe baza sporului migrator.

Investițiile alocate dezvoltării orașului depășesc jumătate din volumul total al județului și au fost folosite în proporție de 81,9% la extinderea activităților industriale. Acestea au permis construirea a 14 întreprinderi mari de interes republican și modernizarea altor unități, astfel că municipiul Pitești a ajuns, în anul 1970, să concentreze 51,0% din valoarea producției globale industriale a județului și 43,0% din numărul de angajați. În cadrul industriei, care a devenit în prezent funcția economică principală a municipiului, o atenție deosebită s-a acordat ramurilor de bază, primul loc ocupînd, după mărirea valorii producției globale, industria chimică (28,7%). Ea prelucrează resursele naturale de gaze, țitei, lemn în combinate chimice și petrochimice moderne, situate cu deosebire în zona industrială Bradu. Industria constructoare de mașini s-a dezvoltat vertiginos și produce o gamă largă de produse, competitive pe plan mondial, printre care se remarcă autoturismele, podurile metalice, motoarele electrice etc. Cu o pondere însemnată se înscriu, în producția globală, industria textilă, mai ales după construirea fabricii de stofă „Argeșana” și a filaturii de bumbac, și industria alimentară, mult extinsă și diversificată

Fig. 31. — Privire de ansamblu asupra cartierului Craiovei din orașul Pitești (foto Comb. polig. „Casa Științei”).

în ultimul deceniu, care produce în noile fabrici moderne bere, produse lactate, preparate din carne ș.a.

Prin poziția sa în zona de convergență a numeroase căi de comunicație, rutiere și feroviare, orașul Pitești deține o funcție importantă de nod de transporturi, iar prin rolul său de centru de reședință de județ exercită și funcții administrativ-culturale. La acestea se adaugă apropierea de axa turistică a râului Argeș, ca și aspectul pitoresc, etajat, al intravilanului, impus de morfologia terenului, împreună cu parcul Trivale, cartierele rezidențiale noi, construcțiile cu arhitectură monumentală (Palatul administrativ, Casa de cultură, Biserica Domnească Sf. Gheorghe etc.), grădina zoologică ș.a., ceea ce conferă orașului și o binemeritată funcție turistică (fig. 31).

Orașul Cîmpulung, al doilea după numărul locuitorilor (26 888 de locuitori în 1972, fără comuna suburbană Valea Mare-Pravăț cu 3 812 locuitori), și-a extins vatra pe terasele inferioare ale văii Rîul Tîrgului și pe una din cele mai vechi și mai importante artere comerciale de legătură cu Transilvania. Aici, la marginea de Țară Românească, el a îndeplinit în trecut funcții comerciale (punct de vamă) și politico-administrative

(reședință domnească). Situat în depresiunea cu același nume și străjuit de culmi muntoase spre nord (Iezer, Păpușa, Mateiaș), est și sud-est (dealurile Mățâu și Flămînda), orașul beneficiază de un topoclimat de adăpost, fără curenți atmosferici, avînd din această cauză un caracter climateric.

Oraș istoric, cu o vechime mai mare decît inscripția găsită pe lespedea mormîntului comitelui Laurențius de Longocampo (decedat în anul 1300) și care se află în biserica Bărăția, Cîmpulungul este prima așezare din țară care posedă privilegiul de oraș liber. Aici a fost stabilită, în anul 1330, reședința Țării Românești, ca urmare a victoriei repurtate la Posada de Basarab I împotriva regelui ungar Carol Robert de Anjou, devenind astfel prima capitală a statului feudal independent. Timp de patru decenii, Cîmpulungul a manifestat o intensă viață politică, administrativă, comercială și culturală. Matei Basarab înființează aici una dintre primele tipografii ale Țării Românești, din Cîmpulung emițîndu-se primul document în limba română adresat, în 1521, de către Neacșu Lupa, negustorilor brașoveni.

În decursul secolelor, unele evenimente sociale au contribuit la încetinirea evoluției orașului (distrugerile războiului din 1737, epidemia de ciumă din 1795 ș.a.), iar altele au fost de natură să favorizeze dezvoltarea lui (construirea în anul 1887 a căii ferate, apariția activităților neagricole — cărămidării, gater, cuptoare de var etc.) Meșteșugurile, care s-au dezvoltat în secolul al XX-lea, erau dispersate în vatra orașului și atestate de toponimele locale (Olari, Tabaci, Șubești). Ca urmare, numărul populației orașului Cîmpulung crește lent, de la 3 950 de locuitori în 1835 la 26 888 în 1972, mai ales pe seama sporului natural, media anuală fiind în ultimul deceniu de 270 de persoane.

În anii construcției socialiste s-a dezvoltat funcția industrială a orașului, care în 1970 dădea 10,1% din producția globală a județului. Mai mult de o treime din aceasta se obținea în industria construcțiilor de mașini, care produce autoturisme de teren — a căror tipuri noi (ARO 260 și ARO 261 etc.) sînt deosebit de apreciate pe piața mondială —, motoare cu combustie internă ș.a. În vederea valorificării rezervelor de calcar din

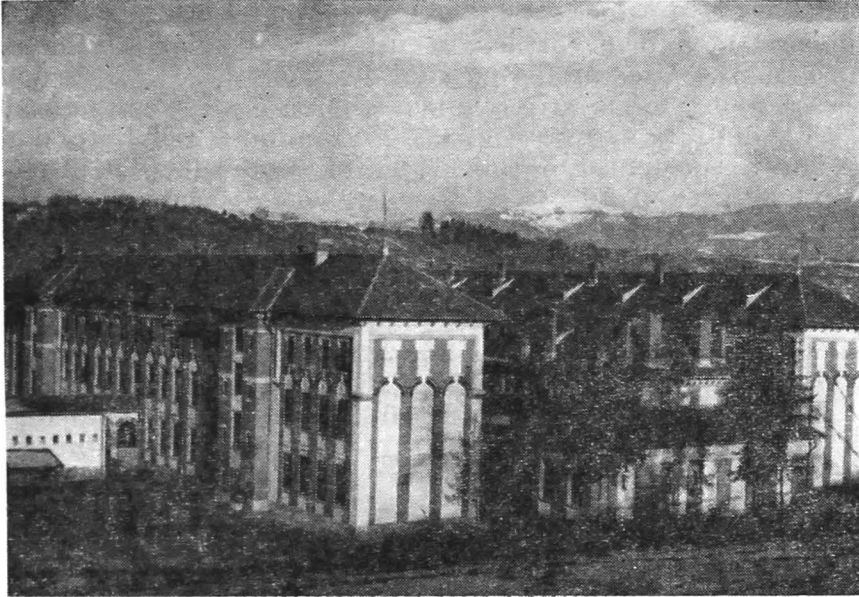

Fig. 32. — Școala pedagogică din orașul Cîmpulung (foto Comb. poligr. „Casa Scintei”).

apropierea orașului și a abilității forței de muncă locală se construiește la Valea Mare-Pravăț un modern combinat de materiale de construcții. O dezvoltare apreciabilă au industria de exploatare și prelucrare a lemnului și industria alimentară. În paralel se dezvoltă și viața social-culturală (fig. 32).

Orașul Curtea de Argeș (19 430 de locuitori în 1972) a apărut documentar într-o diplomă din anul 1336, în care se menționa existența cetății Argeșului încă din anul 1330; el a îndeplinit decenii întregi rol strategic, loc de domnie și de odihnă domnească, ca și centru de cult, care se adaugă la tradiționala sa funcție de târg, conferită de însăși poziția geografică pe unul din vechile drumuri comerciale ce venea dinspre Olt spre Sălătrucu — Șuici. Secolul al XIV-lea îl consacră ca important oraș domnesc, unde, judecînd după lucrările de artă rămase și după podoabele vestimentare ale domnitorilor înmor-

mîntați aici, se ducea o intensă viață materială și spirituală, similară cu cea de la curțile domnești contemporane din Europa. Ansamblul arhitectural și pictural de la biserica și curtea domnească se impune printre cele mai valoroase opere ale perioadei feudale din țara noastră (fig. 33). Prin mutarea reședinței domnești și a mitropoliei, orașul pierde din renumele avut în secolul al XIV-lea. Totuși el se dezvoltă lent, ca centru comercial și meșteșugăresc, în care o mare parte de populație se ocupă cu activități agricole. În ultimele decenii se adaugă o nouă funcție, cea industrială, prin construirea fabricii de confecții (51,7% din valoarea producției globale a orașului), a celor două unități de prelucrare a lemnului (26,3%) și a celei pentru producerea materialelor de construcții.

Ca urmare a politicii partidului de repartitie judicioasă a amplasamentelor industriale și de dezvoltare echilibrată a tuturor teritoriilor țării, orașul Curtea de Argeș are perspective de a deveni un important centru industrial al țării, prin darea în funcțiune a cîtorva unități industriale, începute a se construi din anul 1972, cum sînt : fabrica de piese auto, fabrica Electro-Argeș, fabrica de porțelan, fabrica de mobilă și o fabrică de plăci aglomerate din lemn.

Orașul Topoloveni figurează printre centrele urbane ale județului de dată recentă (1968). El este situat la contactul luncii Argeșului cu Piemontul Cîndești, pe valea Cîrcinovului, unde este citat documentar încă din anul 1467. Importanța activităților agricole din zona înconjurătoare determină menționarea lui în numeroase acte, emise cu ocazia împărțirii sau extinderii suprafețelor viticole. Populația majoritară se ocupă cu pomicultura și viticultura, producția de fructe constituind baza de materie primă pentru fabrica de conserve din localitate. În ultimii ani au fost descoperite pe raza orașului și în zona înconjurătoare (Bogați, Cobia, Leordeni) importante zăcăminte de petrol, care au atras o parte din forța de muncă locală. De asemenea, s-a dezvoltat activitatea de artizanat (covoare, țesături populare), care diversifică structura ocupațiilor.

Orașul Costești este situat la un important nod de comunicații din sudul județului Argeș, în lunca Teleormanului. Această așezare urbană nouă (1968) concentrează 10 262 de

Fig. 33. – Mănăstirea Curtea de Argeș (foto Comb. poligr. „Casa Scintei”).

locnitori (1972) și este principalul centru al zonei cerealiere, al cărei profil agricol și aspect rural constituie trăsăturile caracteristice ale orașului. Activitățile industriale sînt în curs de dezvoltare, deocamdată predominînd întreprinderile de interes local, care produc, în cea mai mare măsură, mărfuri alimentare necesare populației locale (67,2%). Dezvoltarea orașului și extinderea activităților sînt legate de intensificarea lucrărilor de hidroameliorație, în vederea asigurării cantitative și calitative a apei potabile și industriale.

Așezările rurale. În anul 1972, județul Argeș concentra în mediul rural 438-639 de persoane (40 856 în comune suburbane), care erau grupate, prin cele 578 de sate, în 94 de comune (din care 6 sînt comune suburbane). Satul reprezintă forma dominantă de organizare a spațiului rezidențial și constituie cea mai veche arie de populare și cel mai activ și dinamizator factor în utilizarea și transformarea peisajului argeșan. Marile preferințe de localizare a așezărilor rurale au urmat teritoriile cu avantaje economice și strategice maxime, situate în zonele de contact — munte-deal —, cu economii complementare, sau pe văile transversale, unde lunca umedă și fertilă, înconjurată de păduri, oferă apă, hrană și adăpost. Aceste zone cu topoclimat de adăpost, în care curenții atmosferici sînt diminuați de masivitatea și orientarea Munților Făgăraș, dispun de posibilități lesnicioase de comunicație. După gradul de concentrare a satelor, în județul Argeș se conturează două arii: una care delimitează culoarul depresionar subcarpatic Rucăr—Cîmpulung—Arefu, cu utilizări agricole multiple, și alta situată pe axele hidrografice transversale (Argeș, Rîul Doamnei, Bratia, Rîul Tirgului ș.a.), ale căror lunci și terase sînt astfel umanizate, încît, în unele zone, casele se înșiră unele după altele fără a se putea stabili demarcația administrativă dintre așezări (pe Argeș: Schiau și Dobrogostea, Merișani și Borlești, Anghinești și Valea lui Enache; pe Rîul Doamnei: Priseaca și Jupînești, Purcăreni și Valea Nandrii ș.a.). Densitate ridicată de sate se înregistrează și pe interfluviile Piemontului Cotmeana, unde podurile aproape netede găzduiesc în lungul drumurilor numeroase sate mici (fig. 34). În ultimii ani asistăm la o regru-

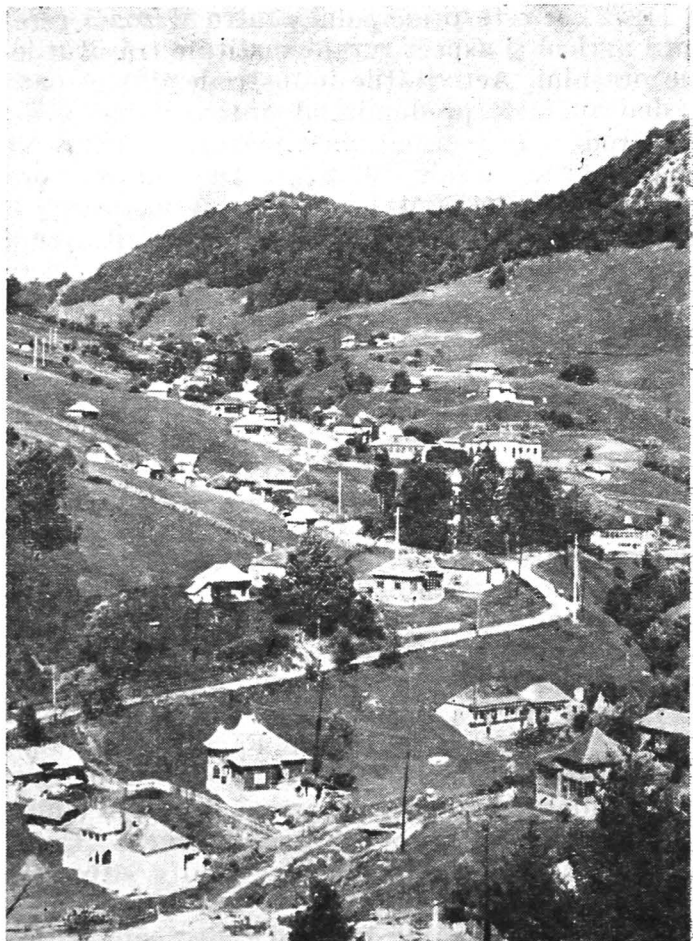

Fig. 34. — Vedere asupra satului de tip răsfirat Dimbovicioara (foto V. Sencu).

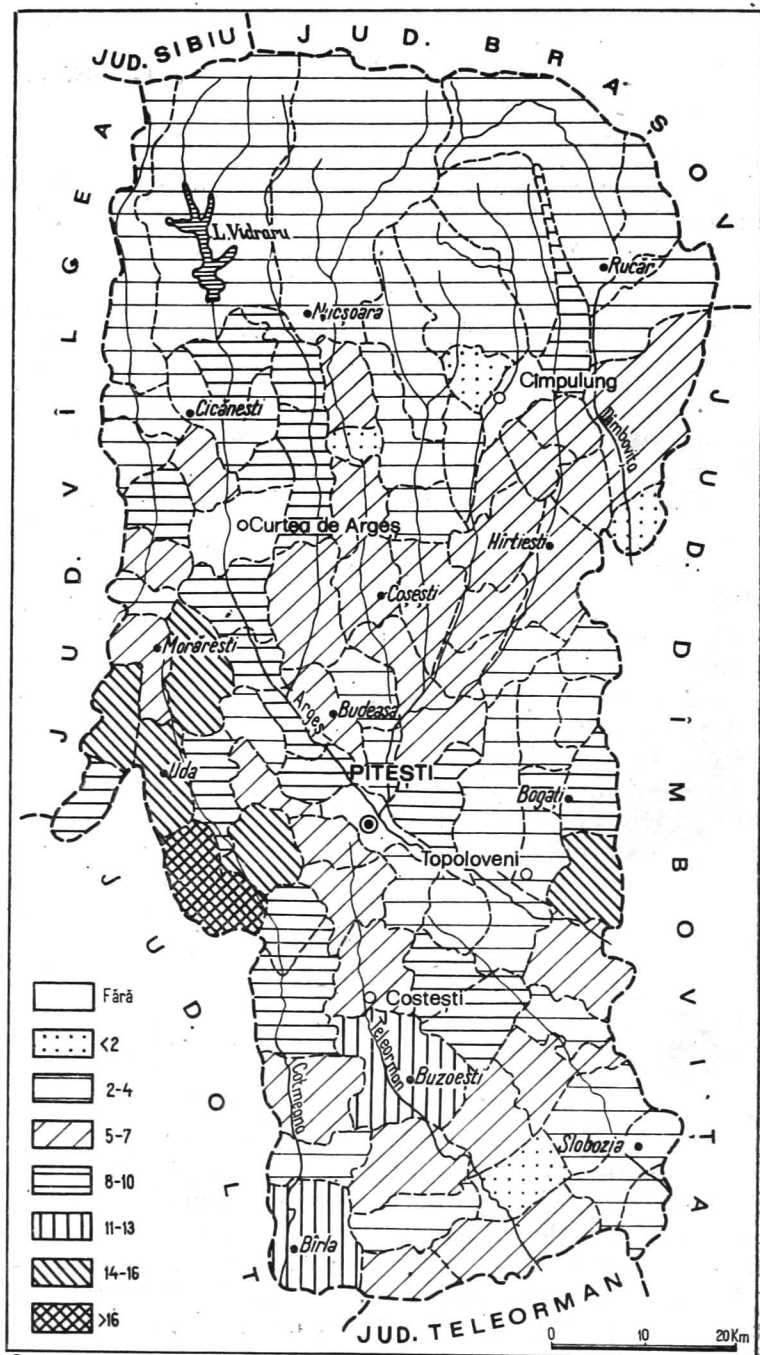
pare a așezărilor rurale în lungul axelor de intensă circulație rutieră sau feroviară (Hîrsești, Stolnici), care oferă posibilitatea unor comunicații rapide spre centrele de polarizare a resurselor umane.

În ceea ce privește mărimea satelor după numărul de locuitori, limitele oscilează între 5 239 de persoane (Rucăr) și 27 de persoane (Bolovănești). Aproape jumătate din efectivul habitatelor (272) sînt mici, avînd sub 500 de locuitori, și sînt concentrate în piemonturile Cîndești și Cotmeana, unde densitatea așezărilor rurale atinge valori ridicate (peste 15 așezări pe 100 km²). Satele cu o populație mijlocie (între 501 și 1 500 de locuitori) dețin aproximativ 40% din numărul total (243) și sînt răspîndite pe teritoriul întregului județ. Spre deosebire de acestea, satele mari, cu peste 1 500 de locuitori (63), sînt grupate în depresiunea subcarpatică din nord, zonă de veche populare (Voinești, Corbi, Slatina, Arefu), unde sînt situate și satele cu suprafețe mari (Arefu, Nucșoara, cu peste 40 000 ha fiecare), ca și în Cîmpia piemontană a Piteștiului (Recea, Strimbeni, Miroși, Izvoru etc.).

Din analiza grupării comunelor după numărul populației se constată că aproape trei pătrimi sînt de mărime mijlocie (64 din 94), avînd între 3 000 și 6 000 de locuitori. Comunele mari, cu peste 9 000 de locuitori sînt în număr de trei (Călinești, Ștefănești și Corbeni), iar cele mici, cu mai puțin de 2 000 de locuitori, sînt patru (Botești, Poienarii de Argeș, Dobrești și Dîmbovicioara). Tendința generală este aceea de concentrare a populației în așezări rurale mari, în care se pot introduce elemente de civilizație. Aceasta a dus la mărirea numărului de comune cu peste 9 000 de locuitori, de la 1 la 3, și la scăderea celor cu mai puțin de 3 000 de locuitori, de la 22 la 12, în perioada 1956—1970 (fig. 35).

Creșterea puterii economice a satelor și diversificarea activităților agricole și neagricole au dus la conturarea de noi funcții economice în mediul rural. Determinate de structura utilizării terenului, de valoarea producției pe ramuri de activitate, de sursele de venituri etc., se diferențiază următoarele tipuri funcționale: așezări rurale cu funcții predominant agricole și așezări rurale cu funcții mixte — agricole și neagricole.

Așezările rurale cu funcții predominant agricole constituie elementul dominant al peisajului și forma tradițională de exploatare agricolă, prezentînd în profil teritorial o mare diversitate de specializări. În partea de nord predomină satele

Cartogr. Simona Cantacuzino

Fig. 35. — Numărul satelor pe comune (1972).

Fig. 36. — Vedere generală asupra satului turistic Rucăr (foto Comb. poligr. „Casa Scintei”).

de creștere a animalelor pe baza pășunilor de munte, activitate care se împletește cu muncile forestiere (Lerești, Aninoasa, Nucșoara). Spre sud însă, pe un relief fragmentat și cu o deasă rețea hidrografică, apare o utilizare mai variată a terenului, în care factorii de analiză conduc la caracterizarea așezărilor ca sate cu funcții pomicole și de creștere a animalelor în partea central-nordică a județului (Domnești, Corbeni, Valea Danului ș.a.) și viticole spre est (Valea Mare-Podgoria, Ștefănești etc.). În cîmpia piemontană din sud, satele au funcția dominant cerealică și de creștere a animalelor, în care cultura grîului și a porumbului se îmbină cu plantele textile și cu creșterea bovinelor și porcinelor.

Așezările rurale cu activități mixte sînt în număr mai redus, fiind dispersate în teritoriu, sub formă de enclave, între satele cu funcții pomicole și de creștere a animalelor și cerealică. Ele sînt de dată mai recentă, fiind legate de apariția exploatărilor de lignit (Poienari, Jugur, Berevoești ș.a.), de țitei (Poiana Lacului, Moșoaia, Bîrla, Bogați ș.a.), de unitățile de prelucrare a lemnului (Stîlpeni), a fructelor (Băiculești), a lînii (Cetățeni) ș.a. Menționăm noua funcție de așezări dormitor a unor sate din care se deplasează, spre diferite munci neagricole, jumătate din numărul populației active (Băbana, Colibași, Merișani) sau cele care găzduiesc muncitorii întreprinderilor industriale situate în așezările respective (Bradul, Albota) sau în zona apropiată. Așezarea pitorească a conferit unor localități o binemeritată funcție turistică (fig. 36).

Nivelul material și cultural

Creșterea continuă a bunăstării materiale și a nivelului cultural al populației constituie o preocupare de seamă cu atît mai mult cu cît județul Argeș în trecut se caracteriza printr-un nivel scăzut material și cultural. Bunăstarea populației a crescut paralel cu dezvoltarea generală a economiei și cu mărirea producției industriale, care au dus la crearea de noi locuri de muncă (numărul angajaților a crescut în perioada 1960—1971 de la

71 530 la 157 700) și la îmbunătățirea puterii de cumpărare. De asemenea, s-au produs modificări substanțiale în ceea ce privește condițiile de locuit, asistența sanitară și prestările de servicii (fig. 37). În vederea aprovizionării populației în condiții cât mai bune s-a mărit numărul unităților comerciale de toate tipurile, de la 1 418 la 1 964 (perioada 1960—1971), fapt care a determinat și creșterea volumului de vânzări la produse textile, încălțăminte, metalo-chimice și obiecte electrice de uz casnic.

O altă preocupare o constituie dezvoltarea învățămîntului culturii și artei (pentru care s-au alocat 3,5% din volumul investițiilor din județ) (fig. 38). Numărul școlilor de cultură generală, în anul școlar 1970/1971, a fost de 522, totalizînd 2 270 săli de clasă și 93 966 elevi; în paralel, ființează 13 școli profesionale, 6 școli tehnice, 6 cu profil economic. Orașul Pitești — principalul centru cultural al județului — deține 16 licee de cultură generală și școli generale, 7 școli profesionale, 3 licee de specialitate, o școală de artă, un institut universitar pedagogic cu patru facultăți (matematică, filologie, științele naturii și educație fizică). La sfîrșitul anului 1969 a luat ființă, în orașul Pitești, un institut de subingineri, specializat în construcții de mașini, iar în a doua parte a anului 1972 s-au mai înființat două institute de subingineri, care creează cadre pentru industria chimică și a lemnului. S-a dublat numărul de cinematografe (de la 93 la 178 în perioada 1960—1971), județul Argeș dispunînd și de 4 teatre, 8 muzee, 319 biblioteci generale și 88 pentru documentare tehnică, instituții muzicale etc. Însemnate fonduri au fost alocate pentru îmbunătățirea condițiilor de locuit, apartamentele construite numai în ultimii 15 ani totalizînd un număr de 16 539. S-a extins lungimea străzilor modernizate, rețeaua de canalizare, au apărut noi cartiere (în Pitești: Ceair, Craiovei, Papucești). Atenție deosebită s-a acordat și activității sanitare; în județ funcționează 21 de spitale și 115 circumscripții medicale, iar numărul paturilor de spitalizare a crescut de la 3 195 la 4 180, în paralel cu cel al cadrelor de specialitate, de la 463 la 670, în perioada 1960—1970.

În mod deosebit se remarcă îmbunătățirea nivelului material și cultural al populației din mediul rural, prin diversifi-

Fig. 37. — Case noi in comuna Lerești (foto Comb. poligr. „Casa Scintei”).

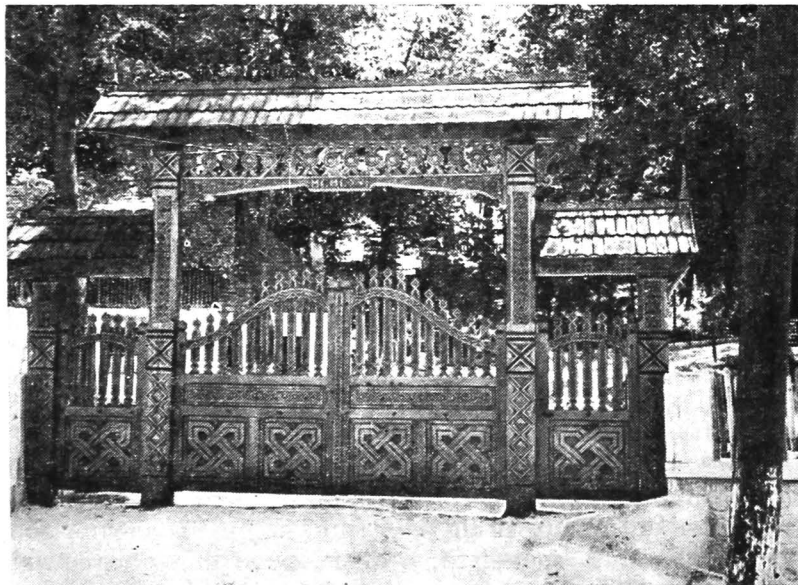

Fig. 38. — Lucrări de artă populară — poarta de la școala generală de 8 ani din comuna Mușătești (foto Agerpres).

careea activităților, extinderea rețelei electrice (82,7 % din numărul de sate sint electrificate), de apă potabilă etc. De remarcant și creșterea volumului de vânzări de produse industriale, ca: mobilă, aparate tehnice și electrice, produse textile și încălțăminte.

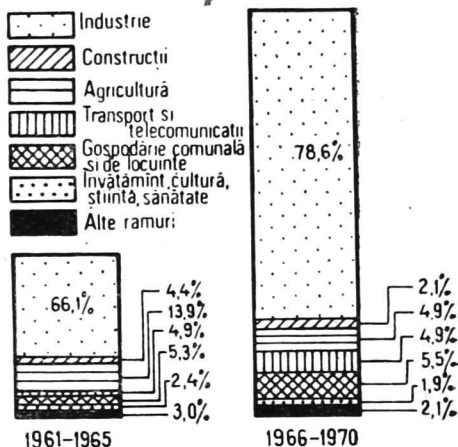

ECONOMIA

Județul Argeș făcea parte, în anii antebelici, dintre teritoriile slab dezvoltate sub raport economic, ramura predominantă fiind agricultura, ai cărei indicatori erau însă inferiori mediei pe țară. Industria slab dezvoltată era reprezentată prin câteva unități cu profil meșteșugăresc, care produceau bunuri de larg consum, cărbuni, cherestea. Căile de comunicație rutieră erau în cea mai mare parte nemodernizate, iar valorile peisagistice, istorice, folclorice etc. nu erau intrate în circuitul turistic.

Această situație impunea reorganizarea întregii economii pe baza industrializării socialiste, pentru care au fost alocate sume însemnate, superioare mediei pe țară (4,8 % în 1970), din care ponderea cea mai mare o dețineau fondurile alocate dezvoltării industriale (fig. 39). Numeroasele unități industriale, sociale, sanitare etc., construite în anii planurilor de stat, au creat posibilitatea transformării Argeșului, într-un timp istoricește scurt (mai puțin de două decenii), dintr-un județ agricol înapoiat într-o însemnată bază industrială a țării. În 1971 el dădea 3,6 % din producția industrială globală, ocupînd locul cinci între județele patriei din acest punct de vedere, industria construcțiilor de mașini și chimică fiind ramurile conducătoare. Edificarea generală, socialistă, a antrenat și dezvoltarea celorlalte ramuri economice — agricultura, transporturile, comerțul, învățămîntul, turismul ș.a. —, ca și valorificarea superioară a resur-

Fig. 39. — Structura investițiilor pe ramuri ale economiei naționale.

selor naturale și umane, județul Argeș constituind un exemplu de dezvoltare multilaterală a economiei unui teritoriu slab dezvoltat în trecut.

Realizările obținute pînă în prezent în dezvoltarea complexă a economiei județului Argeș reprezintă doar un moment în dinamica ascendentă a evoluției sale, proces ce se continuă și în cursul actualului plan cincinal. Perioada 1971—1975 se înscrie în istoria județului Argeș cu mari transformări economice și social-culturale, de o deosebită importanță. Industria va fi cea mai dinamică ramură a economiei, ritmul mediu anual fiind de 18,9%, mult superior mediei pe țară, ceea ce va situa Argeșul pe locul trei, privind valoarea producției globale, după orașul București și județul Brașov. O puternică dezvoltare vor cunoaște ramurile industriei grele: energia electrică, a combustibilului, constructoare de mașini și chimică. Dacă în 1966 circa 60% din producția globală industrială era realizată de unitățile de exploatare și prelucrare a lemnului, de industria materialelor de construcții, de industria textilă și alimentară, în 1975 aproape 75% se va obține în întreprinderile industriei construcțiilor de mașini, industriei chimice și combustibilului.

O trăsătură caracteristică a repartiției industriale din acest plan cincinal o constituie atragerea în circuitul general

economic a așezărilor mai puțin dezvoltate, prin construirea de noi amplasamente în centrele urbane Curtea de Argeș, Cîmpulung, Topoloveni, Costești etc. Dar și orașul Pitești se va dezvolta prin extinderea combinatului petrochimic, a centralei electrice de termoficare, a uzinei de autoturisme, a fabricii de motoare electrice, a întreprinderii de poduri metalice și prefabricate din beton, a întreprinderii textile, a fabricii de încălțăminte etc.

Vor crește simțitor și investițiile în agricultură, ceea ce va permite să se asigure în mai mare măsură necesitățile locale de produse agricole, vegetale și animale. Încă din anul 1972 se lucrează la extinderea suprafețelor amenajate pentru irigații, la desecarea unor terenuri, la extinderea mecanizării lucrărilor agricole, la combaterea eroziunii solului etc. În cadrul dezvoltării zootehniei se vor construi noi unități de creștere și îngrijire a animalelor (ferme de vaci pentru lapte, complexe pentru creșterea și îngrijirea porcilor) etc.

În vederea satisfacerii necesităților impuse de dezvoltarea industriei, construcțiilor, agriculturii se va moderniza și extinde activitatea de transporturi. În cadrul acestei ramuri se urmărește în continuare îmbunătățirea stării de viabilitate a unor căi de comunicație rutieră ce fac legătura între diferite centre populate, modernizarea și mărirea numărului mijloacelor de legătură pentru asigurarea transportului sporit de mărfuri și călători în trafic local și național.

Corespunzător concentrării populației se va extinde și rețeaua comercială, sanitară, urmînd să crească simțitor și posibilitățile de perfecționare profesională în noi școli și institute superioare.

Industria

Baza variată și bogată de resurse naturale (petrol, gaze, cărbuni, păduri, hidroenergie, calcare, argile ș.a.), ca și potențialul ridicat de forță de muncă, nepuse în valoare în anii antebelici, nu a fost de natură să contribuie la dezvoltarea industrială a județului Argeș. Activitățile neagricole erau reprezentate prin extracția rudimentară a cărbunelui din minele de la Pescăreasa, Godeni și Berevoești, exploatarea nerațională a

pădurilor, prelucrarea primară a lemnului și a produselor agricole. Capacitatea de producție a unităților industriale era redusă, ca și numărul de angajați, iar în procesul tehnologic se foloseau metode de lucru meșteșugărești. În structura producției globale, ponderea cea mai mare o deținea industria alimentară, a cărei dezvoltare era legată de însăși profilul agrar al județului. Urma apoi industria de exploatare a lemnului, reprezentată prin unitățile din Curtea de Argeș și Cimpulung. Industria chimică, care avea asigurat un important fond de materii prime în județ, și industria construcțiilor de mașini erau aproape inexistente. Lipsa de interes se manifesta atât în dezvoltarea industriei prelucrătoare, cât și a celei extractive. Resursele de petrol nu se cunoșteau, rezervele de cărbuni erau în scădere, pădurile erau defrișate pe mari suprafețe, iar hidroenergia era valorificată în foarte mică măsură.

Starea grea moștenită de la regimul burghezo-moșieresc impunea dezvoltarea multilaterală a producției industriale, accentul punindu-se pe ramurile industriei grele. Această dezvoltare s-a realizat prin creșterea continuă a volumului de investiții, de la 4,2% din totalul țării în perioada 1961—1965 la 7,2% în perioada 1966—1970. După mărirea investițiilor alocate industriei, Argeșul se situa pe locul trei între județele patriei și avea următoarea structură (tabelul nr. 2):

Tabelul nr. 2

Structura Investițiilor pe ramuri ale industriei în 1970

Structura investițiilor	Industria total	Energie electrică	Combustibil			Construcții de mașini și prelucrarea metalelor	Chimie	Materiale de construcții	Exploatarea și prelucrarea lemnului	Textile	Confecții	Pielărie, blănărie, încălțăminte	Alimentară	Alte ramuri
			Total	Din care:										
				Petrol	Cărbune									
1961—1965	100,0	38,3	27,7	20,0	7,4	6,2	3,8	1,7	15,3	3,2	0,3	0,1	2,9	0,5
1966—1970	100,0	11,2	26,0	22,9	1,6	15,1	29,6	2,3	15,3	6,8	0,1	0,1	3,7	2,3

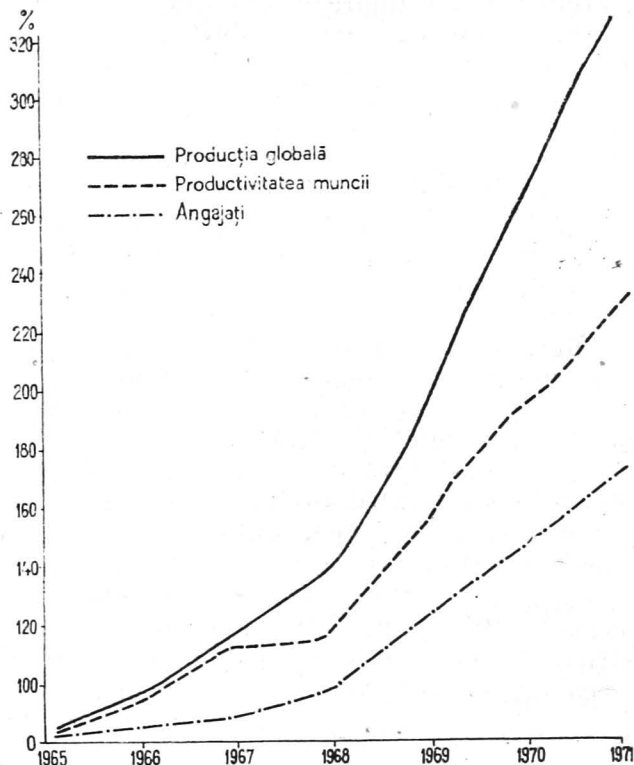

Fig. 40. — Dinamica principalilor indicatori ai industriei.

Ca urmare, producția industrială a sporit cu 2 059% în perioada 1951—1970, ritmul mediu de creștere fiind în ultimele două decenii superior mediei pe țară (18,8 față de 12,9%). Dinamismul industrial înregistrat de județul Argeș este rezultatul politicii economice a partidului de edificare socialistă a teritoriilor slab dezvoltate în trecut (fig. 40). Ritmul de creștere a producției a fost în unele ramuri industriale de două ori mai mare decât media înregistrată la nivelul țării (construcții de mașini, petrol), de trei ori (textilă, materiale de construcții) și chiar de patru ori (chimică).

În anii construcției socialiste au fost construite în județul Argeș numeroase întreprinderi industriale mari, de importanță republicană, așa cum sînt : Combinatul petrochimic, Rafinăria de petrol, uzina chimică, Fabrica de motoare electrice, Combinatul de industrializare a lemnului, Uzina de autoturisme ș.a. Aceasta a dus la creșterea numărului de întreprinderi în ultimii unsprezece ani, de la 36 la 44, iar a celor de importanță republicană de la 20 la 31, astfel amplasate încît să conducă la o cît mai rațională repartitie teritorială a industriei.

Construirea unităților industriale a dus la apariția de ramuri și subramuri noi, ca industria constructoare de mijloace de transport auto, industria petrochimică, industria mobilei, a motoarelor electrice etc., prin care județul Argeș produce în prezent autoturisme, negru de fum, tananți, furfurol, benzină, acrilonitril, bere, drojdie furajeră etc.

De asemenea, s-a reorganizat procesul de producție în vechile ateliere, prin reutilizarea și extinderea capacității de producție și comasarea lor în unități industriale moderne. Au fost descoperite și date în exploatare noi resurse ale subsolului (petrol, gaze), iar pe valea Argeșului a fost construită o salbă de hidrocentrale electrice, care au adus modificări substanțiale în peisajul geografic local.

Ca urmare, s-au produs mari mutații în structura industrială a județului Argeș, prin creșterea ponderii ramurilor producătoare de mijloace de producție, fără să se neglijeze însă ramurile industriei tradiționale — ușoară și alimentară.

În anul 1971, structura industrială a județului Argeș era dominată de industria construcțiilor de mașini (29,8%), urmată de industria chimică, alimentară și combustibilului (fig. 41). În același timp s-au înregistrat și modificări ale ponderii județului Argeș în producția industrială a țării, valori care au crescut continuu în special la industria combustibilului, chimică, textilă și construcții de mașini (tabelul nr. 3).

Mărirea producției industriale se datorește volumului mare al investițiilor alocate principalelor ramuri industriale, cum sînt : industria chimică (29,6%), industria combustibilului (26,0%), industria construcțiilor de mașini (15,1%) ș.a., care a determinat și schimbări în valoarea fondurilor fixe. În paralel s-a

Tabelul nr. 3

Structura producției globale a industriei

%

Ramurile industriale	În județul Argeș		În ramura respectivă din R. S. R.	
	1965	1971	1965	1971
T o t a l	100	100	2,2	3,6
Energie electrică	1,3	1,9	1,1	2,4
Combustibil	12,4	12,4	3,9	9,1
Construcțiile de mașini și prelucrarea metalelor	21,3	29,8	2,2	4,0
Chimie	1,1	16,2	0,4	5,7
Materiale de construcții	6,1	3,2	1,1	3,4
Exploatarea și prelucrarea lemnului	21,4	8,3	5,8	5,0
Sticlă, porțelan, faianță	0,1	0,1	0,5	0,2
Textilă	6,8	11,2	2,0	5,6
Confecții	5,7	4,0	2,9	3,3
Pielărie, blănărie, încălțăminte	1,1	0,6	1,1	1,0
Alimentară	21,4	11,9	2,1	2,6
Poligrafie	0,1	0,1	0,7	0,8
Alte ramuri industriale	1,2	0,3	3,5	0,8

produs specializarea întreprinderilor industriale în producția de mărfuri cu înalți parametri tehnici. În anul 1971, județul Argeș dădea 3,6% din producția industrială a țării, concentrând întreaga producție de autoturisme (de oraș și de teren) din țară, 26,9% din producția de păcură, 22,8% din producția de hidroenergie, 20,0% din cea de polietilenă, 17,0% din cea de plăci fibrolemnoase, 15,7% din cea de motorină, 12,7% din cea de benzină, 11,6% din cea de motoare electrice de 0,25 Kw și 11,4% din cea de cherestea de stejar ș.a.

După forma de proprietate și de subordonare, producția industrială a județului Argeș este obținută prin cele 31 de întreprinderi de interes republican, 5 de importanță locală și 8 cooperatiste. Întreprinderile industriei locale sînt în majoritate specializate în producția alimentară (mori), materiale de construcții, reparații metalice. Ele produc cărămizi, blocuri ceramice, cahle de teracotă, mobilă, var, piatră de calcar și mozaic

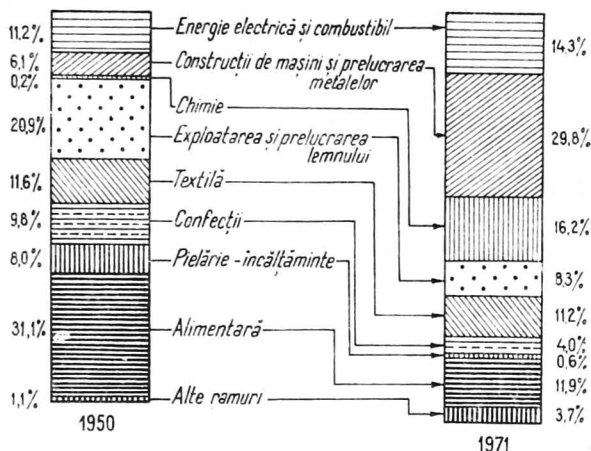

Fig. 41. — Structura producției globale industriale.

în unitățile situate în orașele Cîmpulung, Pitești, Costești, Topoloveni.

Procesul de industrializare socialistă a atras și creșterea numărului de angajați, care în anul 1971 atinsese cifra de 66 760, cu circa 18 000 mai mare decât în 1965. Întreprinderile industriale au devenit puternice puncte polarizatoare de forță de muncă, care după numărul de angajați sînt mari și foarte mari. Aproximativ jumătate din numărul unităților concentrează peste 1 000 de angajați, șapte au un efectiv mai mare de 3 000, iar două peste 5 000 de angajați.

Industrializarea a generat profunde schimbări social-demografice prin creșterea gradului de urbanizare și a nivelului de trai al locuitorilor, atrăgînd în același timp și modificări în profilul economic al așezărilor și în peisajul geografic al județului. Au apărut profesii noi, legate de actualele activități industriale, ca : petroliști, chimiști, metalurgiști etc., prin calificarea muncitorilor în școli de specialitate. S-au intensificat și legăturile de producție, atît pe linia aprovizionării cu materii prime și materiale, cît și a desfacerii de mărfuri între întreprinderile din cadrul aceluiași centru industrial, între centrele din județul Argeș și între acestea și restul țării.

Baza energetică. Județul Argeș dispune de o gamă variată de resurse naturale, minerale și hidroenergetice, care asigură dezvoltarea unei puternice industrii energetice. Aceste bogății, date în exploatare într-o măsură redusă în perioada antebelică, au cunoscut în ultimele două decenii o valorificare superioară și o diversificare structurală; singurul combustibil exploatat în anii regimului burghezo-moșieresc — cărbunile — a intrat într-o nouă fază de exploatare; în paralel au fost descoperite noi resurse energetice, ca : petrol, gaze de sondă, punându-se în valoare și potențialul hidroenergetic al județului; ritmul mediu anual de creștere a producției industriei combustibilului a fost în perioada 1951—1970 de 21,1%, iar cel al energiei electrice, în ultimii 5 ani, de 35,4%, ceea ce a făcut ca în anul 1970 județul Argeș să ocupe unul din primele locuri pe țară în privința producției energetice.

Industria petrolului și a gazelor de sondă. În urma intensificării prospecțiunilor geologice și geofizice au fost descoperite și date în exploatare, după anul 1951, pe teritoriul județului Argeș, numeroase structuri petrolifere, devenite în scurt timp unele din principalele producătoare de combustibil lichid din țară. Apariția câmpurilor petrolifere pe aceste meleaguri, alături de cele din Oltenia și Moldova, a constituit un exemplu edificator în spulberarea teoriilor burgheze, care, în anul 1935, decretaseră că „în următorii 15 ani și ultima picătură de țitei românesc va seca”.

Exploatarea petrolifere s-au extins în județul Argeș dinspre est spre vest, ocupând suprafețe din ce în ce mai mari pe platformele Cindești și Cotmeana și pe Cimpia Piemontană a Piteștiului, în partea centrală și de sud a județului, în apropierea localităților Vilcele, Merişani, Drăganu-Olteni, Lăunele de Sus, Moșoaia, Poiana Lacului, Bogați, Topoloveni, Oarja, Birla, Miroși, Căldăraru etc.

Dezvoltarea acestei ramuri industriale a fost impulsionată de necesitatea mereu crescândă de energie primară și de materii prime, ceea ce a condiționat creșterea continuă a fondurilor de investiții alocate industriei petrolului, care în perioada 1965-1970 au fost de circa 4 ori mai mari decât în perioada 1961—1965, volumul investițiilor reprezentând aproape un sfert din fondul alocat activităților industriale din județ și 15,9% din cel al ramurii respective din țară. Ca urmare a crescut suprafața

petroliferă în exploatare, numărul forajelor, ca și producția de țiței, care în perioada 1955—1970 se mărise de circa 17 ori, iar ritmul mediu anual de creștere a atins în aceeași perioadă 21,0%. Trecerea treptată de la forajul cu apă la cel rotativ, apoi la cel cu turbina, iar mai târziu cu electroburul, supravegherea automată a sondelor de extracție, tratarea țițeiului cu desemulsionanți neionici, colectarea, tratarea și transportul automat al acestuia, folosirea pompelor submersibile etc. sînt numai cîteva din ultimele realizări tehnice din industria petrolului, introduse în exploatările din județul Argeș. Menționăm în acest sens cele două instalații de supraveghere automată a sondelor de pompaj de adîncime de la schela Moșoaia, unde de la un panou de comandă se dirijează funcționarea întregului proces de producție. În sud-vestul județului este situată una din cele mai moderne instalații din Europa pentru colectarea, tratarea și evacuarea țițeiului în sistem închis, prima de acest gen din țara noastră. Ea dispune de o aparatură automată de control a debitelor și permite stabilirea întreruperilor din producție a sondelor, ca și recuperarea unor fracțiuni ușoare. Dezvoltarea industriei petrolului împreună cu implicațiile teritoriale și sociale au determinat importante schimbări în profilul economic al județului și au adus profunde mutații în viața social-economică a populației (fig. 42). Comunele situate în imediata apropiere a centrelor de exploatare, cum sînt: Poiana Lacului, Moșoaia, Merișani, Miroși etc., au devenit centre cvasiurbane, cu magazine moderne, cinematografe, cluburi, colonii muncitorești. Numai în localitățile Poiana Lacului, Leordeni, Pitești au fost construite peste 400 de apartamente pentru necesitățile petroliștilor, precum și numeroase dormitoare comune, spitale (Leordeni), dispensare medicale, înzestrate cu aparatură și cadre de specialitate cu înaltă calificare. Prin înființarea grupului școlar cu profil petrolifer în orașul Pitești se asigură cadrele cu studii necesare acestei ramuri industriale.

Concomitent cu darea în exploatare a rezervelor de petrol au fost puse în exploatare și importante zăcămintele de gaze de sondă, care contribuie la asigurarea consumului de gaze din județul Argeș, din orașul București și din alte localități situate în sudul țării.

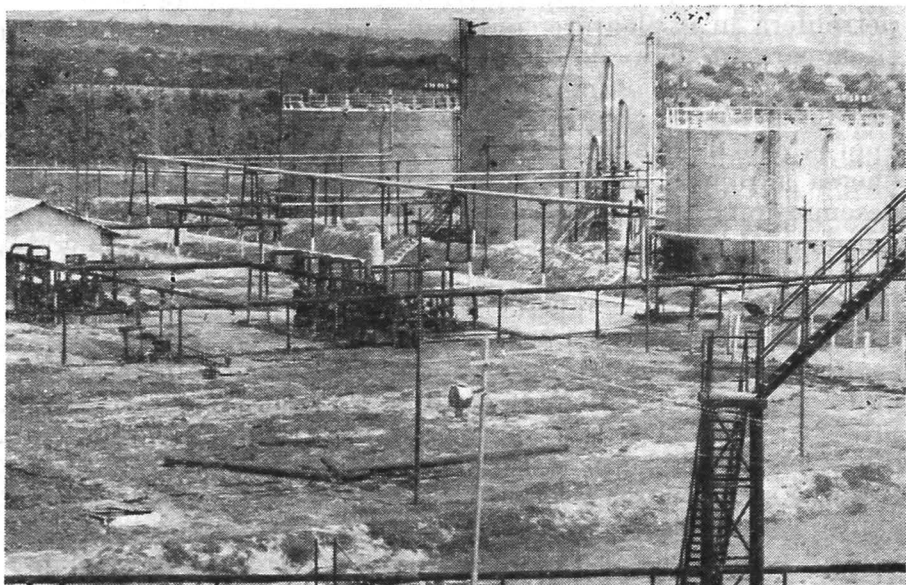

Fig. 42. — Peisaj nou, petrolifer, în comuna Poiana Lacului (foto Comb. poligr. „Casa Scintei”).

Industria cărbunelui își începe existența cu opt decenii în urmă, prin deschiderea minelor de lignit de la Pescăreasa și Godeni. Exploatarea se intensifică odată cu construirea termocentralei Schitu Golești, bazinul octogenar lignitifer din sudul orașului Cîmpulung, reprezentînd baza carboniferă a județului Argeș. În preajma celui de al doilea război mondial, acest bazin a fost aproape părăsit. Mina de la Godeni se închisese, stratele de lignit de la Pescăreasa ajunseseră pe sfîrșite, iar condițiile de lucru erau dintre cele mai grele din țară. În galerii, apa de infiltrație atingea frecvent treizeci de centimetri, iar lipsa de armare sau de aerare contribuia la producerea numeroaselor accidente de muncă. La acestea mai adăugăm inexistența mecanizării lucrărilor de avansare a exploatarea, care se făceau cu pana și barosul sau cu burghiul de mînă.

În ultimele decenii, pe măsura aplicării planului de dezvoltare a bazei energetice a județului, bazinul carbonifer Cîmpulung a făcut obiectul unor intense explorări și exploatare,

generalizându-se mijloacele moderne de lucru (perforatoare electrice, haveze). De asemenea s-au aplicat tehnologii noi în exploatare și s-au înființat stații de depozitare, sortare și încărcare a cărbunelui, organizându-se în același timp și o rețea adecvată de căi de transport. Astfel, s-a dat în folosință funicularul Godeni—Slănic, s-au deschis mine noi la Slănic și Jugur, s-a construit un microlaminor pentru confecționarea de racleți, ca și o stație de înnobilare a cărbunelui în cadrul bazinului carbonifer.

Toate acestea au dus la creșterea cantității de lignit extras din perimetrul carbonifer ce cuprinde zona Slănic, Berevoești, Godeni, Pescăreasa, Poienari, Jugur și Boteni. Dinamica producției de cărbuni, din ultimii 20 de ani, arată o creștere de 574%, cu un ritm mediu anual de 9,1%. Din cantitatea totală de cărbune extras din bazinul Cîmpulung, circa o treime se folosește pe plan local, în termocentrala de la Schitu Golești, restul fiind expedit județelor înconjurătoare pentru utilizări casnice, industriale sau în transporturi. În actualul plan cincinal, bazinul carbonifer argeșean va cunoaște o nouă etapă de dezvoltare, prin extinderea lucrărilor geologice de la Armășești și prin construirea stației de inhaldare a cărbunelui de la Godeni.

Industria energiei electrice și termice. Resursele și premisele care asigură dezvoltarea industriei energiei electrice în județ rezidă în prezența unei puternice industrii de exploatare a petrolului, a cărbunelui, a gazelor, ca și în existența unei mari densități a rețelei hidrografice, a cărei potențial creează inepuizabile rezerve energetice. Mărirea producției de energie electrică s-a făcut atît prin extinderea capacității termocentralelor (Schitu Golești, Pitești), cît mai ales prin utilizarea unei noi resurse energetice — hidroenergia — neexploatăată pînă în ultimele două decenii. Termocentrala Schitu Golești a fost racordată la centrala electrică Doicești printr-o linie de 60 KW, iar întregul județ la sistemul energetic național, asigurîndu-se astfel consumul sperit de energie electrică al Argeșului.

Planul de dezvoltare a acestei ramuri industriale se bazează pe utilizarea resurselor hidroenergetice și cuprinde, în prima etapă, amenajarea hidrotehnică a văii Argeșului, pe care s-a construit, între localitatea Căpățîneni și Pitești, una

din cele mai spectaculoase și îndrăznețe serii de hidrocentrale din țară. În etapa finală se va valorifica potențialul energetic al majorității apelor curgătoare din zona montană și piemontană a județului Argeș. Dintre centralele electrice axate pe râul Argeș se impune hidrocentrala „Argeșul”, cu o putere instalată de 220 KW, care singură produce mai mult de o treime din producția de energie electrică a țării realizată în anul 1938; această centrală electrică, situată la Căpățineni, este o lucrare hidrotehnică complexă, pentru care au fost captate, prin tuneluri subterane, energia a nouă râuri apropiate (Topolog, Cernat, Rîul Doamnei, Draghina, Vîlsan ș.a.), care-și deversează apele în lacul de acumulare Vidraru. Aceste ape coboară pe sub munte în uzina electrică, care este deosebit de interesantă prin grandioarea construcțiilor și soluțiile tehnice și arhitectonice adoptate. La festivitatea dării în exploatare a acestui gigant al luminii de la sfîrșitul anului 1966, tovarășul Nicolae Ceaușescu spunea: „cadrul natural pe cît de grandios a fost pe atît de dificil, înalta tehnicitate la care a fost concepută și realizată această hidrocentrală a cerut multă ingeniozitate, competență și tenacitate; ea este o mîndrie a întregului popor” (fig. 43).

Avale de localitatea Căpățineni, pe cursul Argeșului au mai fost construite microcentralele: Oești, Albești, Cerebureni, fiecare cu o putere instalată de 15 MW, Noaptes, Bascov și Pitești cu cîte 7,6 MW; în curs de construcție se află alte două microhidrocentrale, una la Zigoneni și alta la Vîlcele, care se vor termina în anul 1974. În vederea folosirii potențialului hidroenergetic al râurilor Topolog, Vîlsan și Dobroneagu au mai fost construite două microcentrale, cu o putere instalată de circa 10 000 KW, la Cumpănița și pe Vîlsan. Prin construirea acestor unități, producția de energie electrică a județului a crescut în anul 1970, față de 1950, cu 845 %, cu un ritm superior celui pe țară; același ritm susținut al lucrărilor hidroelectrice se va menține și în următorul plan cincinal, cînd se vor construi microhidrocentrale și pe celelalte artere hidrografice ale județului. Vor face obiectul hidroamenajării râurile: Argeș, avale de orașul Pitești (Golești și Topoloveni), Vîlsan, Rîul Doamnei, Bratia, Argeșel și Dîmbovița, care se vor transforma într-o

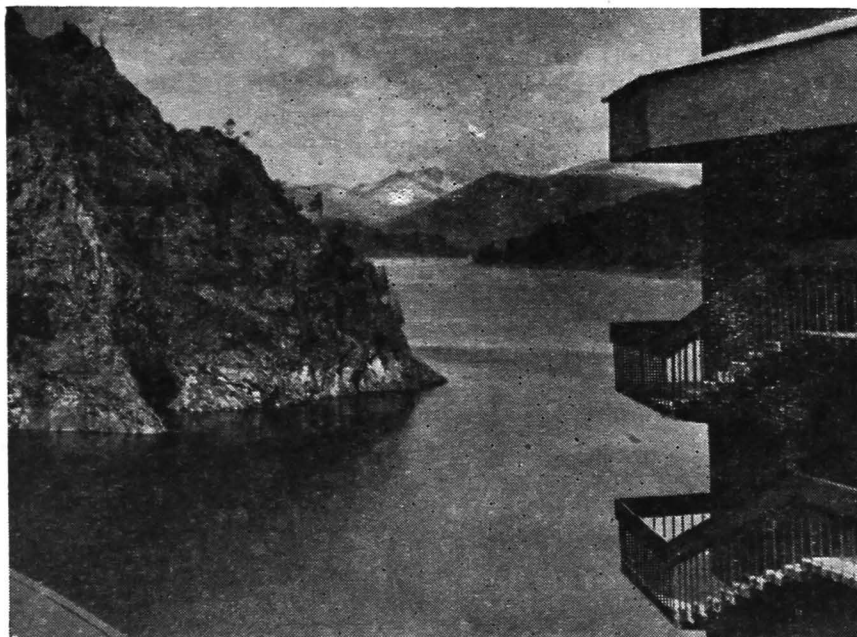

Fig. 43. — Lacul de acumulare al hidrocentralei Vidraru (foto P. Găștescu).

salbă de lacuri, ce vor prelua din sarcinile actuale ale râului Argeș în ceea ce privește alimentarea cu apă a Capitalei.

Industria construcțiilor de mașini și a prelucrării metalelor, creată în anii regimului de democrație populară, a devenit, după ponderea în producția globală industrială (29,8%), principala ramură a județului. Ritmul superior de dezvoltare înregistrat de această ramură (25,6% față de 18,8% pe total județ și 17% pe țară) confirmă politica partidului de industrializare socialistă a teritoriilor slab dezvoltate în trecut. În anii antebelici, industria construcțiilor de mașini era reprezentată prin câteva unități mici, ce funcționau în încăperi insalubre, cu procese tehnologice rudimentare, printre care se remarcă Fabrica pentru construcții metalice și poduri rulante, construită la începutul secolului nostru în Pitești, și Uzina mecanică situată în Cîmpulung. După naționalizarea principalelor mijloace de producție, problema principală viza reorgani-

zarea, reprofilarea și extinderea capacităților de producție din vechile întreprinderi și construirea de noi unități industriale. Au fost amplasate în Pitești trei mari unități, și anume: Uzina de autoturisme, Uzina de piese auto și Fabrica de motoare electrice și au fost refăcute radical Uzina de poduri metalice și prefabricate din beton și Uzina mecanică, punându-se astfel bazele unei puternice industrii constructoare de mașini în Argeș, care în anul 1971 dădea 4,0 % din producția ramurii respective pe țară.

Prima unitate a industriei construcțiilor de mașini dată în exploatare în județ (1952) a fost Uzina de piese auto, din partea de nord-est a municipiului Pitești. Procesul tehnologic a fost continuu extins și modernizat, iar producția diversificată; construindu-se, în același timp, noi secții de tratament termic, de roți dințate și cutii de viteză, de segmenti ș.a., care funcționează alături de primele secții ale uzinei (turnătorie, scularie și prelucrare). Ea produce în prezent agregate și piese auto pentru autocamioane, tractoare și autoturisme, producția globală a anului 1970 fiind de 10 ori mai mare decât cea a întregului oraș Pitești, obținută în anul 1938.

Intrarea în producție, la 20 august 1968, a Uzinei de autoturisme din Colibași (nord-est de Pitești) a constituit un mare succes și o realizare de prestigiu, prin darea în producție a acestei unități realizându-se un vechi deziderat național. Uzina de autoturisme, singura de acest gen din țară, va produce în ultima sa etapă de dezvoltare diferite tipuri de autoturisme destinate atât necesităților de transport intern, cât și exportului. În anul 1969, aceste două unități industriale au fuzionat sub denumirea de „Uzina de autoturisme Pitești” (fig. 44).

O altă unitate industrială modernă, a cărei clădire este situată la intrarea în orașul Pitești dinspre București, este Fabrica de motoare electrice, care a intrat în producție în anul 1967, cu o capacitate de 750 000 de micromotoare, necesare echipării mașinilor de uz casnic, și de circa 250 000 de motoare electrice asincrone în carcasă de aluminiu. În procesul novator al ramurii, cu o pondere însemnată, se înscriu și unitățile vechi reorganizate radical. În locul atelierelor insalubre ale întreprinderii de poduri metalice și prefabricate din beton au fost

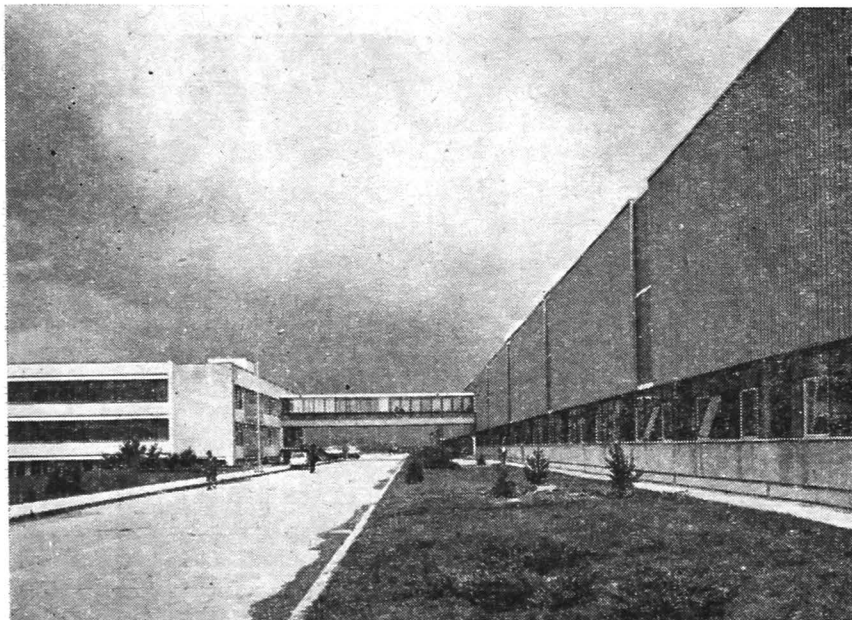

Fig. 44. — Uzina de autoturisme Colibași — Pitești (foto Comb. poligr. „Casa Scintei”).

construite hale mari, luminoase, dotate cu utilaje de înaltă productivitate, în care se produc utilaje grele, poduri metalice de mare tonaj, poduri rulante, conducte ș.a. De asemenea, s-a reutilat uzina mecanică din Cîmpulung, care s-a transformat într-o puternică bază de polarizare a forțelor de muncă din nord-estul Argeșului și care produce autoturisme de teren, echipament pentru autoturisme, piese de schimb, motoare de 70 CP (fig. 45). Legat de noul profil petrolifer al județului, în comuna Bascov s-a înființat o unitate de reparat utilaj petrolier. Din anul 1971, la Curtea de Argeș, a început construcția unei fabrici pentru producția micromotoarelor electrice, necesare obiectelor de uz casnic.

Industria chimică, ramură nouă, valorifică superior variata bază de materie primă locală (gaze de sondă, țiței, masă lemnoasă etc.), potențialul disponibil de forță de muncă, resursele de apă ș.a., la dezvoltarea acestora contribuind și rețeaua

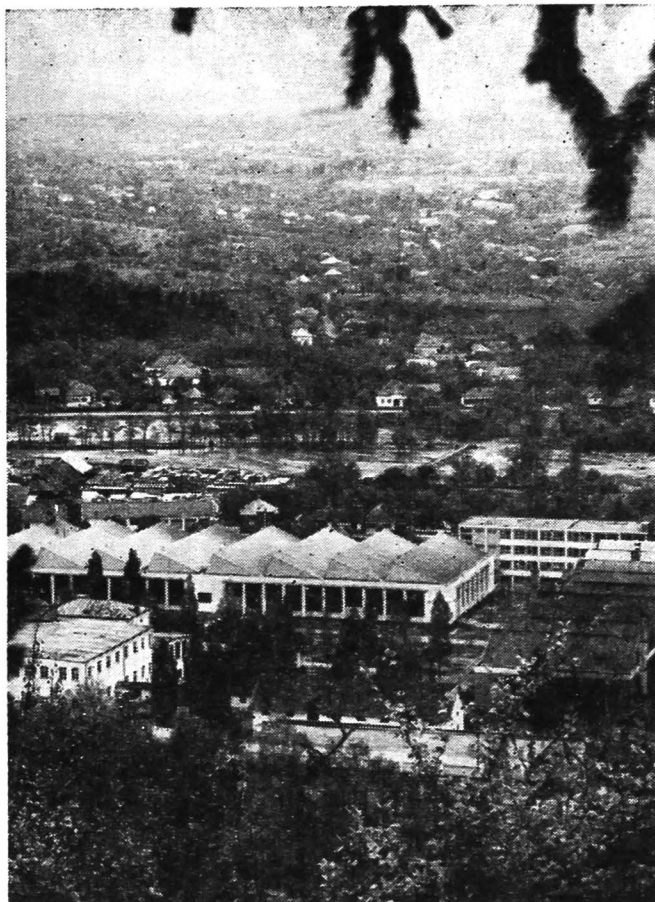

Fig. 45. — Uzina mecanică din oraşul Cimpulung (foto Comb. poligr. „Casa Scintei”).

de căi de comunicație care facilitează legăturile cu celelalte platforme chimice din zonele înconjurătoare : Rîmnicu Vîlcea în vest și Ploiești în est. Amplasarea în municipiul Pitești a unor mari combinate chimice (Fabrica de tananți, Uzina chimică, Combinatul petrochimic, Rafinăria de țigței și Combinatul de articole tehnice din cauciuc) a impus industriei chimice un

ritm de dezvoltare de aproape cinci ori mai mare (81,8%) decât media pe județ sau pe țară, transformând județul Argeș într-un pivot de bază al chimiei din sudul țării.

Începuturile dezvoltării industriei chimice sînt legate de valorificarea deșeurilor neindustrializabile din lemn de stejar, prin construirea, în anul 1951, a fabricii de tananți „Argeșul” amplasată în orașul Pitești, unde au existat unele preocupări de factură meșteșugărească în fabricarea coloranților (renumitul „roșu de Pitești”). Această unitate s-a impus ca urmare a perfecționării tehnologiei de tăbăcire a pieilor, care solicita înlocuirea materialelor tanante, cu un conținut redus de tanin, cu extracte concentrate. Producția de tanin a crescut rapid, mai întii sub formă de soluție, gel, blocuri și mai apoi de praf, făcînd obiectul exportului din anul 1968. Continua dezvoltare a fabricii s-a făcut prin construirea de noi capacități de producție, cum sînt: instalația de uscarea a taninului (1961), linia tehnologică de oxigen termic (1963), instalația de furfurool (1971) ș.a.

Saltul calitativ în ramura chimică s-a produs în județ după anul 1966, prin intrarea în producție a Uzinei chimice, a Combinatului petrochimic, a Rafinăriei de țitei și a Combinatului de articole tehnice din cauciuc, ceea ce a determinat creșterea producției industriale de 1 173 ori în perioada 1951—1970.

Platforma chimică Bradu din sud-estul Piteștiului este cea mai mare concentrare umană și de fonduri fixe pe ramură din județ și grupează: 1. Uzina chimică (intrată în producție în anul 1966), care produce negru de fum de înaltă abraziune, folosit în fabricarea cauciucului și a cernelurilor de tipografie, produs competitiv pe piața țărilor europene (fig. 46); 2. Combinatul petrochimic (construit în perioada 1966—1969) valorifică superior o serie de produse considerate reziduuri industriale (de pildă fracțiunile petrolifere lichide) și produce circa 80% din producția de acrilonitril a țării, 75% din cea de etilenă, 20% din cea de propilenă, glicerină sintetică, alcooli-oxo, clorură de cianuril, etileno-glicoli, ierbicide triazinice etc., produse necesare fabricării maselor plastice, fibrelor sintetice, insectofungicidelor etc.; singură, această unitate dădea în 1970

de peste 10 ori întreaga producție a anului 1968 a industriei chimice din județ (fig. 47); 3. Rafinăria de țiței (dată în exploatare în 1968) este în întregime automatizată (prin intermediul unor aparate electronice tranzistorizate) și produce benzine cu cifre octanice ridicate, motorină de calitate superioară, hidrocarburi aromate, sulf etc. (fig. 48). În zona industrială Găvana din Pitești ființează din anul 1970 Combinatul de articole tehnice din cauciuc, care produce benzi transportoare, articole din ebonită, garnituri presate, covoare și furtunuri din cauciuc etc. folosite, în parte, la echiparea autoturismelor realizate în Uzina de autoturisme din Colibași.

Industria materialelor de construcții își are baza de materii prime asigurată prin structura geologică și petrografică variată a județului, urmare a unei îndelungate evoluții paleogeografice. Rocile cristaline și sedimentare (detritice și de precipitație) au oferit condiții dezvoltării industriei lianților, prefabricatelor din beton, ceramicii etc., a căror producție a crescut în perioada 1961—1970 de 153 ori. Această industrie dădea 3,2% din valoarea producției globale industriale a județului și 3,4% din cea a țării (1971). Fondul principal al resurselor în exploatare este reprezentat de calcare, argile, produse de carieră și balastieră și altele. Rezervele de calcar sînt cantonate cu deosebire în extremitatea nord-estică a județului, în zona comunelor Albești, Dîmbovicioara, Dragoslavele etc. Cariera de la Albești, situată la poalele dealului Muncelu Mic, prezintă un calcar gălbui, cu nuanțe cenușii-roșcate, ușor și frumos prelucrabil în lucrări arhitectonice monumentale. Această rocă a fost folosită la construirea mănăstirii Curtea de Argeș, a Arcului de Triumf din orașul București, a Consiliului popular al municipiului București ș.a. La circa 10 km nord de orașul Cîmpulung, pe malul stîng al râului Argeșel, se află cariera Mateiaș, de unde se extrage un calcar titonic, de culoare cafenie, fin cristalizat, compact, cunoscut sub denumirea de marmura de Mateiaș. El este utilizat în fabricarea mozaicurilor, fillerului și cimentului. În apropierea acestei exploatari, pe raza comunei Dragoslavele, se află o altă carieră de calcar, alb-gălbui, fin cristalizat, indicat în industria cimentului, a varului și a amendamentelor

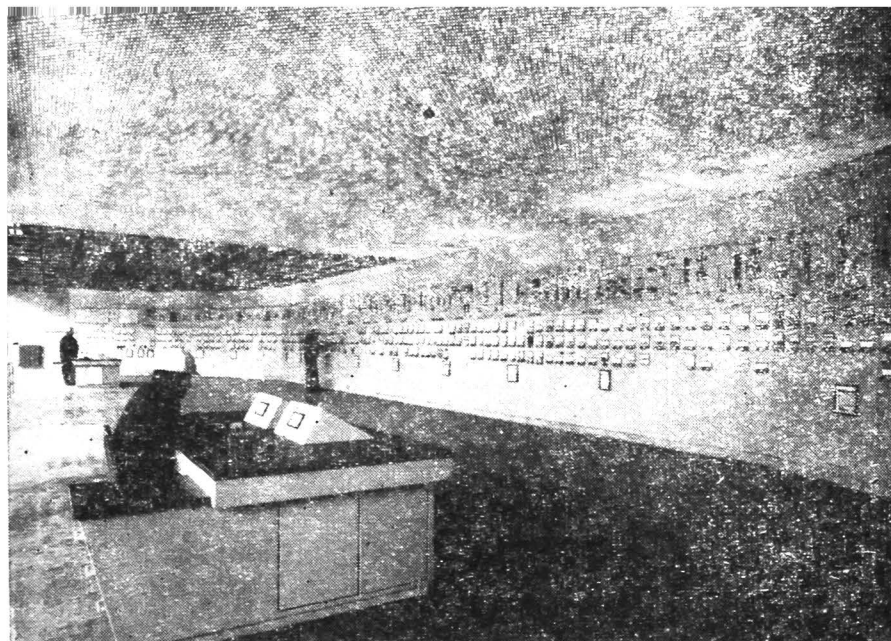

Fig. 46. — Sala de comandă a combinatului chimic (foto Comb. poligr. „Casa Scintei”).

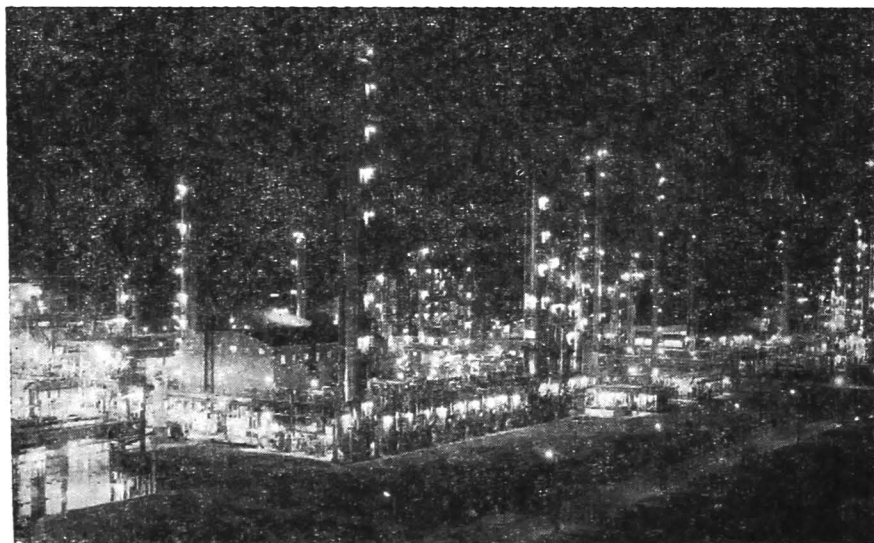

Fig. 47. — Vedere generală asupra Uzinei petrochimice din Pitești (foto Agerpres).

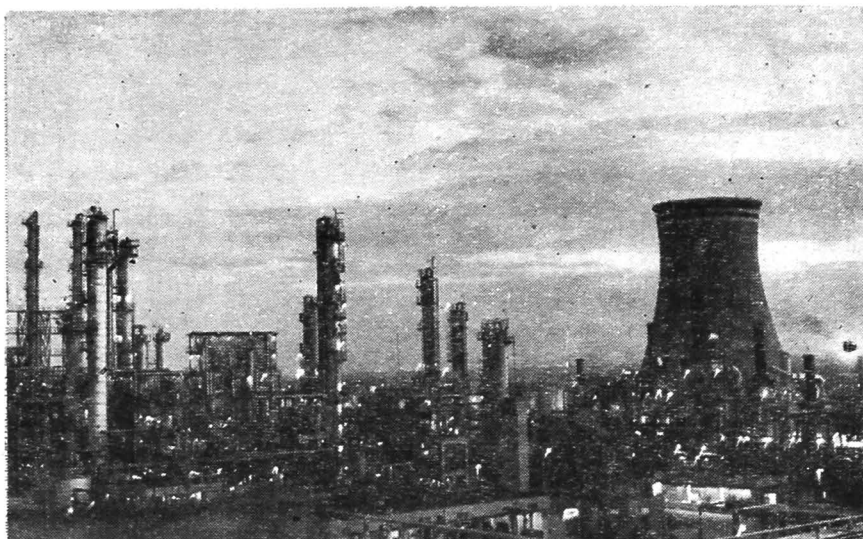

Fig. 48. — Rafinăria de țiței situată pe platforma chimică Bradu — Pitești (foto Agerpres).

agricole etc. O altă carieră, cea din localitatea Dîmbovicioara, deține un calcar titonic alb-gălbui, compact, folosibil sub formă de blocuri (semifasonate sau mozaicate), de piatră spartă pentru pavarea drumurilor și la fabricarea varului.

Cariere pentru exploatarea argilelor se găsesc pe teritoriul așezărilor Curtea de Argeș, Cimpulung, Valea Iașului, Leordeni, Pitești etc. Rețeaua hidrografică densă, cu lunci largi, are, mai ales pe valea Argeșului, locuri pentru exploatarea pietrișului rulat cu granulație mărunță și mare și nisipului cuarțos de mărime mijlocie și mare. Principalele balastiere sînt situate la Curtea de Argeș, Băiculești, Merișani, Pitești, Golești, Leordeni ș.a. Din cariera Brădetu, în mod ocazional, se exploatează gresii calcaroase, slab micacee, compacte, care au constituit, parțial, materialul de construcție al stațiunii climaterice Brădetu.

Industria de prelucrare este reprezentată prin secția de prefabricate din beton armat din cadrul Întreprinderii de poduri metalice și prefabricate din beton din municipiul Pitești și prin

numeroase unități ale industriei locale amplasate în orașele Cîmpulung, Costești, Pitești, care produc cărămizi, var, fabricate din beton etc.

În anul 1972 a fost dat în exploatare Combinatul de materiale de construcții, situat lângă Cîmpulung (la Valea Mare - Pravăț), unul dintre cele mai importante obiective industriale din județul Argeș. Amplasat în însăși aria de aprovizionare cu materii prime — calcarul de la Mateiaș, argila de la Stoenști —, combinatul va utiliza tradiționala abilitate a forței de muncă și va produce în ultima etapă de dezvoltare ciment portland, var pentru construcții, var hidratat, granulit, ipsos, țiglă, cărămidă și variate sortimente de azbociment. Liniile tehnologice moderne, din cele șapte fabrici ale combinatului, se bazează pe cele mai noi realizări tehnice și științifice din domeniul fabricării lianților, comparabile cu cele de pe plan mondial.

Industria de exploatare și prelucrare a lemnului este o ramură tradițională, particularitățile pedoclimatice și de relief caracteristice fiecărei trepte morfologice ale județului asigurând ecologia de habitat tuturor esențelor lemnoase de valoare economică. Între cele două războaie mondiale, această ramură se caracteriza prin exploatarea intensivă a rășinoaselor (brad, molid) și prelucrarea lor primară, de către unitățile din Curtea de Argeș, Șuici, Sălătrucu, în cherestea și lăzi, produse care, solicitate pe piața mondială, luau calea exportului, în detrimentul valorificării esențelor de foioase, care se degradau în teritoriu.

Marile prefaceri economice ale județului din ultimele două decenii au transformat structural industria lemnului, prin amenajarea fondului forestier, valorificarea și prelucrarea superioară a tuturor esențelor. În perioada 1960—1965 s-a înregistrat cel mai înalt ritm de dezvoltare a acestei ramuri (10,3 %) legat și de fondul mare de investiții (15,3 % din volumul alocat ramurilor industriale). După anul 1960 se reorganizează producția în fabrica de prelucrare a lemnului din Curtea de Argeș, unde se creează o secție nouă de uși și ferestre; se construiește o unitate modernă pentru producția de parchete la Stîlpeni și se dezvoltă producția în fabricile de cherestea și lăzi situate

la Cotmeana, Cîmpulung, Voinești ș.a. În anul 1962 a fost dat în funcțiune, la Pitești, unul dintre cele mai moderne și mai complexe combinate de industrializare a lemnului din țară, care cuprinde, pe o suprafață de circa 42 ha, 11 fabrici specializate în producția de mobile, placaj, plăci fibrolemnoase, parchet, binale, cherestea de foioase, cherestea de rășinoase, lăzi, făină de lemn și drojdie furajeră. La amplasarea combinatului în județ s-au conjugat mai mulți factori, dintre care rolul preponderent l-a avut apropierea de baza bogată de materii prime, peisajul dominant din masivele Făgăraș, Iezer, Leaota constituindu-l pădurea, care deține 42,3% din suprafața totală a județului, ca și potențialul de forță de muncă și rețeaua deasă de căi de comunicație, care asigură aprovizionarea și desfacerea produselor. În mod deosebit se remarcă, în cadrul combinatului, nivelul tehnic din fabricile de plăci fibrolemnoase și de făină din lemn, al căror proces de producție este în totalitate mecanizat; fabrica de cherestea de rășinoase este dotată cu utilaje la nivelul tehnicii mondiale, fiind considerată unitate etalon în economia forestieră a țării.

Prin fabricile de cherestea situate la Curtea de Argeș, Cîmpulung, Cotmeana, Stîlpeni, Pitești, județul Argeș producea în 1970 o mare cantitate de cherestea, din care cea de stejar și fag reprezenta 60%. De semnalat este creșterea vertiginoasă a producției de cherestea de fag, județul dînd în 1970 11,8% din producția țării; se mai produc placaj și plăci fibrolemnoase (17% din producția țării), mare parte făcînd obiectul exportului. În perioada 1950—1970, industria de exploatare și prelucrare a lemnului a înregistrat o creștere a producției globale de 793%.

Industria textilă a apărut ca activitate organizată în urmă cu șapte decenii, prin înființarea în anul 1907 a „Țesătoriei Române”, o societate anonimă cu capital franco-belgiano-român, iar mai tîrziu a fabricii „11 Iunie”, ambele situate în orașul Pitești, ca și a atelierului de prelucrare a lînii din comuna Cetățeni. Bazele moderne se pun însă în ultimele două decenii, prin construirea în orașul Pitești a fabricii de stofe „Argeșeana”, care dispune de o secție de filatua cu o capacitate de circa

4 000 t fire de lină pieptănată și care va produce anual, în ultima sa etapă de dezvoltare, câte o jumătate de metru pătrat de țesătură pentru fiecare locuitor al țării. De asemenea a fost construită la Pitești o nouă filatură modernă de bumbac. Reorganizarea radicală a vechilor unități din orașul Pitești, ca și a celei din comuna Cetățeni, care s-a profilat în producerea de fire de lină cardată pentru stoffe și tricotaje, a determinat ca în 1971 producția anului 1938 să se obțină în numai trei zile. În prezent, industria textilă a județului este profilată în filatură și țesătorie de lină și bumbac, specializarea de bază imprimându-i-o însă industria bumbacului, căreia îi revine circa 90 % din valoarea producției globale a ramurii. În ultimele două decenii, producția industriei textile a crescut de 17 ori, iar ponderea în producția globală a județului s-a mărit de la 6,8 % la 11,2 %, iar în cea a țării de la 2,0 % la 5,6 % (1965—1971).

Industria confecțiilor este reprezentată prin unitatea din Cuietea de Argeș, extinsă și cu producție diversificată în ultimii ani, conform noilor exigențe ale populației. Ea concentrează forța de muncă de sex feminin din nord-vestul județului și produce 4,0 % din valoarea producției globale a județului și 3,3 % din industria confecțiilor din țară.

Industria alimentară era reprezentată în trecut prin unități mici, ca : mori, poverne, uscătorii de fructe, ce valorificau resursele agricole locale și serveau necesitățile imediate ale populației, Prin multiplele construcții industriale, realizate în ultimul deceniu, aceasta a devenit o ramură modernă. După anul 1963 au fost date în funcțiune opt mari întreprinderi specializate, cum sînt : fabrica de produse lactate (1963), antrepozitul frigolific (1965), fabrica de bere (1969), fabrica de pîine (1969), secția de preparare a cărnii (1969), toate situate în orașul Pitești, centrul de vinificație din Ștefănești (1969), fabricile de conserve de fructe din Băiculești și Topoloveni. Intrarea în producție a acestor unități industriale a determinat creșterea rapidă a producției în ultimul deceniu, de 3 ori la brînzeturi, de 5 ori la preparate din carne, de 7 ori la unt etc. ; producția de bere s-a mărit, în perioada 1969—1970, de 4 ori, județul participînd cu 9,5 % la producția de bere a țării.

Alte ramuri industriale. Prin comasarea și utilizarea vechilor fabrici „Căprioara” și „Proletarul”, industria de pielărie, blănărie și încălțăminte s-a reorganizat și s-a specializat în producția de încălțăminte de vară; se remarcă de asemenea industria poligrafică, reprezentată prin două tipografii, una la Pitești și alta la Cimpulung, în județul Argeș luînd ființă una din cele dintii tiparnițe și mori de hîrtie din Țara Românească (în secolul al XVII-lea în Cimpulung) și cea dintii școală cu limbă de predare românească (în secolul al XIX-lea la Golești). În prezent, cele două tipografii tipăresc cărți, reviste, pliante, contribuind la ridicarea nivelului cultural al locuitorilor din județul Argeș și din țară.

Repartiția geografică a industriei. În procesul de industrializare a județului Argeș s-a ținut seama de amplasarea judicioasă în teritoriu a întreprinderilor noi, ceea ce a dus la apariția numeroaselor centre de concentrare a industriei extractive (Moșoaia, Poiana Lacului, Merișani, Berevoești ș.a.) și prelucrătoare (Cimpulung, Băiculești ș.a.). Acest fapt a creat posibilitatea conturării pe teritoriul județului a două arii de concentrare a industriei: una axată pe valea Argeșului și alta pe cursul superior al Rîului Tîrgului și numeroase centre industriale dispersate (în funcție de numărul, mărimea întreprinderilor, structura producției și intensitatea legăturilor de producție).

Aria de concentrare a industriei de pe valea Argeșului, cuprinsă între localitățile Căpățineni la nord și Topoloveni la sud, înglobează 25 de întreprinderi de interes republican, 4 centre ale industriei prelucrătoare (Pitești, Curtea de Argeș, Băiculești și Topoloveni), o vastă zonă de exploatare a petrolului (Merișani, Golești, Leordeni) și salba de hidrocentrale de pe Argeș (Argeș, Oești, Cerbureni, Curtea de Argeș, Noaptes, Merișani, Bascov, Pitești), concentrînd 68% din producția industrială a județului și 72% din numărul de angajați. Structura producției este complexă, aria de concentrare a industriei din valea Argeșului avînd reprezentate toate ramurile prelucrătoare ale județului, între care se remarcă după ponderea deținută: industria energiei electrice, industria chimică, industria

construcțiilor de mașini, industria de prelucrare a lemnului, nou create, precum și industria alimentară și textilă, dintre ramurile tradiționale. Din această grupare industrială se obține întreaga producție de hidroenergie a județului ca și a industriei chimice, a industriei autoturismelor (de oraș), a motoarelor electrice, a plăcilor fibrolemnoase, a placajelor, a berei, a brinzeturilor, a confecțiilor etc.

În cadrul acestei arii de concentrare a industriei se detașează orașul Pitești, care deține mai mult de jumătate din producția globală industrială a județului (51,0%) și aproape jumătate din numărul de angajați (43,0%). Valorificând avantajele oferite de poziția sa geografică de la întretăierea unor importante căi de comunicație și de prezența unor bogate resurse naturale, de un hinterland mai vast — orașul Pitești a concentrat în ultimele două decenii numeroase întreprinderi industriale (Combinatul petrochimic, Uzina chimică, Uzina de autoturisme, Rafinăria de țiței, Combinatul de industrializare a lemnului, Combinatul de articole tehnice din cauciuc, Fabrica de bere etc.) și s-a dezvoltat într-un ritm spectaculos. Aceasta a permis transformarea lui în principalul nucleu de polarizare a producției și a resurselor umane din județ, orașul Pitești fiind unul din importantele baze industriale din sudul țării. În anul 1970, după ponderea deținută în producția globală, pe primul loc (în structura ramurilor sale industriale) se situa industria chimică (28,7%), urmată de industria textilă (19,7%), industria combustibilului (15,3%), industria alimentară (12,3%). Orașul concentra 99,4% din producția industriei chimice a județului, 92,9% din cea a industriei textile, 88,8% din producția industriei de pielărie, blănărie și încălțăminte, 65,8% din cea a industriei materialelor de construcții. În dinamica ponderii deținute de ramurile industriale ale municipiului se evidențiază două tendințe majore, și anume: scăderea vertiginosă a ponderii industriilor alimentară și a prelucrării lemnului, pe de o parte, cu toate că în valori absolute producția acestora s-a mărit, și creșterea continuă a ponderii industriei chimice și construcțiilor de mașini pe de altă parte.

Pe locul al doilea, după ponderea ocupată în cadrul ariei de concentrare a industriei de pe valea Argeșului (15%), ca și

numărul angajaților (7,1% și, respectiv, 19,1%), se situează orașul Curtea de Argeș. Aici se produc, prin fabrica de confecții (51,1% din valoarea producției orașului), prin cele două întreprinderi de prelucrare a lemnului (26,3%), ca și prin unitățile industriei locale și meșteșugărești, confecții din bumbac, cherestea de rășinoase și foioase, parchet, mobilă, uși, cămăși, cahle, încălțăminte, obiecte de artizanat ș.a. În comuna Băiculești există din 1949 o fabrică de conserve de fructe, care valorifică pe scară industrială resursele pomicole ale hinterlandului apropiat și produce gemuri, compoturi și lichioruri. O altă unitate a industriei alimentare se află în orașul Topoloveni, unde se realizează conserve de carne și fructe (56,3% din valoarea producției industriale a orașului). În cadrul industriei locale și meșteșugărești se produc lacuri, vopsele, materiale de construcții, covoare, țesături cu motive populare, obiecte de artizanat, încălțăminte etc.

O altă zonă de concentrare a industriei se conturează în nord-estul județului, în jurul orașului Cîmpulung, și cuprinde ramuri ale industriei extractive și prelucrătoare. Industria extractivă este reprezentată prin exploatarea de cărbune (de la Berevoești, Godeni, Jugur, Slănic și Poienari), de calcare (Mateiaș, Albești), de argile (Boteni), iar cea prelucrătoare cuprinde întreprinderi ale industriei construcțiilor de mașini (Uzina mecanică din Cîmpulung), care dau 26,8% din producția ramurii pe județ, industriei energiei electrice (termocentrala Schitu Golești), industriei textile (filatura de lână de la Cetățeni), industriei materialelor de construcții și industriei alimentare. Structura producției industriale este foarte variată și cuprinde cărbuni, argile, calcare, motoare cu combustie internă, piese de schimb, energie electrică, țesături de lână, cămăși, blocuri ceramice etc. În perspectivă, această arie de concentrare se va extinde prin terminarea combinatului de materiale de construcții de la Valea Mare-Pravăț și a microhidrocentralelor propuse a se construi pe valea superioară a Dîmboviței.

În restul județului Argeș, industria este prezentă și în unele centre dispersate în teritoriu (mori, uscătorii de fructe),

care prelucrează materii prime agricole sau exploatează diferite resurse ale solului sau subsolului (țiței, materiale de construcții etc.).

Agricultura

Județul Argeș a cunoscut din cele mai îndepărtate timpuri o activitate agricolă intensă, dar la condițiile pedoclimatice locale (terenuri afectate de eroziune, regim defectuos al apelor, soluri în majoritate grele, argiloase sau cu tendințe de podzolice) s-a aplicat, în trecut, un sistem greșit de agricultură, generat de mica proprietate. La aceasta s-a adăugat lipsa mijloacelor tehnico-materiale, a asistenței de specialitate care contribuiau la menținerea nivelului scăzut al recoltelor. În zona solurilor podzolice, producțiile de grâu și porumb înregistrau doar 400—500 kg/ha. Schimbări importante în agricultura județului s-au înregistrat mai ales după anul 1956, de când s-au pus bazele fertilizării terenurilor, regularizării regimului de ape, combaterii eroziunii solurilor, găsirii celor mai adecvate sisteme agrotehnice la condițiile naturale locale. Atenție deosebită s-a acordat, în anii construcției socialiste, terasării pantelor și cultivării lor cu livezi și vii, pentru a căror extindere s-au înființat un institut cu profil de cercetare și experimentare la Mărăcineni, pentru cultura pomilor fructiferi, și o stațiune experimentală la Ștefănești, pentru cunoașterea condițiilor ecologice ale viței de vie și a altor culturi agricole. Cu toate acestea, producțiile medii de cereale sînt încă sub medie pe țară. Dacă județul Argeș participa în anul 1970 doar cu 1,5% la producția globală vegetală a țării, ocupînd locul 25 între celelalte județe, el se impune însă prin pomicultură și viticultură, ramuri de bază în agricultura sa și a R.S. România.

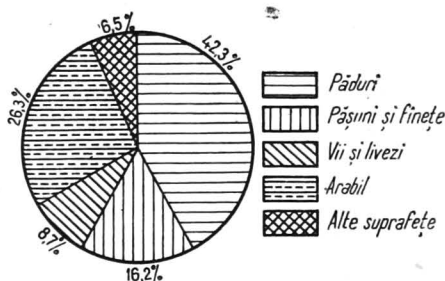
Creșterea animalelor, a cărei dezvoltare este aproximativ egală cu cea a producției vegetale, a înregistrat o evoluție multilaterală în ultimele două decenii, prin ameliorarea și

adaptarea speciilor productive la condițiile locale și prin diversificarea bazei furajere. În 1970, județul Argeș dădea 2,2% din producția animală a țării (locul 19 între județele patriei). Aceste fapte ne conduc la caracterizarea județului Argeș ca pe un teritoriu cu o agricultură în plină dezvoltare, în care ramurile principale sînt pomicultura și viticultura și în care creșterea animalelor, mai ales pentru lapte și carne, a luat un caracter intensiv.

Structura terenului. Din analiza evoluției utilizării terenului agricol, potrivit hărților mai vechi (harta austriacă din 1791, harta Satmary, 1857) și a celor mai noi, ca și din situația actuală a repartiției teritoriale a fondului funciar, reiese că pădurea a fost cea mai dinamică componentă a peisajului argeșan. Fondul forestier, care ocupa altădată suprafețe compacte pe interfluviile dintre Topolog și Dîmbovița, în nord, și Neajlov, Dimbovnic și Teleorman, în sud, s-a restrîns treptat în favoarea culturilor agricole; pădurile Mozacu, Turcu, Negrași, Șelaru ș.a. amintesc de marea extensiune a vegetației arborescente de odinioară. De asemenea, au fost defrișate pășunile slab productive situate cu deosebire în luncile rîurilor. În paralel au crescut suprafețele arabile inițial în jurul așezărilor și mai tîrziu pe interfluvii, mai ales în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, cînd intensificarea comerțului exterior cu cereale a atras extinderea culturilor de cîmp.

În ultimul deceniu se înregistrează, sub influența dezvoltării complexe a economiei județului, o nouă restructurare a producției agricole. Au fost extinse suprafețele legumicole în lunca Argeșului și Teleormanului, a căror producție contribuie la aprovizionarea centrului industrial-urban Pitești. De asemenea, au crescut sensibil suprafețele ocupate cu livezi și pepiniere pomicole, cu pășuni și finețe. În urma acestor modificări, suprafața totală a județului Argeș (680 100 ha) prezenta în anul 1971 următoarea structură (tabelul nr. 4 și fig. 49).

Fig. 49. — Structura modului de folosință a terenului (1971).

Mai mult de jumătate din suprafața agricolă a județului era utilizată de cooperativele agricole de producție (58,4%), o pătrime de unitățile agricole de stat (25,4%), iar restul (16,2%) de gospodăriile agricole individuale. Sectorul socialist al agriculturii era reprezentat, în anul 1970, prin 6 întreprinderi agricole de stat, cu 45 de ferme specializate în principalele ramuri agricole (13 pentru culturile de câmp, 9 zootehnice, 3 viticole, 7 pomicele și 13 mixte), 122 de cooperative agricole de producție și un trust de mecanizare cu 20 de stațiuni pentru mecanizarea agriculturii.

Valorificarea superioară a terenului agricol din județul Argeș implică rezolvarea unor lucrări complexe agroameliorative, legate de fragmentarea accentuată a reliefului, de existența

Tabelul nr. 4

Structura terenului agricol pe categorii de folosință

	1960 %	1971 %
Suprafața totală	100,0	100,0
Suprafața agricolă :	44,5	51,2
— arabil	27,7	26,3
— pășuni naturale	9,2	11,5
— finețe naturale	4,0	4,7
— vii și pepiniere viticole	0,5	0,8
— pomi și pepiniere pomicele	3,1	7,9
Suprafața fondului forestier	41,9	42,3
Alte suprafețe	13,6	6,5

unor soluri podzolice, slab sau medii productive, de pînza freatică situată, în unele zone, la o adîncime de peste 100 m, de stagnarea pe sol a apei din precipitații etc. Programul de amenajare a agriculturii are o deosebită importanță, întrucît secetele sînt fenomene frecvente, iar repartiția precipitațiilor este neuniformă pe perioade de vegetație și solurile se erodează ușor. Trebuie adăugat și faptul că cea mai mare parte din solurile județului Argeș sînt acide, cu o textură argiloasă și un conținut redus de elemente nutritive (azot și fosfor și chiar potasiu), iar în perioadele de uscăciune crapă, accentuînd și mai mult evaporarea apei și scăzînd gradul de fertilitate. Planul de îmbunătățire a mediului natural local se integrează în programul general de dezvoltare a agriculturii din țara noastră, în directivele celui de al X-lea Congres al partidului, și se impune cu atît mai mult cu cît dezvoltarea rapidă a industriei și a populației urbane solicită cantități sporite de produse agricole.

Problema apei în județul Argeș a concentrat o deosebită atenție, întrucît grosimea mare a stratului de pietriș situează pinza freatică, mai ales din Piemontul Cotmeana, la mari adîncimi, unele foraje atingînd-o chiar și la 250 m; la aceasta adăugăm faptul că apele curgătoare autohtone seacă în timpul verii (Teleorman, Neajlov), iar cele alohtone își micșorează debitul, în timp ce consumul de apă, sub diferitele ei utilizări, a crescut considerabil. Din aceste motive, reținerea apei din precipitații, din topirea zăpezilor sau din rețeaua hidrografică se impune cu necesitate. Astfel, au fost create, în Cîmpia piemontană a Piteștiului, 26 de lacuri de acumulare, cu o suprafață medie între 30 și 50 ha, din care se irigă un teritoriu de circa 2 000 ha. Unele lacuri, cum sînt cele situate pe mereaua localităților Mozacu, Negrași, Mozăcenii-Vale, Costești ș.a., dețin un volum mai mare de apă, suprafața luciului fiind cuprinsă între 100 și 200 ha. În general, aceste iazuri sînt axate pe văile seci, afluate ale Neajlovului, Dîmbovicului, Teleormanului și Cotmenei și totalizează un volum de 13 mil. m³ de apă. În Piemontul Cotmeana, reținerea apei se face în bazine antropice cunoscute sub numele de „benturi”, din care se asigură apa necesară animalelor și irigațiilor. O altă sursă

de apă o constituie lacurile de acumulare situate pe valea Argeşului, din care se vor iriga, la sfârşitul etapei de amenajare, circa 100 000 ha teren agricol şi se vor reda agriculturii circa 10 000 ha teren inundabil. Prin construirea şi a altor lacuri de acumulare pe râurile Argeş, Dîmboviţa, Vilsan, Rîul Doamnei, Bratia, Argeşel vor creşte considerabil posibilităţile de irigare a terenurilor din judeţul Argeş.

În anul 1970, suprafaţa arabilă amenajată pentru irigat atingea 7 739 ha (4,2% din suprafaţa arabilă), dublă faţă de cea înregistrată în anul 1960. Irigaţiile se realizează prin două sisteme: unul numit „independent”, care cuprinde suprafeţe mici, canalele fiind legate direct de râurile Argeş (între Curtea de Argeş şi Piteşti), Bratia, Rîul Doamnei, Rîul Tîrgului, şi altul numit în „sistem mare”, organizat pe Argeş, avale de Piteşti, pe teritoriul unităţilor agricole socialiste (se bazează pe un canal magistral, central, din care se ramifică numeroase canale secundare). Astfel, sistemul mare de irigare Ştefăneşti — Leordeni (cu o reţea de 2 000 km) străbate teritoriul staţiunii viticole Ştefăneşti şi al câtorva cooperative agricole de producţie. În perspectivă se vor mai construi două sisteme mari pentru irigarea terenului dintre Leordeni — Glimbocata şi Căteasca — Teiu.

În Piemontul Cotmeana, extinderea irigaţiilor este, deocamdată, o problemă nerezolvată, datorită, în mare parte, lipsei de apă. În nordul zonei (Deduleşti, Uda, Miercani, Cotmeana), pînza freatică se află chiar la 300 m adîncime, iar izvoarele din lunca râului Cotmeana (la Izvoru, Lungu, Ciomăgeşti) au debite reduse. Realizarea sistemului proiectat, pentru alimentarea cu apă a platformei Cotmeana din râul Argeş şi din Olt, va contribui la asigurarea consumului crescînd de apă necesară populaţiei, exploatărilor petrolifere, unităţilor socialiste agricole şi întreprinderilor industriale nou construite în această zonă.

Problema apei a început să intereseze din ce în ce mai mult şi sub raport calitativ, nu numai cantitativ. Staţiile de epurare ale combinatelor industriei chimice din zona Bradu, Uzinei mecanice Muscel, Uzinei de autoturisme Colibaşi etc. nu mai asigură o perfectă tratare chimică, biologică şi meca-

nică a apelor reziduale, astfel că a crescut sensibil procentul de fenol și sulf din ape.

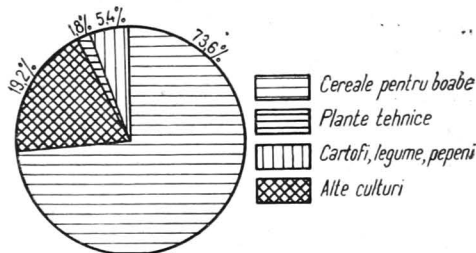
În paralel s-au executat importante lucrări de combatere a eroziunii solurilor (62 000 ha pînă în 1971), în scopul consolidării versanților, corectării torenților, terasării pantelor etc. atît pe suprafețele agricole din sudul județului (24 000 ha), cît și pe terenurile ocupate de livezi (17 000 ha), pășuni (16 000 ha) și vii (5 000 ha), situate în partea centrală și de nord a Argeșului.

În vederea ridicării potențialului productiv al solurilor podzolice, aflate în diferite stadii de gleizare, și a enclavelor de soluri argiloase s-a intensificat acțiunea de ameliorare a stării lor fizice, prin permeabilizarea orizontului B, ceea ce a dus la înlăturarea excesului de apă staționat pe terenul cultivat. De asemenea, s-a ameliorat starea chimică a solurilor prin reducerea reacțiilor acide și prin aplicarea de îngrășăminte naturale și chimice. În anul 1970 au fost administrate 27 990 tone de îngrășăminte chimice (azotoase 45 %, fosfatice 49 %, potasice 0,4 % și complexe 5,6 %) și 286 360 t îngrășăminte naturale pe o suprafață de 114 090 ha și, respectiv, 26 000 ha.

De asemenea, s-a intensificat procesul de mecanizare a lucrărilor agricole, în funcție de gradul de fragmentare a reliefului. În zona centrală și de nord, corespunzătoare teraselor Argeșului, muscelor și Piemontului Cîndești, mecanizarea lucrărilor agricole s-a făcut în proporție de 75—85 %, iar în partea sudică, unde denivelările se estompează, teritoriul luînd o autentică înfățișare de cîmpie, se efectuează mecanizat peste 90 % din principalele lucrări agricole. Cele 20 de stațiuni pentru mecanizarea agriculturii, împreună cu unitățile agricole, erau dotate cu 2 530 de tractoare (fizice), 476 de cultivateoare cu tracțiune mecanică, 1 160 de semănători mecanice, 1 140 de combine de diferite tipuri etc. Sporirea parcului de tractoare a făcut ca suprafața agricolă ce revine unui tractor fizic să scadă, în perioada 1960—1970, de la 617 ha la 148 ha, iar cel raportat la suprafața arabilă de la 348 ha la 77 ha, în aceeași perioadă.

Repartiția și structura terenurilor arabile. Suprafața arabilă a județului Argeș, în anul 1971, însuma 179 660 ha, fiind repartizată teritorial diferențiat, în funcție de gradul de frag-

Fig. 50. — Structura terenului cultivat (1971).

mentare a terenului. În partea de nord, unde energia reliefului atinge valori maxime, suprafețele arabile au extensiune redusă atât în comunele de la contactul cu rama muntoasă (Sălătrucu, Arefu, Albeștii de Muscel, Lerești, Rucăr etc.), cât și în cele de la sudul acesteia (Corbeni, Brăduleț, Bughea de Jos etc.). Spre Cîmpia piemontană a Piteștiului suprafețele arabile cresc continuu, depășind 80 % din suprafața agricolă în comunele situate la contactul cu Cîmpia Găvanu-Burdea (Căldăraru, Birla, Recea, Rociu, Ungheni etc.). Suprafețele arabile se mențin cu ponderi ridicate și în așezările din luncile Argeșului, Riul Tîrgului, Riul Doamnei și Teleormanului.

Din suprafața arabilă, cea cultivată reprezenta (în 1970) 99,0 %, avînd următoarea structură (tabelul nr. 5 și fig. 50).

Tabelul nr. 5
- Structura terenurilor cultivate

	1965	1970
Suprafața cultivată total	100,0	100,0
Cereale pentru boabe, din care :	72,7	73,6
— grâu	30,7	32,0
— porumb	38,9	37,7
Leguminoase pentru boabe	0,6	0,9
Plante tehnice, din care :	2,1	1,8
— plante textile	0,09	0,09
— plante uleioase	1,8	1,4
— plante pentru alte industrializări	0,3	0,4
Cartofi, legume, pepeni	5,0	5,4
— cartofi	2,7	2,6
Plante de nutreț	18,4	18,3

Cultura cerealelor. Suprafața ocupată de culturile cerealiere (73,6 %) domină detașat celelalte culturi agricole.

Dintre cereale, porumbul deține, în prezent, cele mai mari suprafețe, care sînt concentrate în Cîmpia piemontană a Piteștiului, unde comunele Slobozia, Rociu, Recea, Teiu au fiecare cîte 900 ha (peste 30 % din suprafața arabilă).

Culturile de grîu urmăresc aceeași arie de repartiție ca a porumbului, predominanța lui sesizîndu-se în satele din sud: Urlueni, Buzoești, Ionești, Hîrsești, Izvoru, Miroși, Rîca ș.a. În unele așezări din nordul județului grîul lipsește din structura culturilor de cîmp (Mușătești, Berevoești, Valea Mare-Pravăț, Lerești etc.).

În anul 1971, în județul Argeș s-a obținut o producție totală de cereale de 219 829 t, din care 119 371 t de porumb și 89 205 t de grîu. În unele unități socialiste, în care s-au aplicat măsuri agrotehnice, au fost realizate sporuri substanțiale de producție la hectar. Astfel, în I.A.S. Ștefănești de pe terenurile neirigate s-a obținut o producție de grîu de circa trei ori mai mică (circa 1160 kg/ha) în comparație cu cea realizată pe suprafețele irigate și pe care s-au aplicat și îngrășăminte (circa 3 870 kg/ha). La C.A.P. Izvoru pe suprafețele irigate cultivate cu porumb s-au obținut în medie 8 400 kg boabe la hectar.

Cultura legumelor (5,4 % din suprafața cultivată) s-a extins teritorial și s-a diversificat structural în ultimul deceniu, sub influența cererii crescînde de produse legumicole atît din partea întreprinderilor industriei alimentare, cît și din partea populației orașelor în plină dezvoltare. Suprafața totală cultivată cu legume atîngea, în 1970, 9 650 ha și avea extensiune mai mare în jurul orașelor, cu deosebire în zona orașului Pitești și în toată lunca umedă a Argeșului. Producția de legume a atins circa 75 000 tone, din care cea de cartofi deținea aproximativ jumătate.

Celelalte culturi agricole dețin suprafețe reduse în cadrul județului, plantele uleioase ocupînd, de pildă, 1,4 % din suprafața cultivată, iar leguminoasele pentru boabe 0,9 %.

Pomicultura, reprezentînd principala ramură a agriculturii, situează județul Argeș pe primul loc pe țară în ceea ce privește numărul de pomi fructiferi (8,5% din efectivul țării) și producția de fructe (8,7% din cea a țării). Teritoriul dintre riurile Topolog și Dîmbovița constituie unul dintre cele mai vechi și mai masive bazine pomicole din țara noastră.

Despre această activitate tradițională, documentele istorice atestă aspecte legate de existența, extinderea și comercializarea fructelor din cele mai vechi timpuri. Livezile de pruni și comerțul cu țuică aduseseră faimă județului. Negustorii „cupeți” transportau produsele pomicole pe „drumul mare” spre București sau pe drumul vechi al Loviștei și al Dîmboviței spre Transilvania. Mediul geografic favorabil a oferit condiții prielnice adaptării unor specii și soiuri devenite tradiționale acestei zone. Fragmentarea accentuată a reliefului și orientarea aproximativ nord-sud a culmilor, în general bine însoțite, ca și poziția lor la poalele Carpaților Meridionali, ce funcționează ca un zid protector, ferindu-le de curenții atmosferici reci, sînt factori care favorizează cultivarea intensivă a pomilor fructiferi. Livezile, în masiv, urcă pe versanți pînă spre 800 m altitudine, însă, în mod izolat, se întîlnesc și la peste 900 m atît în Piemontul Cîndești, cît și în zona Muscelor.

Veche îndeletnicire agricolă, pomicultura a determinat o specializare a forței de muncă în cultivarea, recoltarea și păstrarea fructelor și mai tîrziu în industrializarea lor. În ultimele două decenii, cultura pomilor fructiferi a fost situată pe baze științifice, devenind o adevărată ramură rentabilă a agriculturii județului Argeș. Fondul pomicol, preluat după cel de al doilea război mondial, era neamenajat și parțial părăsit. De aceea, refacerea și extinderea suprafețelor pomicole se impunea, acțiune care în perioada 1959—1963 a înregistrat cel mai rapid ritm din țară. Mii de hectare au fost plantate cu specii productive și adaptabile la condițiile ecologice locale, fiind amenajate radical și vechile livezi. În ultimii zece ani, teritoriul ocupat de livezi și pepiniere pomicole s-a mărit de peste 2 ori, de la 21 360 ha la 53 693 ha, această ramură a agriculturii ajungînd să dețină, în anul 1971, 7,9% din suprafața agricolă a județului, iar procesul de creștere a numărului de

pomi este în curs de desfășurare: numai în perioada 1965—1970 efectivul acestora s-a mărit de la 7 346 mii bucăți la 7 893 mii bucăți, cu deosebire în bazinul Rîul Tîrgului, Argeșului și Bratiei. Extinderea suprafețelor pomicole s-a făcut în special pe terenurile cooperativelor agricole de producție din așezările Albești, Curtea de Argeș, Davidești, Domnești, Botești, Cimpulung, de la contactul cu zona montană. O contribuție deosebită la dezvoltarea pomiculturii aduce, din 1967, Institutul de cercetări pentru pomicultură, situat în localitatea Mărăcineni. Această unitate de importanță națională coordonează și îndrumază, prin cei 23 de cercetători științifici, activitatea tuturor stațiunilor experimentale, laboratoarelor și bazelor experimentale pomicole din țară și din județul Argeș. Principalele eforturi se concentrează asupra creării de noi soiuri de pomi și arbuști fructiferi, de căpșuni și de material săditor de elită. Lucrările institutului vizează și găsirea metodelor de prelucrare mecanică și chimică a solurilor în vederea măririi producției de fructe. La Bilcești s-a organizat o bază experimentală care produce, în scopuri științifice și de comercializare, fructe din soiuri tradiționale și din cele nou introduse în cultură. Trebuie subliniată și contribuția adusă în dezvoltarea pomiculturii de pepiniera dendrologică înființată în anul 1962, care realizează puietri de vișin, alun, cireș, arbuști ornamentali, coacăz negru etc.

- Teritorial, livezile au aria de maximă concentrare în jumătatea nordică a județului, unde, în medie, suprafața pomilor fructiferi deține între 20—25% din teritoriul agricol al comunelor. În foarte multe așezări, însă, acesta deține chiar o treime (Bălilești, Bogați, Corbi, Godeni, Mușătești, Uda, Vedea etc.) și chiar jumătate din suprafața agricolă (Cocu, Poiana Lacului, Ceparî etc.). Spre sud, ponderea ocupată de suprafața livezilor scade, astfel că în unele așezări nu atinge nici 1% din terenul agricol (Hîrșești, Izvoru, Căldăraru, Bîrla, Slobozia, Recea, Rătești etc.) (fig. 51).

Structura pe specii a fondului pomicol este prezentată în tabelul nr. 6.

Tabelul nr. 6

Structura fondului pomilor în anul 1970

Speciile pomicele	Nr. pomilor fructiferi (mii bucăți)	% față de total țară
TOTAL	7 803,2	8,5
Pruni	5 659,6	10,5
Meri	1 329,1	8,1
Peri	292,1	7,2
Cireși și vișini	212,2	3,8
Caiși, zarzări	116,0	3,5
Nuci	83,3	3,5
Alți pomi	110,9	2,0

Din dinamica numărului de pomi fructiferi, pe specii, în perioada 1965—1970 se evidențiază trei tendințe generale, și anume: specii al căror număr a crescut (meri, caiși), a stagnat (pruni, peri) și a scăzut (nuci). În anul 1970, în județul Argeș s-a obținut o producție totală de 101 707 t fructe, repartizată pe specii conform tabelului nr. 7.

Tabelul nr. 7

Structura producției de fructe

Specii pomicele	Producția de fructe (tone)	% față de total țară
TOTAL	101 707	8,7
Pruni	73 501	10,3
Meri	15 107	8,3
Peri	4 959	9,2
Cireși, vișini	3 673	6,0
Caiși, zarzări	1 628	3,5
Nuci	1 389	4,3
Alți pomi	1 450	2,0

Producția de fructe a județului Argeș are multiple destinații. Ea constituie baza de materii prime a fabricilor de conserve de fructe și sucuri de la Băiculești și Topoloveni; cea mai mare parte însă contribuie la aprovizionarea populației

din județ și din țară, ca și la exportul de fructe al Republicii Socialiste România în țările europene.

După mărimea suprafeței ocupate, după numărul de pomi și producția obținută, pe primul loc se situează, detașat, prunul. Județul Argeș are o veche tradiție în această cultură și dă 10,3% din producția de prune a țării. Principalele soiuri care se cultivă sînt: Grasa românească, Tuleu gras, Argent, Vinătă de Italia, Anașpet etc., care stau la baza producției de țuică, de marmeladă și de prune uscate. Extensiunea suprafețelor de pruni explică numărul mare de cazane de țuică din Argeș, în unele comune funcționînd peste cinci (Călinești, Bogății, Domnești, Hîrtiești, Mihăilești, Vedea etc.). Pe locul al doilea, în ceea ce privește numărul de pomi fructiferi și producția realizată, se situează mărul, dominînd soiul Crețesc roșu. Urmează apoi părul, a cărui arie de răspîndire o formează valea Cîrcinovului (Topoloveni, Țigănești, Priboieni), soiurile predominante fiind Cuire, Bose, Favoritul lui Clop, Wiliam. Cu ponderi mai mici se înscriu caisul, cireșul și mai ales nucul.

Viticultura este o ramură agricolă dezvoltată și cu vechi tradiții în județul Argeș. Documentele istorice atestă această îndeletnicire încă din secolul al XIV-lea, curtea domnească din Pitești posedînd întinse podgorii în „Dealul Piteștilor”, „Dealul Ștefăneștilor”, „Dealul Topolovenilor” etc. Începînd cu anul 1507, din timpul lui Mihnea Vodă, mențiunile privind viile domnești și mănăstirești se intensifică; Matei Basarab și Constantin Brîncoveanu dețineau întinse suprafețe viticole în Argeș, dezvoltarea luată de cultura viței de vie fiind atît de mare încît Constantin Brîncoveanu stabilește drept unitate de măsură a vinului „Vadra de Pitești”. Condițiile naturale și sociale au fost de natură să mențină în timp cultura viței de vie. Aceiași factori pedoclimatici (soluri brun roșcate de pădure cu carbonat de calciu, pante domoale și însoțite, precipitații suficiente în perioada de vegetație) și sociali favorabili (apropierea de capitala țării și de principalele căi de comunicație, ca și specializarea forței de muncă) au stat la baza extinderii suprafețelor viticole în ultimele două decenii. În anul 1971, cultura viței de vie ocupa o suprafață de 5 051 ha, de peste două ori mai mare decît cea din 1960 și era concentrată

în partea central-estică a județului, pe stînga Argeșului. Pantele înșorite dintre Pitești și Topoloveni, adăpostite de curenți atmosferici puternici și cu o altitudine ce oscilează între 100 și 400 m, formează nucleul principal al viticulturii argeșene. Unele așezări din această zonă, ca Ștefănești, Călinești, Bogați, Topoloveni, Leordeni ș.a., dețin între 400 și 700 ha de viță de vie (15—25 % din suprafața agricolă). Spre nord, pe măsură ce altitudinea reliefului crește și condițiile pedoclimatice se modifică, viticultura pierde din importanță, ajungînd ca în unele comune de sub munte viile să lipsească complet (Valea Mare-Pravăț, Albeștii de Argeș, Aninoasa, Arefu, Brăduleț, Dâmbovicioara ș.a.).

În dezvoltarea viticulturii o influență pozitivă a avut socializarea agriculturii, care a creat condiții pentru extinderea lucrărilor de terasare a terenurilor în pantă și plantarea lor cu viță de vie. Numai în perioada 1966—1970 au fost terasate și cultivate cu vii circa 1 600 ha, mai ales în bazinul mijlociu al Argeșului, în așezările Ștefănești, Valea Mare, Văleni-Podgorie, Călinești, Topoloveni, Leordeni (fig. 52). Suprafețe mai mici de vii plantate în terase (10—15 ha/comună) dețin și comunele din sud-estul județului, astfel că această cultură are tendința să-și extindă aria de repartiție spre Cîmpia piemontană a Piteștiului. Prin noile suprafețe plantate cu viță de vie, unele comune din sud, ca Recea, Rociu, Popești, Ungheni, Căldăraru, au ajuns să dețină, în anul 1970, între 110 și 150 hectare.

O importanță deosebită pentru dezvoltarea viticulturii din județul Argeș prezintă stațiunea experimentală din Ștefănești, înființată în anii construcției socialismului. Cu un personal de înaltă calificare și dotată cu mijloace moderne, această stațiune studiază posibilitățile de mărire a producției de struguri de masă și de vinuri, prin elaborarea și aplicarea de sisteme de fertilizare a solurilor în funcție de soiurile cultivate, ca și prin ameliorarea și adaptarea lor la condițiile ecologice locale. În ultimii ani există preocupări pentru producerea de material săditor în pepiniere locale, care au în total o capacitate anuală de 3 milioane altoi.

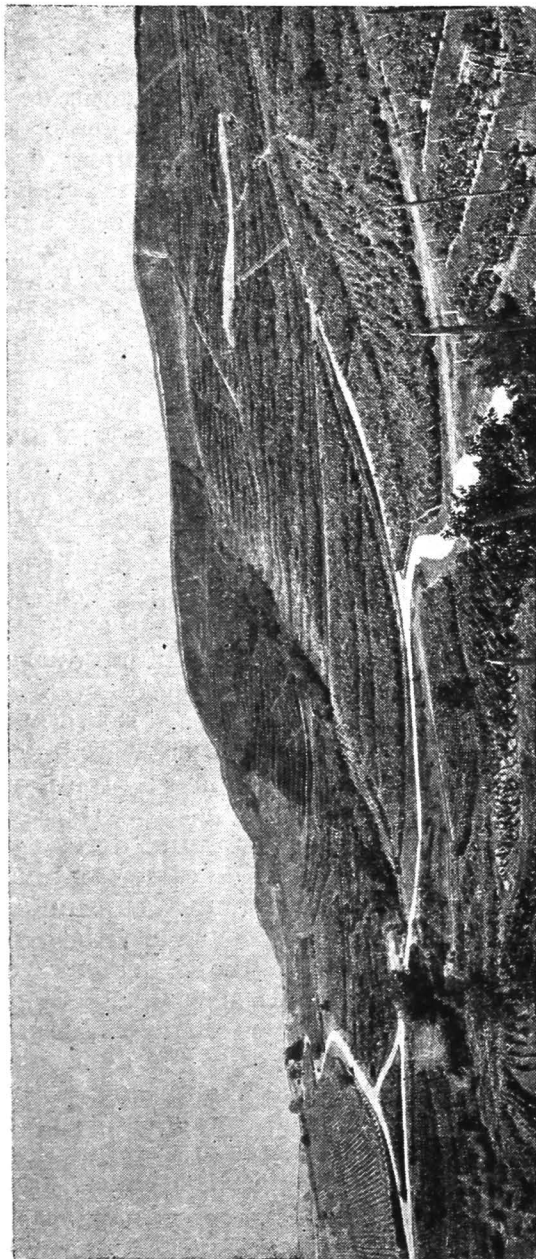

Fig. 52. — Cultură de vii pe dealul Goleasca — comuna Ștefănești (foto Agerpres).

Ca urmare a crescut continuu producția de struguri; în anul 1971 aceasta atinsese 10 640 t și era realizată în proporție de 2/3 din viile altoite și indigene și numai de 1/3 din cele hibride. Producția medie la hectar a fost, în același an, de 1 930 kg, față de care cea realizată de întreprinderile agricole de stat a fost de aproape două ori mai mare (3 780 kg/ha). Din producția totală de struguri, cea mai mare cantitate rămâne în cadrul județului, pentru consumul curent și pentru asigurarea materiei prime necesară întreprinderilor industriei alimentare. În anii socialismului a fost construit la Ștefănești, în însăși aria de repartiție a viței de vie, un combinat modern de vinificație, dotat cu utilaj la nivelul tehnicii mondiale. Cu o capacitate de 800 de vagoane, el prelucrează, în proporție de trei pătrimi, soiuri de struguri albi și, în măsură mai mică, struguri aromați negri.

Cele mai reprezentative soiuri de vin obținute în acest combinat sînt: Fetească regală, Riesling, Tămîioasă românească și în măsură mai redusă Muscat Ottonel, Cabernet, Sauvignon; aproximativ o jumătate din producția de vin se trimite la export în țările Europei occidentale și orientale.

În funcție de gradul de concentrare a suprafețelor cu vii, de soiurile predominante, zona viticolă a județului Argeș poate fi subîmpărțită în două podgorii: Ștefănești spre vest și Leordeni spre est. Podgoria Ștefănești, extinsă mult în ultimii ani sub influența măririi consumului de struguri de către populația județului și a țării, ca și de către combinatul de vinificație din localitatea cu același nume, cuprinde o suprafață de circa 3 000 ha. Ea înglobează centrele viticole Valea Mare-Podgoria, Vișoara, Vrănești, Călinești, Văleni ș.a. (ce dețin între 10 și 25% suprafețe cu vii) specializate în producția de struguri pentru vinuri albe: Fetească regală, Muscat Ottonel, Tămîioasă românească etc. Podgoria Leordeni, mai redusă ca suprafață și grad de concentrare, cuprinde centrele viticole din jur (Topoloveni, Baloteasca, Budișteni, Glimbocata etc.) și contribuie atît la aprovizionarea întreprinderilor industriei vinurilor, cît și la aceea a populației urbane.

Zona viticolă a județului Argeș, prin poziția sa geografică în apropierea capitalei și a centului industrial în dezvoltare,

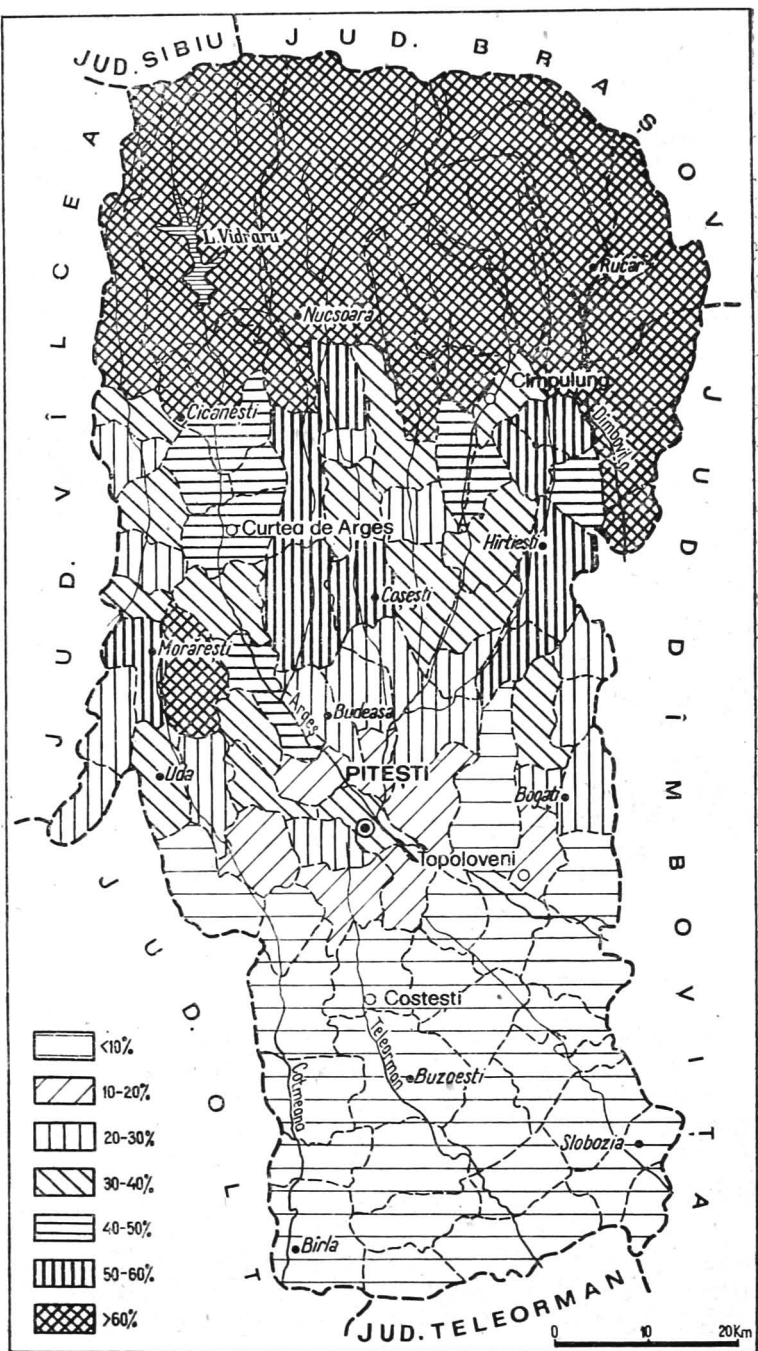
tare Pitești, prin condițiile pedoclimatice favorabile, ca și prin căile de comunicație lesnicioase, are mari perspective de dezvoltare.

Creșterea animalelor, ramură importantă a agriculturii (50,2% din producția globală agricolă), are o veche tradiție și se bazează pe existența unei bogate și variate baze furajere. Pășunea naturală (11,5% din suprafața agricolă) deține suprafețe întinse pe terenurile din nord, cu energii mari de relief, unde elementele pedoclimatice asigură condiții ecologice optime acestei asociații vegetale. În comunele din zona muntoasă și deluroasă, pășunea deține circa 30% din suprafața agricolă (Lerești, Corbeni, Nucșoara, Arefu, Dragoslavele, Rucăr etc.), iar spre sud, pe măsură ce relieful își estompează denivelările, ea pierde din teritoriu, ajungând în Cîmpia Găvanu — Burdea să totalizeze sub 1% (fig. 53). Aici baza furajeră a animalelor este completată de plantele de nutreț — lucernă, plante pentru însilozare, plante anuale pentru masă verde etc.

Sub impulsul dezvoltării industriei alimentare și mai ales al măririi numărului populației urbane, în ultimii cinci ani se înregistrează o evidentă intensificare și diversificare a creșterii animalelor. Au fost construite numeroase ferme complexe de tip industrial pentru creșterea vacilor de lapte (Căteasca), pentru îngrășarea porcilor (Bradu), pentru creșterea și îngrășarea mieilor (Clucereasa), pentru creșterea găinilor ouătoare (Văleni) și pentru creșterea și îngrășarea puilor pentru carne (Leordeni și Costești).

Înființarea acestora a atras mărirea efectivului de animale din sectorul socialist, de stat și cooperatist, ca și schimbarea structurii șeptelului prin creșterea ponderii deținute de porcine, bovine, ovine și păsări și prin scăderea celei deținute de cabaline și caprine, așa cum reiese și din tabelul nr. 8.

În anul 1971, efectivul de *bovine* totaliza 158 300 de capete și înregistra o concentrare mai mare în jumătatea sudică a județului — Rătești, Poiana Lacului, Căteasca etc., unde fiecare comună număra peste 3 000 de capete. De asemenea, densități ridicate se înscriu și în zona imediată de aprovizionare cu produse animale a orașului Pitești, unde așezările Bradu, Oarja, Mărăcineni, Albota, Ștefănești etc. sint specializate în

Cartogr. Simona Cantacuzino

Fig. 53. — Ponderea suprafeței pășunilor și fînețelor naturale din suprafața agricolă.

Tabelul nr. 8

Structura efectivului de animale (1970)

	Numărul de animale	% din efectivul R. S. România
Bovine,	158 300	2,9
din care :		
vacii și bivolițe	79 500	3,3
Porcine	131 700	1,7
Ovine	296 000	2,0
Caprine	14 604	2,1
Cabaline	14 500	2,2
Păsări	1 297 516	2,4
Albine familii	27 450	2,7

creșterea vacilor de lapte. Producția de lapte variază în funcție de sectorul social-economic, de gradul de intensitate al creșterii animalelor și de rasa lor. Astfel, producția de lapte a I.A.S. a fost, în anul 1970, de 2 837 l la o vacă furajată, de peste două ori mai mare decât media obținută în județ.

Creșterea ovinelor (296 000 capete) reprezintă una dintre cele mai vechi îndeletniciri ale populației care s-a menținut în timp, ceea ce explică stabilitatea forței de muncă în creșterea acestora (fig. 54). Comunele Buzoești, Mioarele, Corbi, Stoențești etc. concentrează peste 7 000 de capete, înregistrând o densitate de circa 150 capete/100 ha teren agricol. Acțiunea de merinozare, intensificată în ultimii ani, are în vedere mărirea ponderii producției de lână fină și semifină și micșorarea efectivului de oi de rasă Țurcană în favoarea celor de rasă Țigaie și Merinos.

Porcinele (131 700 capete) au o densitate mai mare în Cimpia piemontană a Piteștiului și în Piemontul Cotmeana, sesizându-se o specializare în creșterea porcilor în așezările Rătești și Izvoru (circa 6 000 capete/comună); predomină rasa *Marele alb* de carne, iar în perspectivă se vor extinde (mai ales în unitățile agricole socialiste) *Landrasul* și *Bazna*.

Fig. 54. — Activitate pastorală în zona montană (foto E. Nedelcu).

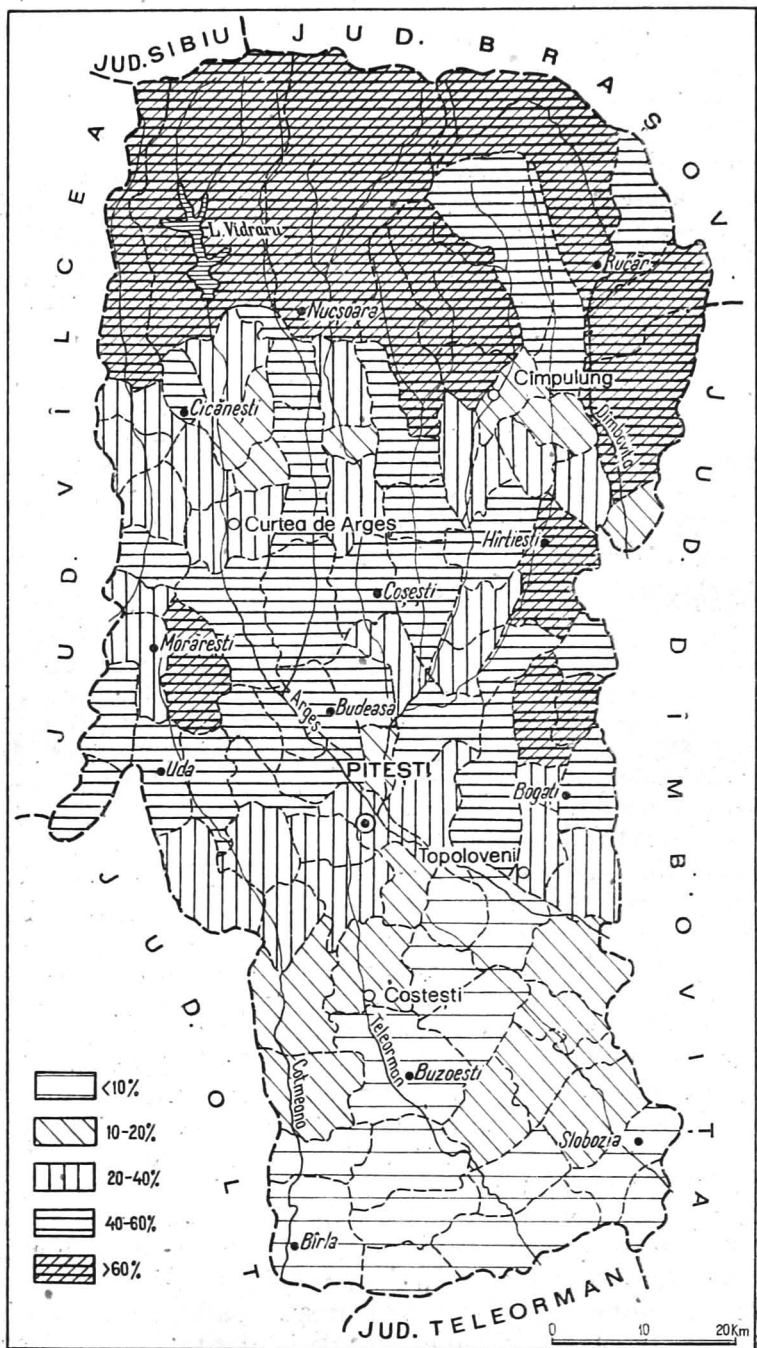
Avicultura, dezvoltată cu precădere în zona cerealieră, s-a intensificat odată cu socializarea agriculturii și cu creșterea populației urbane. Se crește în special găini și palmipede.

Modul de repartiție în teritoriu a culturilor agricole și a speciilor de animale permite conturarea în județul Argeș a trei zone de producție agricolă: în nordul județului zona de creștere a animalelor pe baza pășunilor de munte, unde păstoritul dezvoltat se împletește cu economia forestieră foarte bine reprezentată; în zona imediat sudică, a depresiunii intracolinare și a muscelor, profilul agricol se schimbă, alături de creșterea animalelor (bovine și ovine) și economia forestieră apare o pomicultură intensivă, iar la sud-estul Piemontului Getic o viticultură bine dezvoltată; zona sudică, corespunzătoare Cîmpiei Piemontane a Piteștiului și parțial a Piemontului Cotmeana, se prezintă ca un teritoriu al culturii cerealelor și

al creșterii cornutelor mari, mai ales a vacilor pentru lapte. Zona preorășenească a orașului Pitești, care-și extinde limitele din ce în ce mai mult în ultimii ani, în special spre sudul județului, are o strictă specializare, așezările din jurul municipiului excelând în cultura legumelor, creșterea vacilor de lapte și a păsărilor, în scopul aprovizionării populației acestui centru urban.

Economia forestieră. Mediul geografic al județului oferă condiții favorabile dezvoltării tuturor speciilor arborescente, care reprezintă o bogăție naturală de seamă și o bază de materie primă importantă. Cele 287 549 ha de pădure ale județului sînt repartizate neuniform în teritoriu, densitatea cea mai mare înregistrîndu-se în zonele cu o mare energie de relief, unde formează peisajul dominant (ocoalele silvice Curtea de Argeș, Șuici, Domnești, Cîmpulung, Rucăr) (fig. 55). Disponerea în amfiteatru a reliefului se reflectă în structura variată a speciilor, între care predomină iășinoasele, fagul și stejarul. Valoarea economică a fondului forestier a atras atenția societăților forestiere capitaliste încă de la începutul secolului nostru, care exploataînd nerațional și preferențial a dus la degradarea pădurilor și la epuizarea unor specii solicitate la export (brad, molid). La degradarea fondului forestier a mai contribuit și lipsa de îngrijire a pădurilor tinere, ca și pășunatul abuziv. Din aceste motive, în ultimele două decenii s-a dus o acțiune susținută pentru refacerea fondului silvic, remarcîndu-se, din acest punct de vedere, bazinele Argeșului, Argeșelului, Bratiei și Dîmboviței. Suprafața anuală împădurită, în județul Argeș, totalizează circa 2 200 ha și se face cu specii repede crescătoare, mai ales de rășinoase (90% din suprafață). Împăduriri în masiv s-au efectuat în ocoalele silvice Domnești, Rucăr, Șuici (peste 300 ha/an), urmate de Aninoasa, Curtea de Argeș, Cîmpulung (cu circa 100 ha/an) atît în fondul forestier propriu-zis, cît și pe teritoriile degradate.

În vederea extinderii pădurilor și a regenerării acestora au fost create în județul Argeș circa 40 de pepiniere pomicole. Dintre acestea se remarcă pepinierele pomicole pentru rășinoase de la Dobroț, Bahna, Vulturești, Sălătrucu, Dobriașul, Dragoslavele și Rucăr; puiți pentru plantații de foioase se

Cartogr. Simona Cantacuzino

Fig. 55. — Ponderea pădurilor din suprafața totală.

produc în pepiniera Găești. Tendința generală este de extindere a suprafețelor ocupate de rășinoase atât în arealul lor de creștere, cât și în afara acestuia, în zona fagului și a gorunului.

De asemenea, s-a dat atenție mării gradului de mecanizare a exploatărilor forestiere, mai ales în ocoalele silvice montane, s-a extins rețeaua căilor de comunicație forestiere și a sporit capacitatea mijloacelor de transport. Drumurile forestiere (8,1% din lungimea totală a drumurilor), care urmăresc văile și pătrund în însăși zona de exploatare, fac legătura cu rețeaua generală a căilor de comunicație din județ, iar căile ferate forestiere servesc fabricile de cherestea din Stîlpeni și Curtea de Argeș. Menționăm, de asemenea, acțiunea de îngrijire și amenajare a fondului forestier, prin degajări și curățiri, acțiune care a cuprins o suprafață de aproximativ 10 000 ha, fiind mai extinsă în ocoalele silvice Domnești, Rucăr, Cîmpulung, Topoloveni, Șuici.

Ca urmare, suprafața de pădure dată în exploatare a crescut considerabil, atât pe versanții cu pante mici, cât și în zonele mai puțin accesibile. În anul 1970, volumul exploatărilor de fag, de rășinoase și de stejar a crescut considerabil, dîndu-se spre prelucrare unităților industriale situate mai ales în județul Argeș (Pitești, Stîlpeni, Curtea de Argeș, Cîmpulung etc.). În scopul dezvoltării economiei forestiere pe baze științifice s-a înființat la Mihăiești o bază experimentală, care întocmește studii și proiecte cu caracter silvic, face cercetări teoretice și aplicative, defrișează (experimental și productiv) și plantează variate specii pentru a urmări modul de adaptare, evoluție și producție a diferiților arbori în condițiile pedoclimatice locale.

În ultimii ani s-a trecut la valorificarea superioară a fructelor de pădure. Anual se culeg importante cantități de mure, afine, zmeură, măceșe, care în proporție de 95% fac obiectul exportului în R.F. Germania, Olanda, Austria, R.S. Cehoslovacă și U.R.S.S. Colectarea se face prin circa 120 de centre, iar prelucrarea parțială sau totală se execută în localitățile Topoloveni, Stîlpeni și Curtea de Argeș, producîndu-se sucuri de mure și de coarne (Stîlpeni), ciuperci uscate și saramură, pulpe semiconservate (Topoloveni și Curtea de Argeș).

Vinătoreea și pescuitul. Mediul geografic deosebit de variat al județului Argeș — relieful cu diferențe mari de altitudine, clima și vegetația puternic etajată — a condus la dezvoltarea numeroaselor specii de animale, multe dintre ele de interes vânătoresc. Modificările intervenite în peisajul natural, ca urmare a defrișărilor, destelenirilor etc. de către om, au dus la micșorarea ariei de răspândire a animalelor. În vederea ocrotirii și dezvoltării fondului cinegetic local au fost luate o serie de măsuri pentru protejarea unor specii prin crearea de rezervații (pentru capra neagră), prin colonizări (căpriori, fazani etc.), prin reglementarea perioadei de vînat etc. Ocoalele silvice din jumătatea de nord a județului (Curtea de Argeș, Mușătești, Domnești, Aninoasa, Cîmpulung etc.), în care pădurea deține ponderi însemnate, înregistrează cea mai ridicată densitate de animale mari de interes vânătoresc. La limita superioară a pădurii, pe stîncăriile greu accesibile, departe de activitatea omenească, trăiește capra neagră. Aceasta, rareori, iarna, coboară pînă la 1 000 m altitudine și se întilnește mai ales pe raza ocoalelor silvice Curtea de Argeș, Rucăr, Șuici și Domnești. Mai spre sud, în pădurile întinse de rășinoase și foioase, cu enclave de luminișuri liniștite, ale Munților Făgăraș, vînatul principal îl constituie cerbul carpatin; fiind un vînat valoros el a fost colonizat la Lerești. Densități mari înregistrează în zona Curtea de Argeș, Domnești și Rucăr. În aceeași arie de repartiție trăiesc ursul și mistrețul; în număr mare în județul Argeș există și vulpi. Căpriorul se întilnește în zona muscelor și a Platformei Cîndești, pe dealurile cu înălțimi medii, la marginea pădurilor și în apropierea arăturilor. În vederea creșterii densității de căpriori au fost făcute colonizări în pădurile Vedea, Trivale, Mareș, Broșteni, Vlășcuța și Budeasa. În zona sudică, în cîmpia divers cultivată, în raza așezărilor Deagu de Sus și de Jos, Mozacu, Ungheni etc., trăiește în număr mare iepurele.

Printre păsările de interes vânătoresc, demn de amintit este fazanul, des întilnit în zona de cîmpie, în raza comunelor Mózacu, Suseni etc.; colonizările de fazani de la Vlășcuța și Mozacu vor contribui la dezvoltarea efectivului existent.

Sub raportul producției se constată că cele mai productive fonduri cinegetice din zona montană sînt la Bădeanca, Cetățeni, Dragoslavele, Lerești, în zona muscelor la Poienari, Valea Danului, Stoenesti, Aninoasa, iar în zona de cîmpie la Căteasca, Furduești, Broșteni.

Valoarea fondului cinegetic al județului atrage anual vînători din diferite state europene, Argeșul obținînd, pentru exponatele expuse (mistreți, capra neagră, cerbi carpatini și urs) în 1971 la expoziția internațională, 11 medalii de aur.

Rețeaua hidrografică deasă creează un fond piscicol natural valoros, repartizat altitudinal, în special pentru păstrăvi, scobar, mreană, clean, biban. În ultimii trei ani au fost populate cu păstrăv curcubeu și cu alte specii de pești lacuile de acumulare de pe valea Argeșului.

CĂILE DE COMUNICAȚIE ȘI TRANSPORTURILE

Poziția geografică a județului Argeș, ca zonă de tranziție și de legătură între marile unități morfologice ale țării, Carpații Meridionali în nord și Cîmpia Română în sud, cu economii variate și complementare, conferă căilor de comunicație o importanță deosebită. Cu mult înaintea erei noastre, căile transcarpatice de la cele două extremități ale Masivului Făgăraș, prin culoarul Rucăr — Bran în est și prin Țara Loviștei și defileul Oltului pe la Șuici — Sălătrucu — Ciineni în vest, au constituit cele mai frecventate locuri de trecere (ale oierilor mocani și mărgineni și ale negustorilor de sare, lemn, cereale, fructe) dintre provinciile românești nord- și sud-carpatică, ceea ce a imprimat acestor drumuri funcții strategice și comerciale. Păștorii transhumanți și negustorii transilvăneni au folosit meleagurile argeșene și ca loc de schimb al produselor sau

ca loc de popas (la ieșirea sau la intrarea în zona montană), contribuind astfel la atragerea în circuitul economic general și a actualului teritoriu al județului Argeș.

Direcția principală a drumurilor, cea nord-sud, s-a menținut și s-a dezvoltat în decursul veacurilor ca urmare a intensificării legăturilor cu Transilvania. Drumul transcarpatic Rucăr—Bran, menționat încă din secolul al IV-lea de Conrad Peutinger din Augsburg ca un drum împietruit („via glareata”), a constituit cea mai directă cale de legătură a negustorilor birșani, prin fostele capitale din zona subcarpatică și târguri ale Țării Românești, spre orașele porturi dunărene. Numeroasele cetăți construite în împrejurimile văii Dimbovița (Bran, Dimbovița, Cetățeni) aveau și funcție de vamă, cu obligația „să nu fie volnici niciodată a supăra pe călători și mai cu deosebire pe negustorii din Brașov sau de a le împiedica comerțul lor”. Cu timpul însă intensitatea transporturilor pe valea Dimboviței scade, pentru că „vameșii începură a percepe pentru mărfuri vămi grele, a lua de rechiziție cai și căruțe pentru trebuințele lor private și a îngreuna cu totul trecerea, iar jaful și omorul erau frecvente, de aceea nimeni nu mai cuteza să treacă pe la Rucăr—Bran”. Cu timpul, starea normală a lucrurilor s-a restabilit, domnitorii Țării Românești (Vladislav II, Vlad Țepeș etc.) asigurând negustorilor brașoveni trecerea liberă. Începe însă a se circula și pe alte drumuri transcarpatice, cum sînt cele de pe valea Teleajenului, Buzăului și Prahovei, micșorîndu-se astfel intensitatea transporturilor de pe valea Dimboviței.

De asemenea, deosebit de activ se dovedea drumul vechi al Loviștei, care se unea la Ciineni cu marele drum roman al Oltului (Limes alutanus), și care lega cetatea de scaun Curtea de Argeș cu Transilvania prin Sălătrucu—Ciineni.

Primele căi de legătură, drumurile, au rămas secole de-a rîndul, în marea lor majoritate, neamenajate, numai în timpul Regulamentului Organic luîndu-se măsuri pentru îmbunătățirea viabilității lor. Sfirșitul secolului al XIX-lea a marcat, prin construirea căii ferate de la contractul Piemontului Gatic cu Cîmpia înaltă a Piteștiului în două etape, București—Pitești (1872) și Pitești—Slatina (1878), începutul

Fig. 56. — Gara feroviară din Curtea de Argeș (foto Comb. poligr. „Casa Scintei”).

îmbunătățirii condițiilor de circulație pe direcția est-vest. Rețeaua feroviară a fost completată mai târziu, prin construirea ramificațiilor nordice, paralele cu Argeșul și cu Rîul Tîrgului. Pînă în anul 1880 se dăduse în exploatare linia ferată spre Cimpulung, iar pînă la primul război mondial se făcuse și racordarea orașului Curtea de Argeș la axa feroviară sud-piemontană (fig. 56).

Procesul de dezvoltare a rețelei de comunicație se continuă în prezent, urmînd trei direcții de evoluție, legate, pe de o parte, de creșterea densității arterelor de legătură și de îmbunătățire a viabilității lor, iar pe de altă parte de introducerea unor mijloace speciale (conductele) pentru transportul noilor resurse petrolifere și gazeifere descoperite în județ. Astfel, pentru necesitățile economice ale viitorului combinat

de materiale de construcție de la Cîmpulung, s-au construit 14 km de cale ferată și 7 km de cale rutieră, iar pentru extinderea exploatărilor forestiere au fost construite zeci de km de căi forestiere de acces. În ultimele două decenii asistăm la un proces intens de îmbunătățire a viabilității drumurilor supra-solicitate. Au fost modernizate drumurile paralele cu Argeșul, Riul Tîrgului, ca și cele care fac legătura dintre municipiul Pitești și orașele Rm. Vilcea, Diăgășani și Roșiori de Vede cu punctele de exploatare petrolifere și care însumează o lungime de 621 km (7,3% din lungimea totală).

Importanța județului Argeș a crescut și sub raportul tranzitului, prin construirea autostrăzii București — Pitești. La aceasta se adaugă și dublarea liniei ferate București — Pitești — Craiova, în curs de execuție, ca și introducerea centralizării electrodinamice în gara Golești, care vor permite mărirea capacității de transport, în tranzit și local, dintre provinciile din estul și vestul țării.

În anul 1971, județul Argeș avea următoarea structură a rețelei de comunicație (tabelul nr. 9).

Tabelul nr. 9

Structura rețelei de comunicație

Categoria căilor de comunicație	% din lungimea totală		Densitatea la 1 000 km ²	
	Județul Argeș	R. S. România	Județul Argeș	R. S. România
Căi ferate normale	6,2	1,8	29,1	46,5
Căi rutiere, din care :	93,8	3,9	435,2	321,0
modernizate	12,2	3,1	52,5	48,5

Densitatea căilor ferate cu ecartament normal este sensibil sub media pe țară, Piemontul Cotmeana și parțial Piemontul Cîndești și Cîmpia piemontană a Piteștiului fiind lipsite de artere feroviare. Acest fapt face ca unele comune să fie situate la peste 30 km depărtare de cel mai apropiat centru

feroviar. Densitatea mică a căilor ferate este suplinită de rețeaua deasă a drumurilor care dețin ponderea cea mai importantă în traficul local de mărfuri și călători.

Trăsăturile principale ale configurației geografice a rețelei de comunicație sînt un reflex al morfologiei reliefului și al rețelei hidrografice, fiind influențate și de structura economiei locale; dealurile prelungi, despărțite de văi transversale, au imprimat rețelei de comunicație orientarea nord-sud, șoselele urmărind uneori chiar ambele maluri ale rîurilor. Ca urmare a orientării reliefului și a fragmentării lui excesive, comunicația pe direcția est-vest este mai anevoioasă, iar îmbunătățirile aduse acestora sînt de dată recentă. Fenomenul este specific cu deosebire jumătății de nord a județului, unde există o singură arteră de legătură longitudinală între Cîmpulung și Curtea de Argeș și aceasta nemodernizată.

Sub influența industrializării socialiste a județului Argeș au apărut centre de gravitație ale căilor de comunicație și ale transportului, principal fiind municipiul Pitești. Aici converg drumurile de pe văile Argeșului, Rîul Doamnei, Rîul Tîrgului, Argeșelului și de aici se dispersează spre sud, în chip de evantai, patru drumuri și două căi ferate. Piteștiul polaiizează prin funcțiile sale — industriale, culturale și administrative — afluurile de forță de muncă și de materii prime industriale și agricole dintr-o zonă ce depășește limitele administrative ale județului Argeș. În ultimii ani se conturează și alte microcentre de gravitație ale căilor de comunicație și ale transporturilor, situate în cele două extremități nordice ale județului — Cîmpulung în est și Curtea de Argeș în vest.

De asemenea, s-au înregistrat schimbări profunde în funcțiile economice ale căilor de comunicație, determinate de transformările contemporane din județ. În perioada 1950—1965, cînd județul Argeș era în plin proces de construcție și atrăgea mari cantități de resurse materiale și umane, volumul mărfurilor sosite în județ depășea sensibil pe cele expediate, situație care s-a schimbat la sfîrșitul perioadei, ca urmare a intrării în producție a noilor întreprinderi construite, ceea ce a dus la creșterea volumului expedit. Structura mărfurilor transportate diferă de la nord la sud în funcție de specificul

producției industriale și agricole. În partea de nord, unde peisajul geografic este dominat de păduri, în traficul general predomină lemnul și produsele lemnoase. În zona centrală se transportă cu deosebire produse industriale, vitipomicole și produse de carieră și balastieră; spre sud produse agricole și țitei. După mărimea ponderii în traficul general, în anul 1970, produsele energetice ocupau primul loc, fiind urmate de produsele de carieră și balastieră, de lemn și de produsele din lemn. Traficul în tranzit deținea aproape trei pătrimi din volumul total al transporturilor și avea o structură foarte diversă.

Trebuie remarcată și mărimea traficului de călători, în tranzit și local, legat de mișcarea turistică și industrială și de creșterea numărului de mijloace de transport auto.

TURISMUL

Județul Argeș oferă o mare diversitate de obiective turistice majore, cu structură și geneză diferită, care-i conferă unul din locurile de frunte între județele țării. Valorile turistice din județul Argeș sînt reprezentate atît de formele de relief, de vestigiile istorice, de elementele de artă populară, cît și de marile realizări economice, la care se adaugă și poziția sa geografică ca teritoriu de tranzit între ținuturile nord- și sud-carpatică. În funcție de particularitățile locale, de densitatea, structura și potențialul obiectivelor turistice, ca și de posibilitățile de acces, în județul Argeș se diferențiază trei zone turistice și anume: zona văii Argeșului, zona văilor Rîul Tîrgului — Dîmbovița și zona montană.

În partea de vest, axată pe valea Argeșului, se conturează cea mai complexă zonă turistică a județului, în care vestigiile

Fig. 57. — Vedere dintr-o zonă de agrement din orașul Pitești (foto Publiturism).

istorice se împletesc cu realizările economice într-un pitoresc cadru natural. Importanța economică și strategică, de hrană și de adăpost pe care le oferă lunca Argeșului explică rolul său în decursul mileniilor. Evoluția materială și spirituală a transformat valea Argeșului într-o axă complexă cu funcții istorice, economice și de legătură, la care, astăzi, când citadinul simte nevoia evadării în mediul natural, i se adaugă o nouă funcție de axă turistică. Pornind pe valea Argeșului, din avale, întâlnim principalul centru turistic al județului Argeș, orașul Pitești, a cărui dezvoltare din ultimele două decenii l-a transformat într-un puternic centru industrial. Cele trei platforme industriale noi, construite la periferia urbană, oferă turiștilor atit aspecte legate de procesul contemporan de industrializare, cit și de metodele avansate de muncă, în mare parte mecanizate sau automatizate. Legat de dezvoltarea industrială, orașul are astăzi un nou aspect edilitar, prin crearea zonelor rezidențiale (Ceair, Craiovei, Războieni), parcurilor, cinematografelor, stadioanelor, clădirilor cu arhitectură deosebită (Palatul administrativ și politic, Muzeul județean, Casa de cultură, Teatrul „Alexandru Davila” etc.) la care se adaugă și farmecul pădurii Trivale, cu grădina sa zoologică care completează tabloul urban al atracțiilor turistice (fig. 57); importanță istorică prezintă biserica domnească Sf. Gheorghe, construită în anul 1656, de către Constantin Șerban și soția sa Doamna Bălașa, care se remarcă prin pridvorul dispus pe două nivele, ca și prin rolul avut în răspîndirea culturii prin școala domnească care a funcționat în acest locaș de cult, din anul 1700 pînă spre sfîrșitul veacului al XIX-lea. Un alt obiectiv de valoare turistică din orașul Pitești îl constituie Muzeul județean, care funcționează din anul 1954 cu patru secții (istorie, științele naturii, artă și artă naivă) și care coordonează și îndrumă activitatea numeroaselor obiective turistice din județ (rezervația paleontologică de la Suslănești, ruinele castrului roman Jidava de la sud de Cîmpulung etc.).

Importanța orașului Pitești sub raport turistic se mărește și prin împrejurimile sale. În localitatea Valea Mare - Podgoria — Pitești s-a deschis casa memorială a scriitorului Liviu Rebreanu, unde acesta a conceput romanul „Răscoala” și

unde a trăit ultima parte a vieții sale. Valoare turistică deosebită prezintă și muzeul din Golești, organizat în conacul familiei Goleșcu. Din vechea construcție se mai păstrează zidurile groase și înalte, cu turnuri de apărare, care înconjurau conacul și pe care călătorul Paul din Alep (secretarul patriarhului Macarie al Antiohiei) îl caracteriza ca pe un „palat măreț și elegant”. La intrarea în muzeu se află un foișor, unde a poposit Tudor Vladimirescu în ultimele sale zile și în care în prezent este organizat un mic stand cu exponate legate de mișcarea revoluționară condusă de acest erou național. Tot aici se poate vizita și prima școală din țară cu limbă de predare română, care, așa cum arată documentele, era „slobodă și obștească, pentru toate păturile sociale, fără nici o plată”. În muzeu mai funcționează o secție memorială și una de istorie. Din anul 1967 la Golești s-a organizat, în aer liber, Muzeul național de etnografie a pomiculturii și viticulturii, unic în țară, unde sînt expuse locuințe, unelte de muncă și diferite obiecte legate de evoluția acestor îndeletniciri tradiționale în județ (fig. 58).

Amunde de municipiul Pitești, pe valea Argeșului, întîlnim cîteva așezări rurale atestate documentar din secolul al XV, XVI și al XVII-lea, între care atrage atenția localitatea Budeasa, unde există un muzeu cu o colecție de arme, lacăte, chei, tablouri, deschis în casa familiei Budișteanu. Trecînd pe lîngă lacurile de acumulare situate pe valea Argeșului (Pitești, Bascov, Noaptes, Curtea de Argeș) și integrate în peisajul pomicol, pastoral și petrolifer, se ajunge în vechiul oraș domnesc Curtea de Argeș. Prin poziția sa geografică la poalele Făgărașului și la o veche rîspîntie de drumuri comerciale, ca și prin funcția istorică, orașul Curtea de Argeș a cunoscut în secolele XIV și XV o epocă de glorie. Între vestigiile istorice rămase și declarate monumente arhitectonice, cu o mare valoare turistică, se înscrie complexul vechii curți domnești din Curtea de Argeș, în care se văd biserica domnească, ruinele a două curți domnești, zidurile groase de incintă și urmele unui bastion de apărare. Biserica domnească din Curtea de Argeș, a cărei construcție a fost începută de către Basarab I și continuată de Nicolae și Vladislav, pe la jumătatea secolului

Fig. 58. — Muzeul Golești (foto Comb. poligr. „Casa Scintei”).

al XIV-lea, reprezintă cel mai vechi monument istoric din țara noastră, păstrat în întregime în formă originală. Picturile murale ca și arhitectura în stil bizantin - constantinopolitan, uimesc și astăzi prin armonia ansamblului. Mănăstirea Curtea de Argeș, ctitorie a lui Neagoe Basarab, a fost ridicată în secolul al XIV-lea, se pare, pe urmele unei alte biserici mai vechi. Picturile sale au fost executate de Dobromir din Tîrgoviște, în vremea lui Radu de la Afumați. Frescele vechi, nemodificate în timpul restaurărilor, ca și stilul său fac din mănăstirea Curtea de Argeș o capodoperă a arhitecturii românești. În fața mănăstirii s-a construit un aghiazmar în stilul fontanelor decorative de pe lângă moscheele turcești. Peste drum de mănăstire, în parc, s-a ridicat în anul 1804 fontana meșterului Manole, pentru a omagia pe legendarul constructor al mănăstirii Argeșului. În centrul orașului se află ruinele bisericii Sin Nicoară,

construită din piatră brută și piatră cioplită sumar, dispusă în straturi alternative. De asemenea, aici ființează un muzeu orașenesc, unde sînt expuse frumoase exemplare privind istoria și arta populară de pe valea Argeșului. Pe Muntele Căprioara, din apropierea orașului Curtea de Argeș, se află cetatea Poienari. Poziția sa geografică, la 850 m altitudine și înconjurată din trei părți de valea Argeșului, i-a conferit un important rol strategic, decenii întregi ea supraveghind circulația prin cheile Argeșului. Cetatea a fost construită de Negru Vodă și refăcută de Vlad Țepeș, din care cauză este cunoscută și sub numele de Cetatea lui Vlad Țepeș.

Spre nord, trecem pe lângă lucrările hidrotehnice Cerbureni — Oești, pe lângă localitatea Căpățineni (unde este situată casa memorială G. Stephănescu). Traversînd cîteva sate de munte, construite în vechi stil popular, se ajunge prin cheile Argeșului, la lacul de acumulare Vidraru, a cărei șosea de contur (fig. 59) conduce la punctul Cumpăna, de unde, pe văile Buda și Capra, putem pătrunde în inima Făgărașului spre cele două vîrfuri principale ale acestuia: Moldoveanu și Negoiu. Zona turistică a văii Argeșului are mari perspective de dezvoltare. Peisajul deosebit de atrăgător al zonei înconjurătoare drumului ce urcă de la centrala electrică pînă la barajul Vidraru, paralel cu valea sălbatică și care străbate cîteva tunele pînă la coronamentul barajului a fost declarat rezervație peisagistică. La diversitatea potențialului turistic al văii Argeșului contribuie și existența izvoarelor minerale captate și folosite în stațiunea Brădetu încă de la începutul secolului al XIX-lea. Calitățile terapeutice ale acestor ape minerale (sulfuroase, clorurate, bicarbonatate) sînt similare cu cele din stațiunile Călimănești și Olănești și sînt indicate în afecțiunile tubului digestiv, sistemului nervos etc.

Cea de-a doua zonă turistică a județului Argeș se axează pe văile Riul Tîrgului și Dimbovița (străbătută de șoseaua Pitești — Cîmpulung — Brașov) și se prezintă ca o zonă cu profil complex. Ca veche regiune de legături comerciale și strategice, zona turistică se evidențiază prin numeroase vestigii istorice și fenomene naturale de fractură carstică, integrate într-o vale largă și spectaculoasă, de unde accesul montan

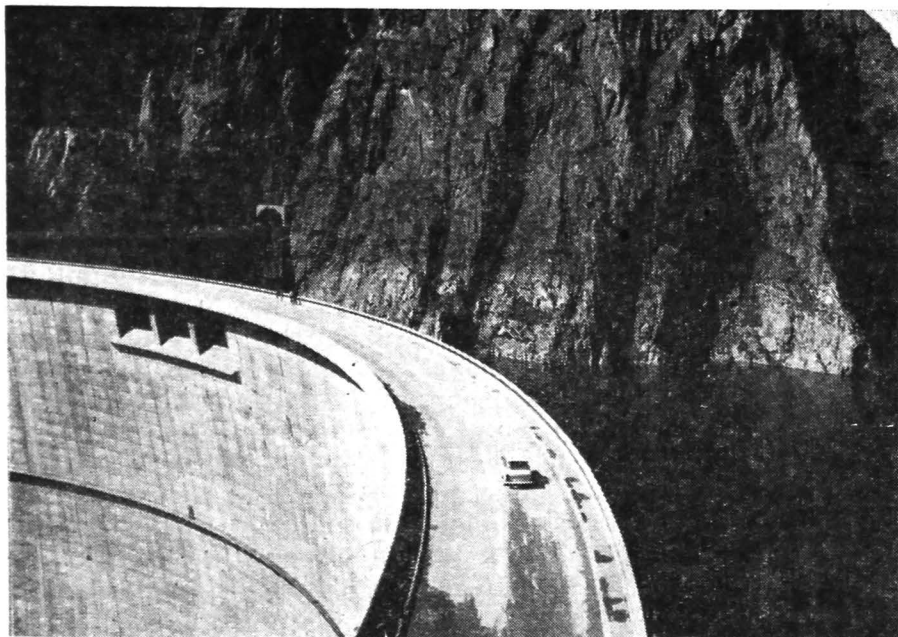

Fig. 59. — Șoseaua turistică de pe barajul lacului Vidraru (foto Comb. poligr. „Casa Scintei”).

ușor oferă un turism de agrement cu mari satisfacții. În această zonă sînt incluse orașul Cîmpulung cu numeroasele sale obiective turistice (mănăstirea Negru Vodă, ansamblul Bărăției, Crucea Jurămîntului ș.a.), rezervația geologică a calcarelor numulitice și a granitului de la Albăști, rezervația paleontologică de la Suslănești, Mănăstirea Valea din Bucșenești, Mănăstirea Aninoasa, cula din Racovița, comuna Nămăești (Casa memorială „G. Topîrceanu”), cetatea Dimboviței, Mausoleul Mateiaș etc. Valorile istorice sînt integrate într-o zonă de o rară frumusețe, unde formațiunile calcareoase au dat în așezarea Podu Dimboviței un spectaculos complex carstic format din chei, peșteri, avene etc.

Orașul Cîmpulung, cel mai important centru turistic al zonei, cu un trecut multiseclar, găzduiește ansamblul ar-

hitectural Bărăția, compus dintr-o biserică construită în secolele XIV și XV, casa parohială din aceeași perioadă și turnul Bărăției, ridicat în anul 1730. În prezent el adăpostește o lespede funerară, pe care există o inscripție din anul 1300, a comitetului Laurențius de Longocampo.

Mănăstirea Negru Vodă din Cîmpulung, construită în secolul al XIV-lea, constituie unul din cele mai valoroase monumente istorice ale orașului, aici funcționînd în secolul al XVII-lea o tipografie. La circa 4 km sud de Cîmpulung se află ruinele castrului de la Jidava, component al unei suite de cetăți romane de apărare, iar în apropierea aceluiași oraș s-a construit în memoria celor căzuți în luptele de la Dragoslavele și Mateiaș, în timpul primului război mondial, Mausoleul Mateiaș, cunoscut și sub numele de Mausoleul eroilor; el este construit din blocuri de calcar de Albești cu turn, scară și osar, după un plan al arhitectului Berechet. În partea de nord a comunei Cetățeni apar ruinele schitului Cetățuia lui Negru Vodă, făcut în secolul al XIV-lea, în vremea lui Nicolae Alexandru Basarab, iar în spatele acestuia se află zidurile unei vechi cetăți, ale cărei funcții de apărare și control sînt justificate de poziția geografică, în vecinătatea vechii căi de circulație transcarpatică de pe valea Dîmboviței. Cetatea Dîmboviței, un alt obiectiv turistic, este situată pe podul Orășiei și a îndeplinit multe secole un important rol economic; din aceasta însă nu au rămas decît ruine.

Potențialul turistic este completat de valoarea muzeelor, cu profil variat; dintre acestea se remarcă muzeul din Cîmpulung, ce funcționează cu secții de istorie, științele naturale, artă-pictură și artă feudală, ca și cel din localitatea Berevoești care cuprinde parte din colecția de pictură a scriitorului și călătorului Mihai Tican Romano; de asemenea, folosirea apelor minerale (cloro-sodice iodurate, bromurate etc.), deocamdată pe plan local, în localitatea Bughea de Sus, aduce noi valențe exploatării turistice din nord-estul județului.

Evoluția geologică a creat în această zonă turistică numeroase curiozități, unele din ele declarate monumente ale naturii și intrate sub protecția Comisiei pentru monumentele naturii. Dintre acestea, valoare turistică prezintă „Rezervația

geologică a granitului de Albești”, care constituie o suprafață de circa 300 m², unde roci de origine magmatică apar laolaltă cu cele de vîrstă terțiară; pe raza aceleiași comune Albești se află situată și rezervația paleontologică a calcarului numulitic, unde se găsesc pietrificați crabi, arici de mare și dinți fosili de rechini. În estul orașului Cîmpulung, la numai 8 km depărtare de localitatea Suslănești, apare punctul fosilifer denumit Marlauz, unde se găsește încrustată în șisturi disodilice o bogată faună de schelete de pești fosili și frunze de dafin, a căror vîrstă coboară în istorie cu circa 36 milioane de ani.

Zona montană formează prin originalitatea și diversitatea peisajului o zonă turistică distinctă, axată în principal pe potențialul oferit de varietatea elementelor mediului natural — relief, hidrografie, faună, floră etc. În cadrul acesteia se detașează Masivul Făgăraș, țara celor mai semețe vîrfuri din Carpații românești (6 vîrfuri depășesc 2 500 m, 30 depășesc 2 400, iar 150 au peste 2 200 m altitudine) care constituie cea mai puternică atracție pentru turismul montan din țară. Structura geologică reprezentată prin șisturile cristaline a imprimat o înfățișare grandioasă masivului, în care alternează vîrfurile piramidale și ascuțite cu curmăturile adînci, așa-numitele „ferestre” sau „porțițe”; din culmea principală se ramifică spre nord și spre sud culmi secundare prelungi, împădurite, județul Argeș înglobînd spinările domoale și poduri netede dinspre sud; acestea sînt presărate cu numeroase circuri sau căldări glaciare (Galbena, Călțunul, Podul Giurgiuului etc.), cu văi adînci, sălbatică, cu chei strîmte ca cele ale Vîlsanului, Argeșului, Topologului etc., care constituie podoabe în pitorescul peisajului montan. Diferența mare de altitudine creează și o etajare a florei și faunei, cu specii numeroase și rare, multe declarate monumente ale naturii; pajiștea montană este presărată cu specii floristice ocrotite de lege, ca floarea de colț, bulbocii de munte, zmirdarul, stînjeneii, garofița Pietrei Craiului etc.; printre speciile de arbori rari se remarcă tisa, zada etc., care, împreună cu pădurea, stratificată altitudinal, aduc noi valențe în peisajul geografic; fondul cinegetic completează posibilitățile de practicare a turismului, vîntătorii sportivi găsind o mare diversitate de animale — mistreți,

urși, cerbi carpatini — unele ocrotite prin lege, cum este capra neagră, risul; la diversificarea fondului turistic concură și unele componente ale regimului climatic, numărul zilelor cu îngheț, durind peste 250 de zile (aproximativ același ca al zăpezii), oferă condiții optime pentru practicarea sporturilor de iarnă.

În partea de nord-est a județului, Masivul Piatra Craiului aduce prin formațiunile calcaroase o contribuție substanțială la potențialul turistic al zonei montane; aici sînt cantonate numeroase obiective turistice de natură carstică, ca peșteri (Dîmbovicioara, Uluce, Dracilor, Peștera de la Colțul Surpat ș.a.), văi sălbatice, chei, (Dîmbovița, Brusturețului, Dîmbovicioarei, Rudăriței, Ghimbavului etc.).

Printre principalele trasee care ne conduc în inima zonei montane și ne oferă posibilitatea să admirăm peisaje de o rară frumusețe menționăm drumul de pe valea Topologului, care ajunge la vîrfurile Negoiu — trecînd pe lîngă cantonul Stîna Mare și vîrfurile Scara, Mizgavul, Șerbota — și care ne permite să admirăm o impresionantă priveliște formată din șirul de vîrfuri semețe ale munților Lăițel, Lăița, Vîntoarea lui Buteanu, Moldoveanu etc., cu spinări prelungi de pajiști care se pierd mai jos în vegetația pădurilor seculare. Pe valea Caprei, pe lîngă cantonul Braia, cantonul Piscu Negru se ajunge pe creasta Făgărașului, de unde se pot face excursii spre vîrfurile Negoiu, Lespezi, Lăițel, Lăița, Paltinul, Capra, Văiuga, Vîntoarea lui Buteanu, Arpașul Mic etc. De asemenea, urcînd pe drumul forestier de pe valea Buda, printr-o deasă pădure de fag, printre muchia Oticul și Steviuța și lăsînd pîrîul spumegînd printre stînci ajungem să admirăm cheile Budei, numite și cheile Oticului; trecem apoi pe lîngă cantoanele Mușeteica și Buda și ajungem spre vîrfurile Rîiosul, Buda, Arpașul Mic, Vîrtopul, Țuica, Picuiata, Mușeteica, Viștea, Moldoveanu, fiecare în parte oferindu-ne priveliști spre lacul Podul Giurgiului, izvoarele pîraielor Mușeteica, Rîiosul, integrate în frumoase pajiști în care abundă asociațiile vegetale și speciile calciocole. Din comuna Corbi, pe valea Rîului Doamnei, drumul forestier ne conduce prin valea Zirnei spre vîrfurile Hîrtopul

Leaotei, Mușetescu, iar prin Valea Rea spre înălțimile de pe creasta Făgărașului — Moldoveanu, Viștea Mare, Roșu, Scărișoara etc.

În afară de cele trei zone turistice, județul Argeș dispune și de numeroase obiective turistice dispersate în teritoriu; printre acestea menționăm parcul dendrologic de la Mihăești, care cuprinde arbori, arbuști, plante ierboase, rare și decorative, originare din țara noastră și din alte țări ale Europei, Americii de Nord, Americii de Sud etc.; varietatea plantelor este asigurată prin schimbul intens, întreținut de personalul de specialitate cu peste 120 de grădini botanice din lume.

În partea de sud a județului, pe valea Dimbovicului, lângă localitatea Negrași, există o poiană cu narcise, unde se organizează periodic, serbări cimpenești. Ca o curiozitate floristică se înscrie și existența plantei *Romanithis Vilsan*, care își are aria de răspândire în țara noastră numai pe văile Argeșului, Vilsanului și Rîul Tîrgului, din cadrul județului Argeș; în cursul superior al Rîului Doamnei și al Vilsanului trăiește o relictă paleogenă de pește, unică în Europa, denumită *Romanichtys valsanicola*, iar popular aspretele, popetele sau sforetele. La aceste obiective cu valoare științifică și turistică se adaugă numeroasele vestigii istorice, ca biserici, declarate monumente arhitectonice (Vlădești, Șuici, Băjești), mănăstiri (Cotmeana, Vieroș, Tutana etc.), muzee sătești (Domnești, cu secții de etnografie, artă feudală și de iconografie rurală, Mușătești, cu exponate privind istoria veche și nouă, ca și etnografia zonei înconjurătoare) etc.

Bibliografie

- BARCO AURELIA (1971), *Evoluția geografică a orașului Pitești*, Lucrările celui de-al III-lea colocviu național de geografia populației și așezărilor, Iași.
- (1972), *Forța de muncă din orașul Pitești*, vol. „George Vlăsan”, Soc. șt. geogr., I.
- BARCO AURELIA, MIHĂILESCU ALEXANDRA (1973), *Valea superioară a Argeșului — axă turistică*, St. cerc. șt., Seria geologie—geografie, Bacău.
- BARCO AURELIA, ELENA TIMARU (1972), *Cimpia Piemontană a Piteștiului. Schiță economico-geografică*, Bul. Soc. șt. geogr., II.
- BELDIE AL. (1952), *Vegetația masivului Piatra Craiului*, Bul. șt. Acad. R.P.R., Secț. șt. biol., IV, 4.
- CĂLINESCU R. și colab. (1969), *Biogeografia României*, Edit. științifică, București.
- CONSTANTINESCU M. (1942), *Ulucul Branului*, Bul. Soc. rom. geogr., LX.
- CONSTANTINESCU N. (1969), *Satele medievale din județul Argeș, pînă la 1500*, St. com., II, Muzeul Pitești.
- COTEȚ P. (1973), *Geomorfologia României*, Edit. tehnică, București.
- CRISTEA E., NEDELICU E. (1971), *Piatra Craiului. Turism — alpinism*, Edit. Stadion, București.
- DIMITRESCU R. (1963), *Structura părții centrale a munților Făgărașului*, Asoc. geol. Carpato — Balcanică, Congr. V, septembrie 1961, II, Com. șt., Secția I (mineralogie — petrografie).
- GHICA-BUDEȘTI ȘT. (1958), *Depresiunea intramontană Loviștea și creasta horstului Cozia*, St. cerc. geol., Acad. R.P.R., III, 1—2.
- GIURESCU C. C. (1957), *Principatele Române la începutul secolului XIX*, Edit. științifică, București.
- IANCU M., STĂNESCU S. (1970), *Valea Argeșului*, Edit. științifică, București.
- LAHOVARI G. I. (1888), *Dicționarul geografic al județului Argeș*, Soc. geogr. rom., București.
- MARTONNE EMM. DE (1907), *Recherches sur l'évolution morphologique des Alpes de Transylvanie*, Paris.

- MATEESCU N. (1968), *Descoperiri și cercelări arheologice în Argeș*, St. com., I, Muzeul Pitești.
- MIHĂILESCU V. (1963), *Carpații sud-estici*, Edit. științifică, București.
- (1966), *Dealurile și cimpurile României*, Edit. științifică, București.
- MÎRȚU FL. (1963), *Contribuții la cunoașterea vieții dacilor de pe valea superioară a riului Dimbovița*, St. art. ist., V.
- MURGEANU G. (1951), *Formarea Depresiunii Cimpulungului*, Com. Acad. R.P.R., an. I, 11—12.
- MURGEANU G., PATRULIUS D. (1957), *Cretacicul superior de pe marginea Leatet și virsta conglomeratelor de Bucegi*, Bul. șt. Acad. R.P.R., Secț. geol. — geogr., II, 1.
- NEDELICU E. (1965), *Culoarele intercarpatice ale Dimboviței și Birsei*, St. cerc. geol., geofiz., geogr., Seria geografie, XII, 2.
- (1966), *Observații geomorfologice în regiunea lacului de acumulare din bazinul Argeșului superior*, St. cerc. geol., geofiz., geogr., Seria geografie, XIII, 1.
- (1967), *Trăsăturile morfostructurale ale munților Iezerului*, St. cerc. geol., geofiz., geogr., Seria geografie, XIV, 2.
- (1969), *Conditions géomorphologiques de l'aménagement hydroénergétique du bassin de l'Argeș superieur*, Lucrările simpozionului internațional de geomorfologie aplicată, 1967, București.
- ONCESCU N. (1965), *Geologia României*, ed. a III-a, Edit. tehnică, București.
- ORGHIDAN N. (1935), *Branul (considerațiuni morfologice)*, Bul. Soc. rom. geogr., LIV.
- (1969), *Văile transversale din România*, Edit. Academiei, București.
- PARASCHIV D. (1965), *Piemontul Cindești*, Com. geol., St. tehn. econ., Seria H, 2.
- (1969), *Contribuții la studiul geomorfologic al văii Argeșului*, St. cerc. geol., geofiz., geogr., Seria geografie, XIV, 2.
- POP E., SĂLĂGEANU N. (1965), *Monumente ale naturii din România*, Edit. Meridiane, București.
- PUȘCARU — SOROCEANU EVDOKHIA, PUȘCARU D. (1971), *Excursii în munții Făgărașului*, Edit. didactică și pedagogică, București.
- SACERDOȚEANU A. (1968), *Argeș — cea mai veche reședință a Țării Românești*, St. com., I, Muzeul Pitești.
- TEODOREANU ELENA, MIHAI ELENA (1971), *Inversiuni de temperatură în culoarul Rucăr—Bran*, St. cerc. geol., geofiz., geogr., Seria geografie, XVIII, 2.
- UJVARI I. (1972), *Geografia apelor României*, Edit. științifică, București.

- VĂLSAN G. (1915), *Cimpia Română. Contribuțiuni de geografie fizică*, Bul. Soc. rom. geogr., XXXVI.
- VELCEA I. (1970), *Le système de production agricole du type „muscele”*, Rev. roum. géol. géophys. géogr., Série géographie, 14, 1.
- * * (1972), *Anuarul statistic al Republicii Socialiste România*, D.C.S., București.
 - * * (1938), *Enciclopedia României*, II, Imprim. naț., București.
 - * * (1960), *Harta geobotanică a R.P.R.*, sc. 1 : 500 000, București.
 - * * (1936–1959), *Harta geologică a României*, sc. 1:500 000, București.
 - * * (1964), *Harta solurilor R.P.R.*, sc. 1 : 1 000 000, Inst. geol., București.
 - * * (1971), *Harta solurilor R.S.R.*, sc. 1 : 500 000, Inst. șt. cerc. pedol., București.
 - * * (1960), *Monografia geografică a R.P.R.*, I, *Geografia fizică*, Edit. Acad. R.P.R., București.
 - * * (1971), *Piemontul Gelic. Studiu de geografie economică*, Edit. Academiei, București.
 - * * (1912), *Recensămîntul populației*, București.
 - * * (1938), *Recensămîntul populației României din 29 decembrie 1930*, I, București.

Cuprins

Prefață	3
Cadrul natural și istoric (E. Nedelcu, Aurelia Barco) . .	7
Relieful (E. Nedelcu)	10
Munții	12
Dealurile subcarpatice și podișurile piemontane .	29
Cîmpiile	36
Resursele subsolului (Aurelia Barco) .	38
Clima (E. Nedelcu)	40
Hidrografia (E. Nedelcu)	47
Solurile, vegetația, fauna (E. Nedelcu)	57
Rezervații naturale și monumente ale naturii (E. Nedelcu)	70
Populația și așezările omenești (Aurelia Barco)	72
Considerații istorico-geografice	72
Populația	76
Așezările omenești	85
Nivelul material și cultural	95
Economia (Aurelia Barco)	98
Industria	100
Agricultura	125
Căile de comunicație și transporturile (Aurelia Barco)	149
Turismul (Aurelia Barco)	154
Bibliografie	165

Redactor: DUMITRU CHIRIAC
Tehnoredactor: EUGENIA AMBROZI

*Bun de tipar: 25.05.1974. Tiraj: 4050. Hirtie tipar inalt ilustratii.
Format 16/61 x 86, de 80 G/m². Coli de tipar: 10,50. Planşe: 9.*

C. Z. pentru biblioteci mari 91(498.111).

C. Z. pentru biblioteci mici 91(498)

Întreprinderea poligrafică Informația,
str. Brezoianu nr. 23-25, București,
REPUBLICA SOCIALISTĂ ROMÂNIA

I. P. Informația, c. 85

În cadrul colecției
„JUDEȚELE PATRIEI”

au apărut :

- Județul Hunedoara
- Județul Vâlcea
- Județul Cluj
- Județul Vrancea
- Județul Ilfov
- Județul Gorj
- Județul Buzău
- Județul Brașov
- Județul Ialomița
- Județul Sibiu
- Județul Sălaj
- Județul Bacău
- Județul Bihor
- Județul Tulcea
- Județul Bistrița-Năsăud
- Județul Iași
- Județul Mureș
- Județul Brăila
- Județul Prahova
- Județul Suceava
- Județul Vaslui
- Județul Dolj

Lei 15

